THEORIPRAXIS
DE CONTRARIO
IMPERIO
AD RITVM REGNI SICILIAE
EX IVRE COMMVNI DIGESTA,

A Nemine alio hucusque tractata;

LEONARDO CIMINO
IVRECONSVLTO PANORMITANO AVTORE,

Miranda, & noua indicis forma, concinnata.

HOMINIS ORNAMENTVM EST MAXIMVM SI CVM omni scientiarum genere Iuris prudentia insignitus polleat, vt solem Terræ iustitiam tueatur.

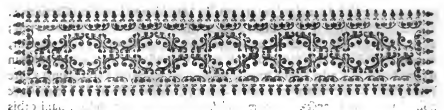
Sed Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam. Matth. V.
Quia iustitia exaltat gentem. Prouerb. XIIII.
Hinc, qui eam dilucidant exaltationem merentur. Menander.

CVM PRIVILEGIO, ET SVPERIORVM PERMISSV.

PANORMI, Apud Franciscum Ciottum Venetum. M. DC. XVIII.

Ex Typographia Ioan. Baptistæ Maringhi Impressoris Cameralis.

ILL. ET EXC. DOMINAE

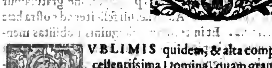
D. LVCRETIAE

DE CASTRO,

CATTINARIAE, ET LIGNANAE

COMITISSAE CASTRI, DVCISSAE TAVRISANI,

ac Proreginæ in hoc Siciliæ Regno, dignissimæ.

SVBLIMIS quidem, & alta comparatio est, Illustrissima, & Excellentissima Domina, quam grauissimi, & sapientes viri summa cum ratione sæpissimè in iure faciunt inter personas Imperatoris, & Imperatricis, qui, quæue non solùm indissolubili matrimonij ligamine duo sunt in carne vna, verùm vnanimi voluntate mirifica vnione, & duo corporibus, mentibus vnum sunt, quod etiam optimè dictum volunt eruditi homines de quolibet Principe, & de eius benemerita coniuge. Hinc priuilegia, fulgentesque tituli, dignitates, & gloria, ipsius Augusti, ipsimet Augustæ communicantur, & sunt. Ecce, quàm benè (Excellentissima Domina, hôc exemplum in tua Illustrissima refulget persona, quæ indissolubilibus, perpetuèque felicibus nuptijs cum Excellentissimo Domino Don Francisco de Castro Prorege Nostro eminentissimo, qui tot priuilegijs, titulisque, & gloria, dignitate, & honore, ac heroicis virtutibus, & nobilitate, etiam à Regibus repetita origine, fulget, ijsdem ipsa quoque veluti eius meritissima vxor, & ex tua prætereà Excellentissima familia (quæ per antiquissima secula, propagata nobilitate, ac Auorum tuorum stemmate, & imaginibus totum per orbem terrarum sem-

per

per exaltata exstitit) præcipuè ex magno illo Marchione Mercurino Gattinaria. Qui Carolo V. Imperatori Domino Nostro felicis recordationis carissimus fuit; adeo, vt eius consilio, & prudentia tunc temporis totum Imperium gubernaretur, vt non solum Præses Hispaniarum, & Magnus Cancellarius esset, verùm etiam in Regno Neapolis Castri Comitatum adeptus; eiusque mortua nobilissima vxore Præsbyter factus, eiusdem Imperatoris auspicijs, suarumq; virtutuum scientiæ, & nobilitatis meritis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis vniuersi Christiani orbis magna cum lætitia, & plausu crearetur, verèq; fuit Catholicæ Romanæ Ecclesiæ Maximum ornamentum: tantæq; fuit authoritatis, & fidei apud dictum Imperatorem, quòd dum ei ex graui morbo certò immineret mors; eidem Cæsari consuluit, nè in posterum alteri tantùm exhiberet fidei, nè forte tanta authoritate abuteretur, quod quidem consilium laudauit Inuictissimus Imperator, eumque ad amandum magis accensus est, vt fidele de his Historicorum testatur eulogium. Tuique etiam proprij animi indelebilibus virtutum characteribus, tamquam lumen de lumine præfulgentiore fulgentissima irradias. Quę omnia tamquam in clarissimo speculo ab Heroe tuo Excellentissmo viro ad te, & ex te ad illum ad viuum repręsentantur. Quid autem dicam de vnanimi affectu? quid de sanctitate, & virtute simillima? quid de morum vniformitate, & prudentia? quid denique de incomparabilis vitæ integritate? profectò hoc adimplere non valeo, ostque meis humeris formidandum; vnum autem dicere audeo, quòd ab incessu vtriusque, & norma viuendi Principes discunt, nobiles erudiuntur, totusque populus instruitur, vt verum sit, quòd Principis ad exemplum totus componitur Orbis, ad benè, sanctèque viuendum. Hac igitur gloriosa virtutis propagatione gratulamur omnes, quòd gentem Siculorum prisca aetate Aurei sæculi feliciter ad nostra hæc tempora rediuiui, perfrui inspicimus. Et in te summa sanguinis nobilitas mentem non alterat, quin lenis, Comes, & benignissima erga omnes sis; & maxima prudentia, animique innatus valor te dignam prędicat quocunque Imperio: felix Neapolis Ciuitas, quæ te genuit, felicior nunc est felix nostra Panormus, quòd per te, tuumque Excellentissimum Virum regitur, & feliciter gubernatur. Tu verè es Columna Italię, & huius Regni specimen; animi tui constantia, mentis grauitate, corporisque habitu veneranda decoro, te ergo cum tuo Excellentissimo Viro, ac cum Illustrissima familia, & Regali prole Deus seruet incolumem ad perpetuos annos, meque sub tuum præsidium seruum nouiter resignatum excipe, & faue; & hic meus nouus tractatus de Contrario Imperio per me nouiter factus à nullo alio antea excogitatus iure optimè tibi dicari debet, cum, & ipsemet hic tractatus aliud nostrum sequatur opus Sol Ritus Regni Siciliæ titulatum, quod sub auspicijs Excellentissimi Domini Don Francisci de Castro tui incomparabilis Viri, & Principis vndequaque dignissimi in lucem venit; iure optimo, dixi, tibi dicari debet, quia, nisi pari obseruantia recolerem Excellentissimam Dominationem suam, qua veneratus sum Excellentissimum Dominum, profectò mibi, & ingenio meo, quod totum ad ambas Excellencias Vestras conuersum reuerenter est,

defeciſſe putarem. Accipe ergo Excellentiſsima Domina opus, & in eo gratum, & ſincerum Autoris animum, in eumque qua ſoles benignitate reſpice. Vale Panormi Anno Domini M. DC. XVIII.

Illuſtriſsimæ, & Excellentiſsimæ Dominationi Veſtræ.

Humillimus ſeruus

Leonardus Ciminus Iureconſultus.

ALL'ILL. ET ECC. SIGNORA LA SIGNORA

DONNA LVCRETIA DI CASTRO,

GATTINARIA, ET LIGNANI CONTESSA,
Duchessa, & Vicereina del Regno di Sicilia.

DONNA Real del secol nostro onore
Che l'immortal virtù cotanto amate,
Voi tra le stelle il sol chiara mostrate
Bellezza, & onestà, senno, e valore.
Il gran Vostro Consorte alto splendore
Co' suoi Regi v'agiunge, onde illustrate
Questa, e quell'altra Esperia, e inuitta date.
A l'inuidia, & al tempo, onta, e dolore.
Oggi il CIMIN Vostro vmil seruo adopra
L'Intelletto, e lo stile, esso vi manda
Aggradite Signora i doni suoi.
Così quel Re ch'al'Vniuerso è sopra
Monarcha eterno le sue grazie spanda
Ne l'Eccellenze Vostre eletti Eroi.

Oratore indegno Il Dottor Greco, & Orlandini
Regal Canonico Palermitano.

Eiuſdem Viri inſignis Don Leonardi Rolandini, & Greco Doctoris, ac Regij Canonici Panormitani Diſtichon.

Ad D. Leonardum Ciminum Iureconſultum Clariſsimum.

Non nugas, ſed iura doces, tibi iura Cimine
Debent, & debet Trinacris ora tibi.

Eiuſdem Rolandini in detractorem.

Sint procul indocti, hæc ſunt docta ſcripta Mineruæ;
Pone ſupercilium zoile, cede, ſile.

PRAELVDIA PROEMIALIA

IPSIVS AVTORIS AD DILVCIDATIONEM TOTIVS præſentis tractatus in genere, ad Iudices, eoſq; omnes, qui in iudiciario foro verſantur, ſummopere neceſſaria.

Præludium primum de modis retractandi ſententias.

1 ÆSAREI viri, de quibus ſcriptum inuenio,
Pſalmo LVII. rectè iudicate filij hominū. Errat profecto, qui iudicat,
2 priuſquā intelligat, cum enim vobis vniuerſæ iudiciariæ rei Coelitus datum ſit Arcana diſcutere; vos, de eo certiores eſſe oportet,
3 priuſquā vlterius huius noſtræ præſētis doctrinę momenta perpendere procedatis: qđ maximè cōfert ad rectè, iuſtèq; iudicandū: cum in hoc noſtro Opuſculo tota ferè, vel quaſi tota iudiciorum machina cōtineatur;
4 quòd nimirū ſex modis ſententias retractari poſſe contingit, Primo quidē per ſuppli-
5 cationē, Secundo p reſtitutionē, Tertio p ſimplicē petitionē, Quarto p propoſitionē errorū, Quinto p Reuiſionē, Sexto p Contrarium Imperium, de primis quinq; de iu-
6 re cōi aliqua deciſa reperio, de iure autē Regni fundato in iure cōi ſpecialem habeo hic tractatū: ſupplicatur autē pro retractatione ad iudicem, qui partē grauauit ante definitiuā nimirum ad Iudices, a quibus poſt la-
7 tam ſnīam appellare non licet, vt eſt Papa, Imperator, Præfectus Prætorij, & iſta ſupplicatio pro retractanda ſnīa, exhibenda eſt intra decē dies: fundatur hoc arcanum, q̄a
8 ſnīa retractatur aliquando non iure, neque ſtylo, ſed p ſupplicationē, & ad hoc gratiæ imploratione, ea autē ſupplicatio fit bifariā
9 Primo qñ Iudex partem p interlocutoriam grauat ante definitiuā, ſic, vt ab eo ipſi grauato appellare non liceat p ſtylum, ſtatuta, aut p aliquos modos alios, tñ, quia p talem ſnīam (a qua appellari non licer) ſe grauatū ſentit, eandē ſnīam retractare ſatagit, & ipſi
10 debita ſupplicatione opus eſt, vt talē retractationis auctoritatē impetret: etenim contingit, vt aliquando ſnīæ Pontificū, Imperatorū, & Principū retractentur, ſed ad hūc retractationis effectū conſequendū, primo ſupplicari debet, vt à ſnījs prædictorū Prin-
11 cipū retractationis licentiā habeat, propriā partis allegando ignorantiā, impedimentū, vel errorem l. vnica C. de ſentent. Præfect. Prętor. & l. A Proconſulibus. C. de Appell.
12 atque hæc ſupplicatio exhiberi debet Principi intra decē dies à tēpore grauaminis facti, alioqui ea ſupplicatio reijceretur, neque eſſet valida. Per reſtitutionē autem retractatur ſententia, quando petitur ipſam cauſam in ſuum priſtinum ſtatum p Principē, aut Iudicem reſtitui, in eo ſcilicet ſtatu, in
13 quo erat ante læſionē, vel grauamen, Gloſſ. in verbo contra reliquam in Cap. Auditis. extra de in integr. reſtitut. & Capit. 1. eod. tit. & l. quòd ſi Minor. §. Reſtitutio. ff. de minoribus; Reſtituantur autē pupilli, qui non fuerunt pręſentes apud ſuos tutores, hi reſtituuntur contra ſnīam in eorum præiudicium latam l. 1. C. de ſent. paſſis, & d. l.
14 quod ſi minor. vbi ſupra. Minorennes quoque infra vigeſimum quintum annum reſtituuntur, quādo ſnīa contra ipſos iniquè, aut enormiter lata fuit l. cum minores, & l. ſequenti. C. ſi aduerſus rem iudicatam; & l. Acta §. fin. ff. eodē. Item Minor, qui in præſentia ſui Curatoris, quidquam in propriū
15 pręiudicium confeſſus fuit, ex qua ſnīa profluxit, is de ea confeſſione, aut conceſſione facta reſtituitur ſic, vt confeſſa denuo, tamquam minorēnis neget, & contra ſuā partē in iudicio cōpareat. Verùm, qñ eam confeſ-
16 ſionem alicui aperuit in abſentia ſui Curatoris, tunc ipſo iure, & in ſua reſtituitur. Similiter abſentes quiuis contra ſnīam in ipſorum abſentia latam, in integrum reſtituuntur Cap. cum Bertoldus extr. de ſent. & re iudic. & ibi Panormit. col. 10. in verbo oppo. contra text. videte Bart. in l. fin. de in
17 integr. reſtit. Item Eccleſię cauſa reſtituitur ſēpē contra ſnīam p quam grauatur, & lęditur ſicuti de minori dictū eſt, nā eodē priuilegio, & iure quoq; vtitur tota Eccleſia, vel Reſpublica, quo vtit minor. is ēt contra quem ſnīa lata eſt p falſos teſtes, aut p fal-
18 ſa, aut ſuppoſita inſtrumenta pōt excipere,

&vt in integrum restituatur, expetere, etiã
si decem dies effluxissent, & si quidpiam su-
per eo exoluerit, hoc ipsum optimo iure re-
19 poscere poterit. Restitutionem hanc omnis
iudex præstare poterit de sua sententia, nem-
pe, quam ipse, aut ipsius prędecessores in of
20 ficio existẽtes tulerunt; Princeps autem ex
propria facultate omnium Magistratuũ iu-
21 dicatis restituere potest. Retractatur præte-
rea aliquando sententia per simplicem pe-
titionem, scilicet, quando Iudex ipse huius-
modi sententiã ex suo officio reuocare po-
test, sicuti cõtingit in defectibus, aut in suis
p contumaciã, aut absentiã partis prolatis,
22 in quibus excusatio; aut defectus cã, & ne-
cessitas cõmonstratur. Mulctæ itẽ, ad quas
soluendas condemnatus si iã pauper est, vt
ipsas p facultate soluere nequeat, ex p sim-
plicem petitionẽ à Iudice remitti, aut mo-
derati possunt, ac ẽt per propositionẽm er-
rorum obtentis prius principalibus litteris,
& licentia olim infra decem annos, modo
infra duos annos, vt infra in corpore tracta-
tus confirmabo, sed erratorum ppositio nõ
suspendit sniam, quo minus executioni mã-
detur, ex dicẽdis infra, & insuper p reuisio-
nem, & quidem illa per reuisionem, quam
23 p propositionem erroris potest se dirigere
grauatus, differt autem reuisio, & errorum
ppositio, quia p illam, quæuis aliæ ρbatio-
nes assumi possunt coràm quibusuis consi-
liarijs; secus autẽ per hanc, conueniunt tñ,
quia neutra ex his suspendit iudicatũ, vt ex
24 dicẽdis infra cõprobabitur, de sexto autem
modo Cõtrarij Imperij pcurrite hunc tra-
ctatũ, qa magna messis vobis superest, & ex
his cõstat quot, qui, & quales sint modi re-
25 tractandi sñias; superest autẽ modo videre
de ipsis iudicibus, quorum est sententias
ferre, easque retractare.

Præludium secundum de iudicibus, quibus retractandi facultas conuenit.

26 IVdex oĩs non suã, sed iustitiæ, imo Dei
personã in iudicijs induit; quod velint
oĩbus iudicibus rãm esse perspicuum,
quàm est omniũ longè certissimũ. Proinde
sicut iustitia æqua lance, & trutina vnicuique
tribuit, quod suum est, ita quoq; iudicis est

(qui iustitiæ vices gerit, eiusdemque perso-
nam induit) non sine re se vllis affectibus
mouerit, sed ex integritate, & æquitate iu-
stitiæ Citra vllam personarum acceptionẽ,
27 tribuere vnicuique, quod suum est, quo al-
terum absoluat, alterum damnet, cęteraque
muniat legum munera nusquã abeb, quod
bonum est, temere deuiet; horum autem
28 iudicum alius est ordinarius, alius delega-
tus cum potestate, vel plena ex delegatione
ad quasquis causas, vel limitata ad certas
causas, ex delegatione superioris; aut Prin-
cipum, aut Magistratuum, aut electione so-
ciorum, aut ex creatione Magistratuum, ex
29 l. More Maiorum ff. de iurisdictione omnium
iudicum, & cap. è iudicibus 2. q. 6. ex his
etiam, qui iurisdictionẽ suo iure, & non alie-
no beneficio iurisdictionem habent, man-
30 dare possunt, vt Summus Pontifex, Impe-
rator, Princeps absolutus in suo dominatu;
alij vero, qui non a se, sed beneficio superio-
ris, seu à iure iurisdictionem habent, eam li-
mitatam hus oportet habere: cap. cum con-
tingat, de foro Competente, & l. 1. §. qui
mandatam iurisdictionem suscepit, & qui
mandatam iurisdictionem suscepit propriũ
nihil habet, sed eius, qui mandauit, iurisdi-
31 ctione vtitur ex cap. sanè, quia, extra de of-
ficio delegati: iudices autem, qui vtuntur
potestate reuocandi interlocutoriam, sal-
tem meram, sunt omnes hi, qui iurisdictio-
nem ordinariam habent, vel etiam aliqui ex
delegatis, vt ex l. quod iussit ff. de re iud. vt
infra melius: dictum ergo cum sit de modis
retractandi sententias, deque personis, per
32 quas retractari possunt, ratio postulat, vt
pauca de iurisdictione dicam, ante quam in
Mare Magnum Contrarij Imperij, tanquam
Nouus Columbus ad Indoiũ Maris intret,
vt nouos reportet Thesauros ingrediar,

Præludium tertium de iurisdictione, per quam retractantur sententiæ.

OMnis ergo iurisdictio ex dictis de-
pendens est, aut ordinaria ple-
na, aut delegata plena, aut non
plena, sed mixta, aut limitata, aut meri,
aut mixti, aut minoris Imperij, & sub his ra-
dijs tota stradis iudiciaria Machina nullis
obscu-

obſcurata tenebris; ſed perpetuis illuſtrata
34 ta ſplendoribus. Iuriſdictio enim eſt Iudicis in iure dicendi poteſtas, ſeu eſt de publico introducta cum neceſſitate iuriſdicendi, & æquitatis ſtatuendi poteſtas ſecundum Azonem l. 1. ff. de iuriſd. omn. iudic. & ſicuti varij ſunt Iudices, varias eſſe oportet iuriſdictiones eorum.
35 Speculat. eod. tit. l. 1. C. eod. de iuriſdict. omn. iudicum. Gloſſ. in Cap. Rodulphus de Reſcriptis. & Capit. ſignificaſti, de for. Competent. Cap. cum ab eccleſiatum, de
36 off. ordinar. Merum Imperium eſt, ſumma poteſtas, habens gladij vltionem; laqueū; ſaccum, ignem, cacabum, cum Rotis, & his ſimilia, dicitur merum; quia eſt ſeparatum à cognitione pecuniaria, quia ex eo nullum ſequit commodum pecuniarium.
37 inſtit. de public. iudic. in principio. Mixtum Imperium dicitur media quædam poteſtas, & mixta, quaſi ex inferiori iuriſdictione, & ex mero Imperio inflata, & habet commodum pecuniarium; bonorum poſſeſſionem dare; in poſſeſſionem mittere, iubere, cauere, pupillis tutores dare, & omnes alias pœnas graues, præter Capitalem, & mutilationis, quales ſunt relegatio, fu-
38 ſtigatio, l. 1. & ibi Gloſſ. ff. de iuriſd ctio. omnium Iudicum, Minus autem Imperium, vel leue, vel ſimplex iuriſdictio, vel Imperiolum (vt vocare libet) eſt; quæ modicam corporis coertionem habet, & competit omnibus Iudicibus, & nemo eſt Iudex, cui non competat, ex cap. ſi d ligenti, de for. competen. competit etiam omnibus Magiſtratibus, ex l. Magiſtratus. ff. de iuriſdict. omn. iudic. & §. Audient. in Auth. de defenſoribus Ciuitatum, Habent enim omnes Magiſtratus ſolùm cognitionem le-
40 uium Criminū; ad quod facit l. leuia. ff. de Recuſat. l. Magiſtratus, & ibi Batt. ff. de iuriſd. omn. iudic. Hæc latius videre poteritis in l. Imperiū ff. eod. & ibi Bar. & alij, & Speculat. eo. titul. & hæc, quæ ſunt minoris, vel ſimplicis iuriſdictionis expediuntur, etiam à iudicibus officio Mercenario, & quattuor
41 cōpetit modis, nempe iure; conſuetudine; donatione Principis, & etiam pſcriptione longiſſimi temporis; tanti ſcilicet temporis, vt in contrarium nulla exiſtat certa memoria; de qua Ant. Piag. in tract. de cōſuetud. q. 4. 5. & 6.

Quid autem ex his, quæue iuriſdictio competat M. R. C. & Conſiſtorio S. R. C. & Tribunali Regiæ Monarchiæ, ecteriſque Curijs tēporalibus, & ſpiritualibus, & præſertim M. C. Archiep. Panormi, & Regiæ Curiæ Prætorianæ, ac totius Regni iudicibus; dicam in gradu 4. per totos ſeptem §§. latiſſimè, & qui ſitit illuc vadat, & bibat.

Præludium quartum de ſententijs interlocutorijs.

42 Sententiæ interlocutoriæ ſunt in genere pterea, quas diximus(ſco pore plentis tractatus)ſex; videlicet ſemiplena, quæ profertur inter principiū, & finē cauſæ, non quidē ſuper principali negotio,
43 ſed ſuper emergentibus, & incidētibus quæſtionibus, nimirū ſuper libello offerēdo, & concipiendo, aut ſuper dilationem danda, vel denegāda, aut ſuper ſimilibus cauſis in-
44 cidētibus, principali cā ſemper durante, vel ſuā interlocutoria eſt, qn iudex non reſidēs p tribunali inter partes, ſine vlla ſollēnitate ſcripturæ, aliquid interloquendo de plano pronunciat, & ſuper aliquo incidenti, vel emergenti, q ad principale tentarū negotiū
45 directè nō ſpectat, vel interlocutoria ſecundum Godef. dicitur eſſe declaratio iudicialis, ſuper aliquo articulo ſummariè ius tribuēs inter partes, & omne verbum, quòd à iudice in iudicio iudicialiter pfertur, quodquod ad cauſam litis facit, p ſententia inter-
46 locutoria habendum eſt: in Authentica de litigioſis. §. omne collāt. 8. vel alio modo, vt paucioribus comprehendam, interlocutoria eſt, quam Iudex proceſſu durāte pronunciat, & generaliter omne, quod Iudex commendat, aut ordinat durante proceſſu, vſq; ad definitiuam, & ad cauſam ſeruiens,
47 interlocutoria appellatur. Ideoque Iudex talem interlocutoriam poſtea reuocare poterit, ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus, ſi-
48 ue Arbiter; debet tamen omnis interlocutoria cum vera, ac debita cognitione cauſæ ferri, & hinc ego dicere ſoleo ex cap. induciæ §. ſpacium. 3. quæſt. 3. ſecundum Goffred. quòd ſententia interlocutoria ferri de-
49 let per Iudicem contra Reum Contumacem, nempe quando Reo citato, & non comparente pronunciat. Item interlocutoria appellationis cauſam præcedit, & ex-

ceptionis materiam præbet. Capit. cum
dilectus in finem de electione; non autem
hoc efficit interlocutoria, vt ex ea agatur
actione in factũ, sicuti ex definitiua. Ideo-
que à tali interlocutoria stante eodẽ processu
de iure Canonico quilibet appellare põt; se-
cus autem de iure ciuili, quòd tamen fallit
in casibus l. 2. C. vt lite pendente. Item si in-
terlocutoria sit talis, quæ ius alicuius totũ
absorbeat, & tollat. ea enim effectu plenę
diffinitiuę vim haberet, sic tamen, vt post ta-
lem interlocutoriam nõ relinquatẽ locus ad
42 appellandum a definitiua, si ab ea interlocu
toria aliquis appellauerit; secus aũt fiet, si
post talẽ interlocutoriã, non appellauerit,
sed si beneficiũ appellationis à definitiua si-
bi saluũ, & integrũ reseruauerit, vt Goffr.
tenet primũ in summa de sñia de re iudica-
ta. Sententia vero interlocutoria aliquando
43 datẽ ad processum præparandũ, aut instruen
dum, aliquando ad emergentia, & inciden-
tia terminanda, nonnunquam ad aliquid fa
ciendum, vel non faciẽdum, aut ad aliquid
dandum, vel non dandũ, aut ad incidentia
decidenda, aut ad aliud simile ordinãdum.
44 Aliquæ vero interlocutoriæ danẽ ad instan
tiam Rei; aliquæ ad instantiam actoris, ali-
quæ ad requisitionem vtriusque, aliquæ ex
iudicis officio.

45 In pñti aũt materia, p emergentibus
intelligimus exceptiones, quæ pcessum; sed
non caussam principalẽ concernunt, veluti,
quòd testis, vel pcurator fit falsus repertus,
aut quod ille, vel ille non sit in testimoniũ
recipiendus, aut similes allegationes, quæ
46 principalẽ causam pcisè non tangunt. Inci-
dentia autem cõtra, dicunẽ esse exceptiones
concernentes causam principalem, & non
processum, sicut proponere, aut allegare pa-
ctum de nõ opponendo, aut aliquid aliud,
quod sit peremptorium.

Præludium quintum de interlocuto-rijs definitiuam sapientibus.

47 Harum quidem interlocutoriarum
aliæ sunt simplices, quæ princi-
pale non tollunt, aliæ definiti-
uæ, quæ principale ius absorbent. Capi-
tulo iam dicto 144. aliæ sunt fortiores, quæ
diffinitiuam sapiunt, vimque definitiuæ
per effectum obtinent sic, ut principali cau-
sæ etiam præiudicent, veluti si pars decli-
naret, aut remissionem à iudice peteret, &
sic, tunc Iudex nihilominus eidem parti
mandaret, & ordinaret, vt respondeat,
48 quæ ordinatio est interlocutoria definiti-
uam sapiens, quia ipsa remissioni petitæ
præiudicat ab appellando à definitiua par-
tem illam excludit, & ipsi perpetuum si-
lentium imponit: Ideoque effectum defi-
49 nitiuæ merito obtinet. Item in declinato-
rijs, quando Iudex pronuntiat, & decla-
rat se ipsum iudicem non esse competentẽ,
tunc illius sententia censetur, & est interlo-
ria; & si ipse contrarium declarat, tunc
censetur, & est definitiua. Similiter, quan-
50 do pars debitum fatetur, & Iudex condem-
nando ipsi confessum debitum certo die, ac
tempore exoluere mandat, tunc illa iussio,
siue illud præceptum non est proprie defi-
nitiua sententia, quia ibi nulla est condem-
natio, sed tantum est sententia interlocuto-
51 ria definitiuam sapiens; & definitiuæ vim
obtinens. Sed sententia lata super appel-
lationis desertione est sententia interlocu-
toria, quando sententia de qua fuit appel-
latum, est interlocutoria, sed si illa, de qua
appellatum fuit, fuisset definitiua, tunc ip-
sa sententia super desertione data, esset etiã
52 plenè, & purè definitiua. Sententia quoq;
lata super nullitate, est interlocutoria defi-
nitiua, quia cum ipsa principale finitum
esse censetur; & est: absolutio item ab in-
stantia, siue pluri, est etiam interlocutoria
ob eandem rationem; sed quando cum ab-
solutione instantiæ, principale etiam peri-
mitur, tunc & ipsa definitiua esse censetur.
53 Sententia etiam lata super possessorio est
interlocutoria simplex, sed quãdo proprie-
tas ipsa cum possessorio coniuncta, & an-
nexa est, eo casu ipsa censeretur definitiua.
54 Defensio, quam Iudex facit parti nè ad-
uersarium in sua possessione impediat pro-
cessu durante, est interlocutoria definiti-
ua. Taxare expensas est interlocutoria
definitiua; de iure ciuili non est opus par-
ti dare interlocutoriam inscripto, sed id de
iure Canonico requiritur.

Præ-

Præludium sextum de interlocutorijs reuocandis.

55 INterlocutoriam, nō definitiuam iudex reuocare potest, quandoquidem ex causa sententiā reuocare non est ignominiosum, sed laudabile, Pontifices enim, & imperatores pro tēpore decreta mutant, aut corrigūt, aut tollunt, quia temporibus, rerumq; circumstantijs in decretis sępissime consulendum est, aduertēdum tamen, quòd interlocutoria bona reuocari non debet: sed de ea cum grauamine partis, si coniuncta
56 reperiatur, tunc iudici infrascripta præstanda sunt. Interlocutorias quidem reuocādo, aut ad requisitionem partium, vt sæpę accidit, aut ex officio suo, si partes absint, aut inscia, aut inuitæ, aut quando de vna interlocutoria appellatum est, aut quando Iudex leuiter pronunciauit se non esse iudicem cō-
57 petentem. Interlocutorias autem Iudex reuocare non potest, quando pronunciauit se non esse iudicem competentem, vel quādo tacitè se iudicem competētem esse declarat, vel si reuocata interlocutoria magni esset præiudicij; his tamen est annectendum, q̀ ab interlocutoria iudiciali appellare non licet, sed ab inseparabili appellare licet, & hęc omnia secundum ordinem, quo præpofita sunt iuribus ipsis confirmentur, & quidem.
58 Primo ex textu l. quod iussit. ff. de re iudic. & text. in cap. cum Cessante. de appellationibus, & hic adstipulor omnia, quæ dicam in principio primi gradus fusè, satis, & legaliter. Neque enim est, quòd iudicem talis reuocationis aliquando, aut pudeat, aut pigeat, quod nulli probro esse possit, si ab er-
59 rore ad veritatis lucē properat. Nihil enim tàm est facundum humanā naturam, quàm labi, errare, & decipi. Sed quando veritatis via ostenditur eam non velle agnoscere, minusq; recipere, sed potius præferre, in errore permanere malle, & errorem, veritatem appellare, hominis est, nō solū stulti, & amen-
60 tis, sed etiam insanissimi, & penè brutissimi: quod vitium, cum ab omni homine deberet esse alienissimum, omnium minimè conuenit Iudicibus, aut ijs, qui alijs pręsunt, & veritatis viā suis præmonstrare debent. Pro cuius erroris, correctione, noster hic labor in præsenti tractatu, erit instar balnei saluberrimi, in quo labes abstergitur.

Præludium septimum de retractatione sententiarum per appellationem, & prouocationem.

61 DE quo diximus supra in sex modis retractandi sententias, sed hic sub occasione huius præludij, nō erit ab re videre, quomodo sententia lata corrigenda sit, sub quo Articulo sciendum est, quòd definitiuæ sententiæ latæ substantialia corrigi non possunt; licet concomitantia eius corrigi queant, & iudex obscura suæ sententiæ interpretari potest, & regula-
62 riter corrigere potest omnes sententias, præter definitiuam ex l. Iudex ff. de re iudic. & cap. in litteris, & cap. venerabili extra de officio, & potestate iudicis delegati, & cap. si compromissarius. §. si vero de lectione lib. 6. Poterit tamen eodem pronunciatæ sententiæ die, & priusquam sententiæ latæ copia tradita sit, supplere, atq; adiungere, quæ ad sententię substantiam accidentalia, con-
63 grua, & accessoria esse putabit. qualia sunt de fructibus leuatis, vel leuandis post litis contestationem, de expensis processuum, & de similibus ex dicto text. l. quod iussit, &
64 ex dicto cap. cum cessante. Quod ego conuenire reperio, etiam arbitro, qui procedit, addendo, minuendo, corrigendo a se pronunciata, ex Speculatore lib. 1. partic. 1. §. differt num. 1 24. tit. de Arbitro, & Arbitratore. l. penul. §. 1. C. de recept. arbitr. l. 1. C. de sentent. ex breuiculo recitandis, & cap. statutis 2. quæst. 1. & cap. præsentata. extra de testibus. l. fins li. C. eodem, & Speculator lib. 1. particula 1. §. sequitur nu. 64. vbi sup.

Præludium octauum de tēpore appellādi, & quòd idem tempus seruandum sit in Cōtrario Imperio, vt in gradu 5. huius operis per totum.

65 HIc autem præmittitur de iure communi de tempore appellandi; insinuandi, & releuandi, appellatur quidem a sententia è vestigio, quando grauatus absit, appellabatur olim inter biduū, vel triduum. Conditionaliter statim post pronunciationem, verbaliter sine alia insinuatione iudicis, vel partis. Perscriptum cū

66 insinuatione infra decem dies. ex l. 1. §. biduum, vel triduum ff. quando appellãdum sit, & intra quę tempora & cap. biduum vel triduum 2. quæst. 6. Verùm id tempus, correptum est, & prorogatum in decimũ vsque diem, vt In Authentico de appellationibus, & infra quo tempore appellare debeat, in principio col. 4. qui textus etiam Canonizatus reperitur in cap. anteriorum 2. quæst. 6. A sententijs autem conditionaliter latis
67 statim appellandi est, nec expectandus tūc erit dies conditionis statuti, quia quamuis tales conditionales sententiæ non sint effectualiter res iudicata, nec in rem iudicatam
68 transierint, priusquam ea conditio adimpleta fuerit, tamen ob id; quòd Iudex pronunciat eam grauantem in me sententiam statim ab ea appellare debeo, a die eiusdem sententiæ latæ; ijsdem iuribus, quibus supra. Et hoc decendum in ipso Contrario Imperio locum habere pro costanti teneo, quidquid dicant alij; contra quos hic mihi adstipulor remissiuè omnia per me dicta in gradu vltimo præsentis tractatus.

Præludium nonum de sententijs pronunciandis.

69 ET quidem sententia definitiua pronuncianda est per Iudicem sedẽtem clara luce, loco apetto, parte citata, in iudicio, in tribunali, in loco consueto, & si plures sunt iudices, ab vno, omnium nomine, pronuncianda est. Sentẽtia autem interlocutoria ex ore, vel ex actis pronunciatur; vt ex iuribus supra citatis, & infra dicendis apertissimè constat.

Præludium Decimum, de causis inducentibus viam Contrarij Imperij.

70 COntrarium Imperium inter multiplices causas, ex quarum occasione ipsum tentatur, vna potissima est, ex actis de nouo repertis, quæ quidem acta, sunt triplicia, scilicet, dispositiua; productiua, & decisiua, & ad hæc tria reducuntur omnia acta iudicialia, ex Iodoco Dambauderio in sua Praxi ciuili Capit. 149. titul. de actis.

Præludium vndecimum de falsis testibus.

71 DIcta falsorum testium, ac ipsamet falsa instrumenta vitiant sententiã, eamq; retractab lem faciunt, & executionem impediunt. Iodocus Damhauderius vbi supra cap. 172. & 262. ex dictis cap. pastoralis §. quia vero, vers. attendentes, extra de officio delegati.

Præludium duodecimum de taxandis sumptibus, & expensis.

72 CIrca hoc protestor pandectas, Ritum, & alium stylum Regni, & tãtùm de iure communi addo, quòd ad taxationem expensarum vocandæ sunt partes, & non taxantur expensę, nisi de con-
73 demnatione earum constet. & nisi sint iudiciales, & expensarum taxatio post appellationem seruatur vsq; ad decisionem, & expensæ ante litis contestationem factæ a Iudice non cõdemnantur, nisi agatur de condemnando contumace in expẽsas ante litis contestationem, Iudex petitam expẽsarum condennationem negligens, de damno ipsi
74 parti tenetur. Idem Iodocus vbi supra cap. 149. & ex text. l. Æd iles. §. Item sciendum ff. de ædilit. dicto, & l. terminato. C. de fructibus, & litis expensis, & cap. cum Appellationibus. l. b 6. & Bart. in l. 4. §. hoc autem iuditium ff. de damno infecto, & Gloss. in l. finali. C. de fructibus vbi supra, & Authentico post ius iurandum. C. de iuditijs, & 3.
75 quæst. 3. §. quod fieri non debet, & in Authentico de iuditijs, §. oportet, collat. 6. & cap. olim, & ibi Gloss. super verbo taxatione, de iniurijs, & damn. dat.

Præludium decimum tertium, & vltimum de condemnatione in expensas, & contra quẽ ipsæ cadere debeant?

IN expensis condemnatur victus sæpissimè, victor rarò, vterque sæpè, expensæ quandoque compensantur in processibus patris contra filium, fratris contra fratrem, aut sororem, &c. In quibus

quibus victi causa non apparet multo infe-
rior causa victoris, quando causæ vtrinque
dubij sunt iuris, quando victus causam suã
diligenter consultauit, quãdo pars parti iu-
ramentum obtulit, quando expensæ a par-
77 te petitę non iudicantur; omnia hæc grada-
tim probantur per textum l. properandum,
§. siue autem alterutra C. de iuditijs & l. cũ
quem temerè ff. eodẽ titulo, & cap. calum-
niam, extra de pœnis, & cap. finem litibus
extra de dolo, & contumacia, & ex ijsdem
iuribus deducuntur infrascriptæ aliæ cõclu
78 siones maximè practicabiles, videlicet se-
mi probatio ab expensis non liberat, & in
sententia interlocutoria expensæ aut adiu-
dicantur, aut omnes vsque ad diffinitiuam
reseruantur, vbi expensę non iudicantur; ibi
victus eas ferre intelligitur, & procurator ge-
neralis non condemnatur in expensas. Reli-
qua autem ad hanc materiam congruentia
vide in nostro Sole Ritus. Hæc enim prælu-
dia præmittere volui ad totum opus, vt le-
ctores certiores facerem, vt etiam a primo
ituitu scenę heroicum carmen cognoscant,
quare ad particularia, & primo ad gradum
primum deueniri oportet. Cœlestis spiritus
inspirante gratia, & auxilio.

Gradus Primus in triginta §§. distinctus de mera diffinitiua sententia, & de eius annexis, & cõnexis, deq; modo, quo Contrarium Imperium circa eam se habeat, cum suis ampliationibus, & limitationibus mirificè exornatus.

1 QVia in Sole Ritus nouiter per nos
edito sæpissimè contigit de M. R.
C. verba facere, de cuius amplissi-
mis priuilegijs, & prærogatiuis
passim in eo peregimus: verùm,
quia superest vna, eaq; maxima eiusdem
M. R. C. ob eius præeminentiam particula-
2 riter ei competens (in quibusdam sentẽtijs)
per eam latis, reuocandi facultas: ideo no-
lumus ipsam sub silentio præterire; ad præ-
sentem ergo hãc theoripraxim per nos de-
uentum est, vt peculiare de ea faceremus
3 compendium; nimirum de Contrario Im-
perio, cuius cognitio, quò magis in dies ad
forum occurrit, eò ferè minus rectè cogno-
scitur. quare, vt in posterum recta eius ha-
4 beatur notitia, nunquam antea sic cla è re-
perta; Primo nosse oportet, quid sit cõtra-
rium Imperium, quæque eius qualitas, cir-
5 cumstantiæ, & effectus. Quoniam vero defi
nitio de sui natura quidditatem, & essentiam
rei significat (sicuti Dialectici dicunt) & ex
nostris Albert. Brunus in tract. de forma, &
sollemnitate secundum iuristas per totum,
& præsertim Bald. in l. 1. ff. de vsufruct. pro-
inde constare debet ex genere, & differẽtijs,
6 vt Bartol. ait, in l. 1. ff. de testam. & cum suo
definito, vt bona sit, conuerti debet, l. 1. §.
dolum. ff. de dolo. nec tradenda est per rei
definitæ effectus, sicuti idem Bart. scripsit,
7 in l. t. ff. de appellat. nil mirum igitur si no-
ster Vlpianus sapienter enunciauit, vt om-
nis definitio in iure periculosa sit ff. de reg.
iur. l. omnis definitio: quare si non definire
poterimus, saltem describere quid sit Con-
trarium Imperium, aptè curabimus.

Est igitur contrarium Imperium, facul-
tas quędam Iuridica, qua particulariter vti-
tur M. R. C. (Mater, Caput, & Regula to-
tius Curiarũ Regni,) per quam facultatem
multum Spectabiles Domini iudices ipsius,
vel oẽs simul, vel vnus ipsorum sententiam
interlocutoriam, vel mixtam, vel habentem
vim definitiuæ sententiæ, per se latã, semel,
vel bis, tàm ad instantiam actoris, quam ad
instantiam Rei: debitis de iure temporum
intercedentibus instantijs seruatis; reuocare
possunt, vel potest: iustis tamen de causis, &
causa cognita, & non temerè, nec ad libitũ
volũtatis, sed vero iustitię impellente zelo.

§. I.

1 NOs autem de hoc cõtrario Imperio
duplici iure permixtim per infra-
scriptos connexos gradus, tracta-
bimus: nimirum de iure cõmuni, & de iure
2 statutario Regni. Secundum veram Theo-
ricam, & veram Praxim. Nota quòd dixi-
mus, per infrascriptos connexos gradus cõ-
sultò, & non temerè, etenim Sicuti alij gra-
uissimi Doctores, qui perpetuò sunt imitan-
3 di, & præ oculis semper habẽdi; vti sunt Do
ctissimus Speculator, & Iulius Clarus, &
alij, qui suos tractatus connexa quadam in-
star catenæ graduum compositione con-

nectunt, vel per capita, vel per Paragraphos
distribuentes, ita, & nos presentem nostrum
tractatum per gradus, & per §§. ad singu-
las ferè conclusiones distinctum esse volu-
mus; hac tamen prævia monitione ad lecto-
ris animum præparandum, quòd nimirum
quilibet sequentes gradus, & §§. connexa
4 probatione inter se mutuo, tã in iure, quàm
in facto confirmabunt, vt legenti videre est;
itaque proposito vno gradu, cum suis §§.
reliqui ab eis deriuent, & iuridica probatio
5 de vno ad alterum remissiuè habeatur, & de
hoc instructus lector esse debet, vt autoris
consilium capiat, & genium ipsius operi eũ
non lateat.

§. III.

SEdes autem huius materiæ est, tàm in
iure Canonico, quàm in iure Ciuili
fundatissima, vt latè per totum hunc
tractatum relucebit: sed tantum in præsen-
ti Capitulo hæc tamquam ædificij Bases, &
fundamenta iacimus. Et quidem primo in
2 text. l. quod iussit ff. de re iudicat. 14. cui for-
miter concordant, aliæ plures leges, & Ca-
nones. Videlicet l. Paulus 42. ff. eodem, &
l. Iudex. 55. eodem & ibi Gloss. & DD. &
etiam l. dicere. §. finali, & l. seq. ff. de arbitr.
& l. si opus. ff. de nou. oper. nuntiat. & l. 1. C.
quando prouoc. non est necesse, & l. duo
fratres, & l. Relegati ff. de pœnis, & l. Acta,
ff. de re iud. & l. 2. §. 1. C. de sent. & ex Bre-
uic. Recit, & l. Illicitas, in fine ff. de off. Præ-
sid. & l. Diuus ff. de in integ. rest. & in iure
Canonico cum text. in cap. Cessante de ap-
pellat. in 6. & cap. qualiter, & quando il 1.
nu. 4. de accusat. & Cap. Magnæ 22. q. 4. &
3 Cap. in litteris ff. de off. Delegati. Constat
igitur, quòd hoc contrarium imperium, seu
quod idem est, ista facultas reuocandi in-
terlocutorias pdictas, est vtroq. iure muni-
ta, & theorica, ac Praxi satis benè fundata.

§. IIII.

SVperiore §. diximus interlocutoriam
posse reuocari; quia de iure cõmuni
nõ potest nisi interlocutoria pura re-
uocari ab eodem Iudice, qui eam tulit; de
iure autẽ Regni etiam interlocutoria mix-
ta, seu habẽs vim definitiuæ, vt dicam infra
ex Pragmat. definitiua autem pura, & me-
ra nullatenus reuocari potest, verum quia
in cognoscendo, quæ nã sit interlocutoria,
& quæ mixta, quæ vero definitiua difficilli-
3 mum est, & in hoc plurimùm laborant Do-
ctores, ita, vt quæ, qualis, & quando senten-
tia sit interlocutoria, vel non? mixta, vel nõ?
& definitiua, nec ne? sæpissimè nõ sine ma-
ximo litigantium præiuditio, & interesse, et
magni viri allucinentur, qui parum prospi-
4 cientes ad subtilem, & prædifficilem distin-
ctionem sententiarum, quandoque vnam
cum altera confundentes, magnam etiam
inuiti, & nolentes fecerunt iniustitiam par-
tibus; vel in denegando reuocationem per
viam Contrarij Imperij in sententia, quàm
poterant, & de iure debebant reuocare; vel
5 denique in reuocãdo sententiam, quã pror-
sus de iure reuocare nequibant: Nos ergo
præsenti malo medelam adhibere volentes
hoc nostro præsenti tractatũ, quem studiosi
animi æqui, bonique cõsulere debent, pror-
sus Deo duce omnem errãdi ansam de me-
6 dio auferre conabimur. Sciant tamen nos
hic plurimùm alsisse, & insudasse pro præ-
sentis tractatus cognitione exaranda, qua-
propter, ne pigeat iuris arcana nobiscũ pro-
fundius, quantum tamen ad præsens nego-
tium facit, perquirere.

§. V.

1 SVppositis his, quæ præcedenti §. dicta
sunt, dico, quod tres rãtum sunt sen-
tentiarum species omni iure, & foro
2 celebratæ; prima enim est mera, & pura de-
finitiua, secunda verò, & media, est mixta,
3 vel quod idẽ est, vim definituæ habens, quę
participat de definitiua pura, & de interlo-
cutoria mera; tertia, & vltima est mera, &
4 pura interlocutoria. Anton. de Butr. consl. 6.
per totum. Roman. in Rubrica ff. de re iud.
nu. 2. & seqq. & Imol. in eadem Rubrica,
extra de re iud. nu. 3. prius enim agendum
5 est de definitiua, tãquam digniore, dignio-
ra enim sunt præferenda ex text. in cap. so-
6 litæ, & ibi Canonistæ omnes notant, extra
de maioritate, & obedientia, & in l. 1. & 2.
ff. de Albo scribend.

§. VI.

1 OMnes ergo prædictas sentẽtias, suis
peculiaribus definitionibus, seu
descriptionibus explicemus; est
autem

2 autem definitiua sententia pura multifariā
a doctoribus pręfinita: Nos enim plurimas
in medium adducemus, meliorem tamē ex
his eligentes, maximam theoricam, & prac-
ticam concludemus; & enim est iudicialis
3 definitio, quæ principalem quæstionem per
condemnationem, vel absolutionem, aut p
quid his, æquipollens finit, ita Speculat. in
tit. de sent. §. 1. nu. 3. & sequitur Azo. in
tit. C. quomod. & quand. iud. sent. pro de-
bit. n. 3. Hostiens. in summ. de re iudic. An-
gel. Aret. inst. de iur. nat. gent. & ciuil. §. re-
sponsa prudentum. Roma. in d. Rubr. de re
iudic. & est text. in l. Rem non nouam. C.
de iudic. & l. quid tamen, cum similibus ff.
4 de arbitr. sed ego intelligo prædicta iura, si
tamen in dicta sententia sit seruatus ordo
iudiciarius ex Ancha. cons. 417. n. 1. & ver.
in contrarium præcedente etiā ante litis cō-
testationē, libello: & alijs solēnitatibus à iu-
ribus requisitis. ex Bar. in l. Titia n. 3. & 6. ff.
de accusat. & Alex. in l. Imperium. n. 14. ff.
de iurisd. om. iud. vbi hanc sententiā mix-
tam vocat, & idem dici vult de sententia la-
ta in iudicio summario. n. 11. cui ego me li-
5 benter subscribo, cum ipsa Glo. in d. l. quod
iussit, ubi agit de incidentibus ad quæstio-
nem, ita determinante.

§. VII.

1 ALia est definitio ipsius definitiuæ
tradita per Franciscū de Aret. in
tract. de sent. n. 15. quòd definiti-
ua ea sit, p quam iuris ordine seruato prin-
cipalis qō finitꝰ; quę mihi non displicet, sed
hoc fallit primo, qn̄ prīcipalis qō dicit, mo-
do finiri potest, & tn̄ non requiritꝰ, q̄ snīa sit
definitiua; sed interlocutoria eādem vim ha
2 bens, vt esset, qn̄, quod principaliter dedu-
citꝰ in iudicio, veniret accessoriè, ad aliud
principale negotium, vt eleganter dixit idē
Franc. de Aret. in l. stipulationem col. 5. in
fi. vers. Hęc autē illa dr̄ definitiua ff. de ver.
oblig. Fallit secundò, qn̄ p indirectum non
3 aūt directò finiret negotium principale, vt
in snīa lata sup exceptionibꝰ peremptorijs,
vt obstare dicantꝰ, & tn̄ est interlocutoria
4 habens vim definitiuę. Corneus cons. 265.
n. 7. vers. & super vol. 4. Rip. in d. rubr. ff. de
re iud. n. 15. vel si peteretꝰ restō, & Iudex p-
nunciaret super ætate, & sic p indirectū fi-
niret restōnem, & qōnem simul, quę nō mi-
nori non datꝰ, & tn̄ hoc casu pariter est inter-
locutoria habens vim definitiuæ adnotata
per Alex. in Rubrica, ff. de re iud. in fine vet.
& bene probatur, ibidem.

§. VIII.

1 ALia est definitio definitiuę secundū
Bar. in l. 1. ff. de re iud. q̄ videlicet
snīa definitiua sit res iudicans, siue
iudicandi, & sententiandi finem cōtrouer-
siæ imponens: sed non definūt, qui sint na-
ribus emunctis, & Bart. nostrū carpore au-
2 deant, q̄ scilicet res iudicans est res aīata,
qualis non est snīa, cum ea sit instrumentū,
fm quod res animata (puta) Iudex pcedit,
vt Faber malleo, & cultro, & scriba calamo:
3 ita voluit Iason. in l. 1. ff. de re iud. nu. 7. nec
potest dici actus iudicandi, qa in actu datꝰ
pęnitentia, quæ repugnat snīæ definitiuæ,
in qua iudici non licet pęnitentia, quia fun-
ctus est officio suo p tex. ī d. l. Iudex, & Spe-
4 culator. in §. sed opponitꝰ, de iureiurando,
tum quia negotium principale p talem sen
tentiam non finiretur.

§. VIIII.

ALia est definitio ipsius definitiuæ
data p Iason. in d. l. 1. ff. de re iud.
q̄ scilicet definitiua sentētia est il-
1 la, quę pnunciatione iudicis actiuè contro-
uersiæ finem imponit, & non accipit, quam
definitionem aliqui impugnāt, sed ego, nec
laudo, nec vitupero, at si velim decernere, di
cerē eam mancā; quia non facit mentionē
de sollēnitatibus necessario à iure requisi-
tis, quæ seruatę definitiuā reddūt, non aūt
seruatæ; mixtā; seu habentē vim definitiuę
ex Alex. in d. l. Imperium. n. 11. & per Bart.
in d. l. Titia, vbi supra, & in extrauag. ad
reprimendum in verbo summariè, & in de-
cis. 1. Pedemont.

§. X.

ALia est definitio sententiæ definiti-
1 uæ, tradita p Imol. in d. Rubrica
de re iud. n. 2. nimirum, quòd sen
tentia definitiua est, quæ emanat super eo,
quòd principaliter agitꝰ, sed ista definitio
po-

potius est mixtæ, seu definitiuæ vim habētis, q̃ verè. sniæ definitiuæ; quæ p Antonomasiam, snia appellat, vt constat ex dictis; ego enim si licet libero homini audacter, quod sentit dicere, & non iurare in verba magistri, dico, q sententia definitiua est
3 conuertibiliter definienda, vt quemadmodū definimus hominē conuertibiliter, si dicamus, homo est animal rationale, & animal rationale, est homo, vt totá proclamat
4 philosophia; sic enim definire debemus purā definitiuā sententiā, vt eius definitio conuertat cum ea, tāquā cum suo definito, & in veram Philosophiā legalē, Philosophiā legalē dixi, quia naturalē pauci attingūt, sed legalem (quam sequi tenemur, ex l. 1. vers. veram, & non simulatam affectantes Philosophiā. ff. de iustitia, & iure, & ex l. 1. §. dolum. ff. de dol.) obseruare volo in indaganda definitiuæ sententiæ quiditate, & natu-
6 ra, quod quantum prosit ex infrascriptis dignosces. Est ergo definitiua sententia illa, quæ iudiciario ordine seruato condēnationē, vel absolutionē, vel quouis æquipollenti, id, quod principaliter in iudicio deducit, a nullo alio dependēs, directo finit, ex Alex. in d. l. Imperium n. 11. & Bart. in d. l. Titia. & sic ista nostra definitio est comprehensiua omnium, & cunctas euadit censuras superius adductas, vt constat ex dictis.

§. XI.

NVlli iudicum, nec Tribunali prædi-
1 ctam definitiuam puram reuocare licitū est, quia post quam Iudex functus est officio suo, eius partes quiescūt, in ipsa meta sententiæ definitiua ex tex. l. iudex de re iud. vbi supra; qua pp nullum in ea locū hēt, 5 ium imperium; cognita igi-
2 tali definitiua sentētia, cognoscet ēt, & mera interlocutoria, quia 5 iorum eadē est disciplina, & cognito vno cognoscet, & reli-
3 quum ex text. in l. & si 5 in fine, ff. de vulg. & pup. & l. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, & ibi Bald. & Alber. Ideo cognita definitiua facilius, & veracius infra loco suo
4 cognoscet interlocutoria, quæ proximè accedit ad nostrum institutum contrarij Imperij, econtra ipsam definitiuam concomitant nonnulla alia, per quæ, & ipsa clarior redditr, & ex quibus interlocutoria finminus cognoscitur; ideo de ipsius definitiuæ annexis, & connexis videndum etiam in præsentiarum est.

§. XII.

1 DEfinitiuam autem sententiam cōcomitant infrascripta pronunciatura, puta, q dr omnē litē amputare, & ita proferenda est, alias Iudex errare dr, Osasc. in proemio suarum decisionum; n. 13. & totū negotium finit Rebuff. in constit. Regni tract. de expensis art. 7. nu. 4. to. 3; sed quæro primo, an definitiua dicat victa petita, si pronunciet super accessorijs &
2 tantum his, quæ veniunt ex natura actionis, & petitionis libelli? dico, q nōn Osasc. dec. 1. n. 24. alias aūt super nō petitis Iudex de-
3 finire non potest. Crauet. cons. 271. n. 6. sed Bar. in l. si pacto. n. 8. C. de pact. vt limitatur, ut supra. Quæro secundo an Iudex possit
4 decidere definitiuā sententia negotium 5 personam Domini, cuius Procurator p litis contestationem factus est Dominus li-
5 tis? & ideo cum distinctione, quòd aut Iudicium dēt terminari cum clausula sola facti veritate inspecta, vel alia æquiualenti & tūc
6 potest proferri sententia; aut non est talis, vel alia similis clausula, & tunc non potest, Osasc. d. dec. 1. n. 33. Gaill. obseru. 11. lib. 1. Mysing. obser. 11. cent. 6. Quæro tertio an
7 Iudex possit definitiuè iudicare secundùm conscientiā? & dico, quòd dēt iudicare sm allegata, & probata, Osasc. vbi sup. n. 43. & dec. 79. nu. 44. & dec. 146. n. 24. Marc. Mān. sing. 451. & Franc. Marc. q. 13. Fallit hoc in
8 principe absoluto, & in Senatu, qui pōt iudicare secundū conscientiam definitiuè, etiā extra acta, & probata. Osasc. dec. 79. nu. 43. Crauet. cons. 198. n. 7. Ias. de action. in §. si minus n. 13. & Gl. in l. Cornel. de fals. Ampliа etiam in sacro Consilio Gram. dec. 19. nu. 13. & dec. 62. n. fi. Guid. Pap. q. 29. Limita, q dicta conscientia debet intelligi, q sit lege munita, ac publica non aūt priuata. Osasc. d. dec. 79. num. 45. Ratio limitationis est, quia conscientia priuata, & propriæ iudicis non debet cum mouere in iudicio, & foro iudiciali, Osasc. ibidem num. 47. Gulielm. Cassad. dec. 12. tit. 1. Rot. Gen. decis. 106.

§. XIII.

§. XIII.

1 QVæro an Iudex inferior à principe
possit reuocare sentẽtiam cõdem-
natoriam? Respondeo, quòd non
primo quia illa nõ potest restituere,
re, quia functus est officio suo, ex d. l. Iudex,
2 de re iudicat. secundo quia talis sentẽtia est
definitiua. Osasc. decis. 101. nu. 8. Item di-
co, quòd sententia est nulla, si non fundetur
ex actis productis Osasc. decis. 142. num. 5.
3 Rot. Gen. decis. 106. Item scire debes, quòd
ista definitiua sententia, & aliæ duæ senten-
tiarum species debent scribi lingua, & cha-
4 racterib. intelligibilibus in loco, in quo pro-
fertur. Osasc. decis. 144. & sic nõ debet pro-
ferri Gallicè in Italia, nec Turca lingua, &
hinc est, quòd latine prounciatur ferè per
totum orbem, quia illa lingua est commu-
nissima, vbique terrarum.
5 Item debet esse certa Osasc. decis. 146.
num. 12. Item quæro, quando sunt plures
Iudices in Curia, quis debet vltimo opina-
ri, seu votare. Respondeo is, qui vltimo lo-
co venit, Afflict. decis. 1. & Roman. singul.
82. vide Thesaurum decis. 1. & Bart. in l. si
vni 36. ff. de re iudicat. & si discordẽt, quid
iuris? vide eundem l. inter 38. eodem, &
quando Iudices sunt differentes in opinan-
6 do data paritate votorum, Præses habet fa-
cultatem concludendi, in alteram partem,
cui voluerit Franc. Marc. quæst. 5. par. 1. &
quęst. 465. p. 2. vide Franch. decis. 252. p. 2.
Hinc consequenter quęro de casu valde no-
7 tabili, qui accidit inter V. I. D. virum Pa-
tritium Petrum Cagium, & Illustr. Comi-
tem Mohac in causa feudali inter eos vertẽ-
te, in qua cum fuissent contraria vota mult.
Spectabilis Petri de Amico, & mult. Spect.
Lucij Deti, ex vna parte pro dicto de Cag-
gio, & mult. Spect. Baltassaris Maccagnoni
Regij Consiliarij meritissimi, & de Canni-
zarijs ex altera, pro dicto Illustr. Comite
Mohac, tandem fuit datus quintus Iudex
8 Illustr. Consultor de Matute per Suam Ex-
cellentiam, & facta instantia ex parte dicti
de Caggio coram Excellentissimo Prorege
quòd dictus Illustr. Consultor non poterat
esse ex eo, quia quintus Iudex in casu dis-
cordiæ debet esse Regnicola, & Illustris Pręses
9 M. R. C. qui successit in locum Magistri Iu-
stitiarij in Regno ex Cõstitutione eiusdem
Regni statuimus vbi cõcessit Magistro Iu-
stitiario, & quattuor Iudicibus M. R. C. iu-
risdictionem in feudis quaternatis. Milanis.
decis. 2. n. 6. & Petrus de Giegorio in tract.
causar. feudal. quæst. 39. & quęst. 42. ac etiã
ex noua reformatione litterarum Regiarũ,
ac Pragmaticarum in tit. de reformat. tri-
bunalium, M. R. C. in §. 1. & 2. quare rebus
sic stantibus fuit per Suam Excellentiam re-
uocata prouisio facta in personam dicti Il-
lustris Cõsultoris, & fuit datus quintus iu-
dex Illustris Præses de Rao, vt cõstat ex p-
uisionibus factis p Suam Excellentiam ad
instantiam dicti de Cagio, & consortium
penes acta die, &c.

§. XIIII.

1 AN dicta sententia Sacri Concilij, &
aliorum de quibus in dicto §. 13.
reformari possit ante publicatio-
nem? vide Afflict. decis. 58. nu. 9. & an Iu-
2 dex possit definire pro qua parte velit saltẽ
in conflictu opinionum? dico, quòd sic, ex
Ioseph Ludouico decis. Lucc. 7. & cap. 32.
& ibi Gloss. extra de elect. Affl. decis. 244.
3 num. fin. & Iudex tunc potest gratificari,
Item Iudex potest condemnare ad integrã
summam si petantur quinque, & probentur
decem maximè si in libello adest clausula,
ius, & iustitiam ministrari. Ioseph. Ludou.
4 decis. Luc. 46. item maiori summę inest mi-
nor, ideo Iudex potest definire si actor pe-
tat centum, & reus totam neget petitionẽ,
probatione facta super quinquaginta, in his
potest ferri sententia definitiua condemna-
5 toria, Cappell. Tholosan. quæst. 209. sed si
fuerint petita centum, & probata nonagin-
ta, si feratur sententia definitiua super cen-
tum, an valeat sententia? vide eãdem Cap-
pellam Tholos. decis. 216. sed limita, quòd
maiori sũmæ non inest minor, quando sunt
plures iudices, & aliqui protestantur, quòd
6 non intendunt in minori summa Vinc. de
Franch. decis. 356. p. 2. sed si sententia fera-
tur super centum, & condemnatio fiat in
quinquaginta in reliquis reus absolutus est
Amanel. de Clarisaq. sing. 70. quamuis Iu-
7 dex condemnando in parte, in residuo ab-
soluere videatur. An Iudex possit interpre-
tari suam difinitiuam, vide Franc. Marc. q.
546. Item sententia definitiua debet proba-
ri

ri per testes, sed si sit lata in scriptis, vt in no-
stro Regno fieri solet; est vndique perfecta
DD. de Rot. decis. 19. alias 409. in tit. de
re iudic. in nouis, quæ in defectu per testes
roboratur, vide Veral. decis. 289. p. 3. limita
cum Ias. de Action. in §. Curare nu. 60. &
sententia definitiua de iure nõ requirit sub-
scriptionem Iudicis, quia sufficit, quòd sit
lata per Iudicem Vera. decis. 139. par. 3. Itẽ
Iudex ordinarius Iterum iudicare potest, &
consequenter reuocare potest sententiam,
quam tulit, & Contrario Imperio vti valet,
9 si semel, sed nulliter iudicauit, & an idem
possit delegatus? vide Menoch. de arbitr.
lib. 4. q. 64. sed vnus est casus, in quo non
aduertentes, facilè decipiuntur, an senten-
10 tia lata super principali præiudicet super in-
cidentibus? & lata super incidenti, an præ-
iudicet, si in alio iudicio per modum actio-
nis agatur super eo, Bartol. in l. 1. C. de or-
din. iud. nota, quòd sententia lata a Præto-
re mortuo potest suppleri, eiq. addi, vel mi-
nui a Prætore viuo? quatenus attingit am-
bientia mentem Prætoris mortui. Bart. in l.
1. §. Quid si. ff. de Prætor. stipulat.

§. XV.

1 LIcet contrariũ Imperiũ, seu quod idẽ
est, reuocãdi facultas iudicibus cõ-
petẽs ex dicta iuris dispositione, hoc
tamen debet fieri si æquitas subest, quòd vi-
delicet ita postulet officium iudicis, ex Bar.
2 in d. l. 1. §. Quid si. ff. de Præt. stipulat. Hùc
facit videre; quando sententia dicatur lata
causa cognita, & quando causæ cognitione
præcedente præsumatur? pro quo perge ad
Osasc. in decis. 146. nu. 8. nota etiam, quòd
sententia definitiua in causa Ciuili potest
ferri ex præsumptionibus tàm legis, quàm
hominis, & quando singula non prosunt,
multiplicata iuuant. Afflict. in decis. 13. nu.
24. facit cap. 2. extr. de præsumpt. vt etiam
3 constat ex notatis in tit. de probationib. no-
ta etiam, quòd sententia definitiua esse pot-
test, & debet p reo; quia si inea non licet
certum ferri votum, satis est reo, quòd in-
tentio actoris reddatur dubia, Ioseph Lu-
douic. decis. Perus. 72. num. 16. Magon. de-
cis. Lucc. 86. & c. 1. 2. q. 1. sed quæritur, an
non condemnatus in accessorijs, vel in ipso
4 interesse litis, dicatur absolutus? vide Rot.
Gen. in decis. 87. & Grauett. consil. 320. &
Reus definitiuè absolui debet sine clausula,
alio non apparente, & pro eo tunc lata sen-
tentia definitiua præsertim datis actori in
illo Iudicio competẽtibus terminis ad pro-
bandum, D. sol. in antiquis Constitut. Sa-
baudiæ. Gloss. 2. super 3. p. decreti, vt nihil;
in tit. de Conclus. in caus. fol. mihi 138. nu.
7. & Rebuff. in Constitut. Regn. tom. 3.
5 tract. de Caus. refici posse. art. 8. & quando
Iudex debet absoluere reum ab obseruatio-
ne iudicij, non autem definitiui, & econtra.
Matthesilan. in sing. 17. Aduerte etiam, q
6 non obstante, quòd sententia definitiua, et
cum causæ cognitione lata per ipsum Prin-
cipem, si reperiatur malè lata, & p errorem
quòd tali casu debet in melius reformari;
Ægid. Bellam. concl. 723. num. 12. Item er-
7 ror nominis proprij appositi in sententia;
etiam definitiua emendari potest, per Iudi-
cem post sententiæ publicationem; Franc.
Marc. quæst. 668. & Felyn. cons. 49. nu. 14.
Item nota, quòd sententia publicata regu-
lariter non potest mutari, nec emendari.
Limita tamen, & amplia cum Rebuff. in
Constit. Regn. tract. de sent. art. 3. tom. 3.
8 Item Iudex non dicitur functus officio suo
secundum legem. Iudex, & l. Paulus; & alia
iura supra citata; quando per errorem facti
expressum, tulit sententiam nullam; ideo
tunc poterit iterum reuocare Bartol. in d. l.
iudex. 55. ff. de re iudic. secus autem senten-
tiam suam definitiuam nemo potest retra-
9 ctare, nisi solus Princeps. Abb. cons. 92. p. 1.
Amplia etiam in sententia iniusta; idẽ cons.
6. p. 2. Item sententia definitiua non retra-
ctatur virtute rescripti, seu prouisionis post
sententiam impetrati; licet supplicatio fuis-
set prius porrecta, l. 1. C. vt lite pendente;
Item sententia definitiua est, quando per il-
10 lam a tota causa, vel lite discedimur. Quæ
postea corrigi nõ potest; l. qualem 23. ff. de
recept. arbitr. cum l. si operis. C. de poenis.

§. XVI.

1 PRæterea Iudex non potest reuocare
poenam temporalem, nec perpetuã;
nec minuere post sententiam, l. is C.
de poenis. Item publicata definitiua non
potest p Iudicem retractari nisi circa acces-
soria, quæ possunt suppleri eodem die, dicta
l. Paul.

l. Paulus, nec etiam Præsides suas possunt reuocare definitiua, sed Princeps ex causa concedit in integrum restitutionem. l. Diui
3 fratres 27. ff. de pœnis. limita, quod licet Iudex non possit retractari definitiuam, potest tamen illam corrigere, emendãdo interpretando, & declarãdo iuxta tamen dispositionem l. Ab executore 4. ff. de appellat. & ibi
4 Gloss. & sententia alio non apparente cum similibus cõditionibus, an sit definitiua pura, vide D. Sol. in Constit. antiquis Sabaudiæ tertia parte de decreto nihil fol. 158. nota tamen hic, quòd appellatione sententiæ
5 in dubio venit definitiua pura, & non interlocutoria. Matthesilan. sing. 93. & Gloss. fi. l. 1. §. Biduum ff. quando appell. sit, & sen-
6 tentia etiã definitiua pôt reuocari ex causa expressi erroris, Bar. in l. error. 7. C. de Iuris, & facti ignor. & quãdo id, quod petitur, est tale, quòd super eo non potest perueniri ad primum, & secundum decretum parte con-
7 tumace, peruenitur ad definitiuam sententiam Bart. in Authent. si omnes C. si minor se ab hæreditate abstinuerit quæritur, an sentẽtia definitiua feratur pro actore absen-
8 te non contumace, & reo præsente? Dico, quòd non, cum Bart. in l. properandum. §. sin autem. C. de iudicijs, & quando quæstio est de finibus, & non de proprietate, lite nõ contestata, peruenitur ad definitiuam Bart. in l. 1. C. finium regundorum, & satis est, vt sententia sit definitiua, quòd ipsa contineat condemnationem, vel absolutionem æqui-
9 pollenter, Bart. in l. Ab emptione 59. ff. de pactis nu. 14. & si lite pendente super actione directa prius lite contestata reus dolo desierit possidere, an debeat ferri sententia definitiua condemnatoria? vide Bart. in rubr.
10 ff. de rei vendicat. & in l. 4. §. Iulianus. ff. de aqua pluuia arcenda, & lite non contestata super principali negotio, non proceditur ad definitiuam Bart. in l. 3. §. idem scribit. nu. 7. ff. de pecul. & sententia illa dicitur definitiua secundum Abbatem in sua pract. 104.
11 quæ controuersiæ finem imponit, condemnationem, vel absolutionem continens.

§. XVII.

1 SEntentia autẽ definitiua Principis lata super causa de qua plenè cognoscit, habet vim l. generalis l. final. C.
2 de leg. Item ad sententiam definitiuam peruenitur præcedente peremptorio impetrato, legitimo ordine expresso, in l. ad perempt. 68. & seqq. ff. de re iud. Item si pendente iu-
3 ditio ius actoris perimatur absq. facto suo, sed ex facto rei peruenitur ad cõdemnationem definitiuæ, ac si peremptum non esset.
4 l. si post. 18. ff. de rei uẽdicat. nota postremo, quòd sententia definitiua quandoque ante litem contestatam fertur. Gloss. in §. si vero. in verbo probetur Authent. de legitimis.

§. XVIII.

1 QVæstio nõ leuis circa prædictas annexas, & cõnexas qualitates ipsius sententiæ definitiuæ puræ in præ-
2 sentiarum exoritur, ex eo quia non nunquam accidit in iudicijs ferri sententias quasdã conditionales, sub quibusdã conditionibus, clausulis, & modis, quibus adimpletis, vel vltimo resolutis, sñiæ dicuntur definitiuæ, sed earũ cognitio vtilis est, &
3 multi in his dignoscendis cæcutiunt, & tãquam lippi æquiuocant: ideo nos huic morbo medelã præparantes de sententijs conditionalibus; hęc pauca pronunciamus, qñ e-
4 nim in sñijs adest claulula, si, & quatenus, vel si, vel, prout ius fuerit, aut istæ clausulæ improuidè, & ab re, ab ipso Iudice positæ sunt, & tunc ipsa sñia est ipso iure nulla; &
5 ita ego teneo cũ Osasc. decis. 5. n. 9. quia regula est sñiam non posse sub cõditione pro-
6 ferri; ista tñ regula limitatur quatuor modis, de qbus Rebuff. in Cõstit. Regni. tract. de contumat. n. 3. artic. 2. Gloss. 1. nu. 12. & seqq. & qñ in casu suo sententia absolutoria lata est, sub conditione, seu reseruatione, q si
7 error probabitur, possit actor iterum agere dicitũ pura resolutiua sub conditione, Osasc. decis. 145. vbi multa de hoc disputat, & dec. 146. potest tamen sententia ferri sub condi-
8 tione intrinseca lata, quæ tãgit ipsum negotium principale. Bar. in l. cũ Iudex. 11. C. de sent. & interloc. om. iudic. cap. Biduum 2. quæst. 6. & in l. 1. §. Biduum ff. quan. appellandum sit, & l. a Diuo pio. §. in venditione
9 ff. de re iudic. Abb. cons. 73. pat. 1. Item sententia definitiua sub conditione de futuro ferri quidem non debet; sed si reperiatur lata; valet. Iuxta illud vulgatũ multa fieri non possunt, quæ post facta tenent, vulgatis

ceptionis materiam præbet. Capit. cum
dilectus in finem de electione; non autem
hoc efficit interlocutoria, vt ex ea agatur
actione in factũ, sicuti ex definitiua. Ideo-
que à tali interlocutoria stante eodẽ ꝑcessu
de iure Canonico quilibet appellare põt; se-
cus autem de iure ciuili, quòd tamen fallit
in casibus l. 2. C. vt lite pendente. Item si in-
terlocutoria sit talis, quæ ius alicuius totũ
absorbeat, & tollat. ea enim effectu plenę
diffinitiuę vim haberet, sic tamen, vt post ta
lem interlocutoriam nõ relinquatᷣ locus ad
42 appellandum a definitiua, si ab ea interlocu
toria aliquis appellauerit; secus aũt fiet, si
post talẽ interlocutoriã, non appellauerit,
sed si beneficiũ appellationis à definitiua si-
bi saluũ, & integrũ reseruauerit, vt Goffr.
tenet primũ in summa de sñia de re iudica-
ta. Sententia vero interlocutoria aliquando
43 datᷣ ad processum præparandũ, aut instruen
dum, aliquando ad emergentia, & inciden-
tia terminanda, nonnunquam ad aliquid fa
ciendum, vel non faciẽdum, aut ad aliquid
dandum, vel non dandũ, aut ad incidentia
decidenda, aut ad aliud simile ordinãdum.
44 Aliquæ vero interlocutoriæ datᷣ ad instan
tiam Rei; aliquæ ad instantiam actoris, ali-
quæ ad requisitionem vtriusque, aliquæ ex
judicis officio.
45 In p̃senti aũt materia, ꝑ emergentibus
intelligimus exceptiones, quæ ꝑcessum; sed
non caussam principalẽ concernunt, veluti,
quòd testis, vel ꝑcurator sit falsus repertus,
aut quod ille, vel ille non sit in testimoniũ
recipiendus, aut similes allegationes, quæ
46 principalẽ causam p̃cisè non tangunt. Inci-
dentia autem cõtra, dicuntᷣ esse exceptiones
concernentes causam principalem, & non
processum, sicut proponere, aut allegare pa-
ctum de nõ opponendo, aut aliquid aliud,
quod sit peremptorium.

Præludium quintum de interlocuto-
rijs definitiuam sapientibus.

Harum quidem interlocutoriarum
47 aliæ sunt simplices, quæ princi-
pale non tollunt, aliæ definiti-
uæ, quæ principale ius absorbent. Capi-
tulo iam dicto 144. aliæ sunt fortiores, quæ
diffinitiuam sapiunt, vimque definitiuæ
per effectum obtinent sic, ut principali cau-
sæ etiam præiudicent, veluti si pars decli-
naret, aut remissionem à iudice peteret, &
sic, tunc Iudex nihilominus eidem parti
mandaret, & ordinaret, vt respondeat,
48 quæ ordinatio est interlocutoria definiti-
uam sapiens, quia ipsa remissioni petitæ
præiudicat ab appellando à definitiua par-
tem illam excludit, & ipsi perpetuum si-
lentium imponit: Ideoque effectum defi-
49 nitiuæ merito obtinet. Item in declinato-
rijs, quando Iudex pronuntiat, & decla-
rat se ipsum iudicem non esse competentẽ,
tunc illius sententia censetur, & est interlo-
ria; & si ipse contrarium declarat, tunc
censetur, & est definitiua. Similiter, quan-
50 do pars debitum fatetur, & Iudex condem-
nando ipsi confessum debitum certo die, ac
tempore exoluere mandat, tunc illa iussio,
siue illud præceptum non est proprie defi-
nitiua sententia, quia ibi nulla est condem-
natio, sed tantum est sententia interlocuto-
51 ria definitiuam sapiens; & definitiuæ vim
obtinens. Sed sententia lata super appel-
lationis desertione est sententia interlocu-
toria, quando sententia de qua fuit appel-
latum, est interlocutoria, sed si illa, de qua
appellatum fuit, fuisset definitiua, tunc ip-
sa sententia super desertione data, esset etiã
52 plenè, & purè definitiua. Sententia quoq;
lata super nullitate, est interlocutoria defi-
nitiua, quia cum ipsa principale finitum
esse censetur; & est: absolutio item ab in-
stantia, siue pluri, est etiam interlocutoria
ob eandem rationem; sed quando cum ab-
solutione instantiæ, principale etiam peri-
mitur, tunc & ipsa definitiua esse censetur.
53 Sententia etiam lata super possessorio est
interlocutoria simplex; sed quãdo proprie-
tas ipsa cum possessorio coniuncta, & an-
nexa est, eo casu ipsa censeretur definitiua.
54 Defensio, quam Iudex facit parti nè ad-
uersarium in sua possessione impediat pro-
cessu durante, est interlocutoria definiti-
ua. Taxare expensas est interlocutoria
definitiua; de iure ciuili non est opus par-
ti dare interlocutoriam inscripto, sed id de
Iure Canonico requiritur.

Præ-

Præludium ſextum de interlocutorijs reuocandis.

55 INterlocutoriam, nō definitiuam iudex reuocare poteſt, quandoquidem ex cauſa ſententiā reuocare non eſt ignominioſum, ſed laudabile, Pontifices enim, & imperatores pro tēpore decreta mutant, aut corrigūt, aut tollunt, quia temporibus, rerumq; circumſtantijs in decretis ſępiſſime conſulendum eſt, aduertēdum tamen, quòd interlocutoria bona reuocari non debet: ſed de ea cum grauamine partis, ſi coniuncta
56 reperiatur, tunc iudici infraſcripta præſtanda ſunt. Interlocutorias quidem reuocādo, aut ad requiſitionem partium, vt ſæpę accidit, aut ex officio ſuo, ſi partes abſint, aut inſciæ, aut inuitæ, aut quando de vna interlocutoria appellatum eſt, aut quando Iudex leuiter pronunciauit ſe non eſſe iudicem cō-
57 petentem. Interlocutorias autem Iudex reuocare non poteſt, quando pronunciauit ſe non eſſe iudicem competentem, vel quādo tacitè ſe iudicem competētem eſſe declarat, vel ſi reuocata interlocutoria magni eſſet præiudicij; his tamen eſt annectendum, ꝙ ab interlocutoria iudiciali appellare non licet, ſed ab inſeparabili appellare licet, & hęc omnia ſecundum ordinem, quo præpoſita ſunt iuribus ipſis confirmentur, & quidem.
58 Primo ex textu l. quod iuſſit. ff. de re iudic. & text. in cap. cum Ceſſante de appellationibus, & hic adſtipulor omnia, quæ dicam in principio primi gradus fusè, ſatis, & legaliter. Neque enim eſt, quòd iudicem talis reuocationis aliquando, aut pudeat, aut pigeat, quod nulli probro eſſe poſſit, ſi ab er-
59 rore ad veritatis lucē properat. Nihil enim tàm eſt ſecundum humanā naturam, quàm labi, errare, & decipi. Sed quando veritatis via oſtenditur eam non velle agnoſcere, minuſq; recipere, ſed potius præferre, in errore permanere malle, & errorem, veritatem appellare, hominis eſt, nō ſolū ſtulti, & amen-
60 tis, ſed etiam inſaniſſimi, & penè brutiſſimi: quod vitium, cum ab omni homine deberet eſſe alieniſſimum, omnium minimè conuenit Iudicibus, aut ijs, qui alijs pręſunt, & veritatis viā ſuis præmonſtrare debent. Pro cuius erroris, correctione, noſter hic labor in præſenti tractatu, erit inſtar balnei ſaluberrimi, in quo labes abſtergitur.

Præludium ſeptimum de retractatione ſententiarum per appellationem, & prouocationem.

61 DE quo diximus ſupra in ſex modis retractandi ſententias, ſed hic ſub occaſione huius præludij, nō erit abs re videre, quomodo ſententia lata corrigenda ſit, ſub quo Articulo ſciendum eſt, quòd definitiuæ ſententiæ latæ ſubſtantialia corrigi non poſſunt; licet concomitantia eius corrigi queant, & iudex obſcura ſuæ ſententiæ interpretari poteſt, & regula-
62 riter corrigere poteſt omnes ſententias, pręter definitiuam ex l. Iudex ff. de re iudic. & cap. in litteris, & cap. venerabili extra de officio, & poteſtate iudicis delegati, & cap. ſi compromiſſarius. §. ſi vero de lectione lib. 6. Poterit tamen eodem pronunciatæ ſententiæ die, & priuſquam ſententiæ latæ copia tradita ſit, ſupplere, atq; adiungere, quæ ad ſententię ſubſtantiam accidentalia, con-
63 grua, & acceſſoria eſſe putabit. qualia ſunt de fructibus leuatis, vel leuandis poſt litis conteſtationem, de expenſis proceſſuum, & de ſimilibus ex dicto text. l. quod iuſſit, &
64 ex dicto cap. cum ceſſante. Quod ego conuenire reperio, etiam arbitro, qui procedit, addendo, minuendo, corrigendo a ſe pronunciata, ex Speculatore lib. 1. partic. 1. §. differt num. 14. tit. de Arbitro, & Arbitratore. l. penul. §. 1. C. de recept. arbitr. l. 1. C. de ſentent. ex breuiculo recitandis, & cap. ſtatutis 2. quæſt. 1. & cap. præſentata extra de teſtibus. l. finali. C. eodem, & Speculator lib. 1. particula 1. §. ſequitur nu. 64. vbi ſup.

Præludium octauum de tēpore appellādi, & quòd idem tempus ſeruandum ſit in Cōtrario Imperio, vt in gradu 5. huius operis per totum.

65 HIc autem pręmittitur de iure communi de tempore appellandi; inſinuandi, & releuandi, appellatur quidem a ſententia è veſtigio, quando grauatus abſit, appellabatur olim inter biduū, vel triduum. Conditionaliter ſtatim poſt pronunciationem verbaliter ſine alia inſinuatione iudicis, vel partis. Perſcriptum cū

66 insinuatione infra decem dies, ex l. 1. §. biduum, vel triduum ff. quando appellãdum sit,& intra quę tempora & cap. biduum vel triduum 2. quæst. 6. Verùm id tempus, correptum est,& prorogatum in decimũ vsque diem, vt in Authentico de appellationibus, & inf. a quo tempore appellare debeat, in principio col. 4. qui textus etiam Canonizatus reperitur in cap. anteriorum 2. quæst. 6. A sententijs autem conditionaliter latis
67 statim appellandũ est, nec expectandus tũc erit dies conditionis statuti, quia quamuis tales conditionales sententiæ non sint effectualiter res iudicata, nec in rem iudicatam
68 transierint, priusquam ea conditio adimpleta fuerit, tamen ob id, quòd Iudex pronunciat eam grauantem in me sententiam statim ab ea appellare debeo, a die eiusdem sententiæ latæ; ijsdem iuribus, quibus supra. Et hoc decerdendum in ipso Contrario Imperio locum habere pro constanti teneo, quidquid dicant alij; contra quos hic mihi adstipulor remissiuè omnia per me dicta in gradu vltimo præsentis tractatus.

Præludium nonum de sententijs pronunciandis.

69 ET quidem sententia definitiua pronuncianda est per Iudicem sedẽtem clara luce, loco apetto, parte citata, in iudicio, in tribunali, in loco consueto, & si plures sunt iudices, ab vno, omnium nomine, pronuncianda est. Sentẽtia autem interlocutoria ex ore, vel ex actis pronunciatur; vt ex iuribus supra citatis, & infra dicendis apertissimè constat.

Præludium Decimum, de causis inducentibus viam Contrarij Imperij.

70 COntrarium Imperium inter multiplices causas, ex quarum occasione ipsum tentatur, vna potissima est, ex actis de nouo repertis, quæ quidem acta, sunt triplicia, scilicet, dispositiua, productiua, & decisiua, & ad hæc tria reducuntur omnia acta iudicialia, ex Iodoco Damhauderio in sua Praxi ciuili Capit. 149. titul. de actis.

Præludium vndecimum de falsis testibus.

71 DIcta falsorum testium, ac ipsamet falsa instrumenta vitiant sententiã, eamq; retractab lem faciunt, & executionem impediunt. Iodocus Damhauderius vbi supra cap. 171. & 262. ex dictis cap. pastoralis §. quia vero, vers. attendentes, extra de officio delegati.

Præludium duodecimum de taxandis sumptibus, & expensis.

72 CIrca hoc protestor pandectas, Ripam, & alium stylum Regni, & tãtùm de iure communi addo, quòd ad taxationem expensarum vocandæ sunt partes, & non taxantur expensę, nisi de con-
73 demnatione earum constet, & nisi sint iudiciales, & expensarum taxatio post appellationem seruatur vsq; ad decisionem, & expensæ ante litis contestationem factæ a Iudice non cõdemnantur, nisi agatur de condemnando contumace in expẽsas ante litis contestationem, Iudex petitam expẽsarum condennationem negligens, de damno ipsi
74 parti tenetur. Idem Iodocus vbi supra cap. 249. & ex text. l. Ædiles. §. Item sciendum ff. de ædilit. dicto, & l. terminato. C. de fructibus, & litis expensis, & cap. cum Appellationibus, lib 6. & Bart. in l. 4. §. hoc autem iuditium ff. de damno infecto, & Gloss. in l. finali. C. de fructibus vbi supra, & Authentico post ius iurandum. C. de iuditijs, & 3.
75 quæst. 3. §. quod fieri non debet, & in Authentico de iuditijs, §. oportet, collat. 6. & cap. olim, & ibi Gloss. super verbo taxatione, de iniurijs, & damn. dat.

Præludium decimum tertium, & vltimum de condemnatione in expensas, & contra quẽ ipsæ cadere debeant?

IN expensis condemnatur victus sæpissimè, victor raiò, vterque sæpè, expensæ quandoque compensantur in processibus patris contra filium, fratris contra fratrem, aut sororem, &c. In quibus

quibus victi causa non apparet multo inferior causa victoris, quando causae vtrinque dubij sunt iuris, quando victus causam suã diligenter consultauit, quãdo pars parti iuramentum obtulit, quando expensae a par-
77 te petitę non iudicantur; omnia haec gradatim probantur per textum l. properandum, §. siue autem alterutra C. de iudicijs, & l. cũ quem temerè ff. eodẽ titulo, & cap. calumniam, extra de poenis, & cap. finem litibus extra de dolo, & contumacia, & ex ijsdem iuribus deducuntur infrascriptae aliae cõclu-
78 siones maximè practicabiles, videlicet semi probatio ab expensis non liberat, & in sententia interlocutoria expensae aut adiudicantur, aut omnes vsque ad d. diffinitiuam reseruantur, vbi expensę non iudicantur; ibi victus eas ferre intelligit, & procurator generalis non condemnatur in expensas. Reliqua autem ad hanc materiam congruentia vide in nostro Sole Ritus. Haec enim praeludia praemittere volui ad totum opus, vt lectores certiores facerem, vt etiam a primo intuitu scenę heroicum carmen cognoscant, quare ad particularia, & primo ad gradum primum deueniri oportet. Caelestis spiritus inspirante gratia, & auxilio.

Gradus Primus in triginta §§. distinctus de mera diffinitiua sententia, & de eius annexis, & cõnexis, deq; modo, quo Contrarium Imperium circa eam se habeat, cum suis ampliationibus, & limitationibus mirificè exornatus.

1 QVia in Sole Ritus nouiter per nos edito saepissimè contigit de M. R. C. verba facere, de cuius amplissimis priuilegijs, & praerogatiuis passim in eo peregimus: verùm, quia superest vna, eaq; maxima eiusdem M.R.C. ob eius praeeminentiam particula-
2 riter ei competens (in quibusdam sentẽtijs) per eam latis, reuocandi facultas: ideo nolumus ipsam sub silentio praeterire; ad praesentem ergo hãc theoripraxim per nos deuentum est, vt peculiare de ea faceremus
3 compendium; nimirum de Contrario Imperio, cuius cognitio, quò magis in dies ad forum occurrit, eò ferè minus rectè cognoscitur. quare, vt in posterum recta eius ha-
4 beatur notitia, nunquam antea sic clarè reperta; Primo nosse oportet, quid sit cõtrarium Imperium, quaeque eius qualitas, cir-
5 cumstantiae, & effectus. Quoniam vero diffinitio de sui natura quiditatem, & essentiam rei significat (sicuti Dialectici dicunt) & ex nostris Albert. Brunus in tract. de forma, & sollemnitate secundum iurislas per totum, & praesertim Bald. in l. 1. ff. de vsufruct. proinde constare debet ex genere, & differentijs,
6 vt Bartol. ait, in l. 1. ff. de testam. & cum suo definito, vt bona sit, conuerti debet, l. 1. §. dolum. ff. de dolo. nec tradenda est per rei definitae effectus, sicuti idem Bart. scripsit,
7 in l. 1. ff. de appellat. nil mirum igitur si noster Vlpianus sapienter enunciauit, vt omnis definitio in iure periculosa sit ff. de reg. iur. l. omnis definitio: quare si non definire poterimus, saltem describere quid sit Contrarium Imperium, aptè curabimus.

Est igitur contrarium Imperium, facultasquędam Iuridica, qua particulariter vtitur M. R. C. (Mater, Caput, & Regula totius Curiarũ Regni,) per quam facultatem multum Spectabiles Domini iudices ipsius, vel oẽs simul, vel vnus ipsorum sententiam interlocutoriam, vel mixtam, vel habentem vim definitiuae sententiae, per se latã, semel, vel bis, tàm ad instantiam actoris, quam ad instantiam Rei: debitis de iure temporum intercedentibus instantijs futuris; reuocare possunt, vel potest: iustis tamen de causis, & causa cognita, & non temerè, nec ad libitũ volũtatis, sed vero iustitię impellente zelo.

§. I.

1 NOs autem de hoc cõtrario Imperio duplici iure permixtim per infrascriptos connexos gradus, tractabimus: nimirum de iure cõmuni, & de iure
2 statutario Regni. Secundum veram Theoricam, & veram Praxim. Nota quòd diximus, per infrascriptos connexos gradus cõsultò, & non temerè, etenim Sicuti alij grauissimi Doctores, qui perpetuò sunt imitandi, & prae oculis semper habẽdi; vti sunt Do-
3 ctissimus Speculator, & Iulius Clarus, & alij, qui suos tractatus connexa quadam instar catenae graduum compositione con-

nec-

nectunt, vel per capita, vel per Paragraphos distribuentes, ita, & nos præsentem nostrum tractatum per gradus, & per §§. ad singulas ferè conclusiones distinctum esse volumus; hac tamen prævia monitione ad lectoris animum præparandum, quòd nimirum quilibet sequentes gradus, & §§. connexa
4 probatione inter se mutuo, tã in iure, quàm in facto confirmabunt, vt legenti videre est; itaque proposito vno gradu, cum suis §§. reliqui ab eis deriuent, & iuridica probatio
5 de vno ad alterum remissiuè habeatur, & de hoc instructus lector esse debet, vt autoris consilium capiat, & genium ipsius operis eũ non lateat.

§. III.

SEdes autem huius materiæ est, tàm in iure Canonico, quàm in iure Ciuili fundatissima, vt latè per totum hunc tractatum relucebit: sed tantum in præsenti Capitulo hæc tàmquam ædificij Bases, & fundamenta iacimus. Et quidem primo in
2 text. l. quod iussit ff. de re iudicat. 14. cui formiter concordant, aliæ plures leges, & Canones. Videlicet l. Paulus 42. ff. eodem, & l. Iudex. 55. eodem & ibi Gloss. & DD. & etiam l. dicere. §. finali, & l. seq. ff. de arbitr. & l. si opus. ff. de nou. oper. nuntiat. & l. 1. C. quando prouoc. non est necesse, & l. duo fratres, & l. Relegati ff. de pœnis, & l. Acta, ff. de re iud. & l. 2. §. 1. C. de sent. & ex Breuic. Recit, & l. Illicitas, in fine ff. de off. Præsid. & l. Diuus ff. de in integ. rest. & in iure Canonico cum text. in cap. Cessante de appellat. in 6. & cap. qualiter, & quando il 1. nu. 4. de accusat. & Cap. Magnæ 22. q. 4. &
3 Cap. in litteris ff. de off. Delegati. Constat igitur, quòd hoc contrarium imperium, seu quod idem est, ista facultas reuocandi interlocutorias pdictas, est vtroq. iure munita, & theorica, ac Praxi satis benè fundata.

§. IIII.

SVperiore §. diximus interlocutoriam posse reuocari; quia de iure cõmuni nõ potest nisi interlocutoria pura reuocari ab eodem Iudice, qui eam tulit; de iure autẽ Regni etiam interlocutoria mixta, seu habẽs vim definitiuæ, vt dicam infra ex Pragmat. definitiua autem pura, & mera nullatenus reuocari potest, verum quia in cognoscendo, quæ nã sit interlocutoria, & quæ mixta, quæ vero definitiua difficilli-
3 mum est, & in hoc plurimùm laborant Doctores, ita, vt quæ, qualis, & quando sententia sit interlocutoria, vel non? mixta, vel nõ? & definitiua, nec ne? sæpissimè nõ sine maximo litigantium præiuditio, & interesse, & magni viri allucinentur, qui parum prospi-
4 cientes ad subtilem, & prædifficilem distinctionem sententiarum, quandoque vnam cum altera confundentes, magnam etiam inniti, & nolentes fecerunt iniustitiam partibus; vel in denegando reuocationem per viam Contrarij Imperij in sententia, quàm poterant, & de iure debebant reuocare; vel
5 denique in reuocãdo sententiam, quã prorsus de iure reuocare nequibant: Nos ergo præsenti malo medelam adhibere volentes hoc nostro præsenti tractatu, quem studiosi animi æqui, bonique cõsulere debent, prorsus Deo duce omnem errãdi ansam de me-
6 dio auferre conabimur. Sciant tamen nos hic plurimùm assisse, & insudasse pro præsentis tractatus cognitione exaranda, quapropter, ne pigeat iuris arcana nobiscũ profundius, quantum tamen ad præsens negotium facit, perquirere.

§. V.

1 SVppositis his, quæ præcedenti §. dicta sunt, dico, quòd tres rãtum sunt sententiarum species omni iure, & foro
2 celebratæ; prima enim est mera, & pura definitiua, secunda verò, & media, est mixta,
3 vel quod idẽ est, vim definitiuæ habens, quę participat de definitiua pura, & de interlocutoria mera; tertia, & vltima est mera, &
4 pura interlocutoria. Anton. de Butr. cons. 6. per totum. Roman. In Rubrica ff. de re iud. nu. 2. & seqq. & Imol. in eadem Rubrica, extra de re iud. nu. 3. prius enim agendum
5 est de definitiua, tãquam digniore, digniora enim sunt præferenda ex text. in cap. so-
6 litæ, & ibi Canonistæ omnes notant, extra de maioritate, & obedientia, & in l. 1. & 2. ff. de Albo scribend.

§. VI.

1 OMnes ergo prædictas sententias suis peculiaribus definitionibus, seu descriptionibus explicemus; est autem

autem

2 autem definitiua sententia pura multifariã
a doctoribus pręfinita: Nos enim plurimas
in medium adducemus, meliorem tamẽ ex
his eligentes, maximam theoricam, & prac-
ticam concludemus; & enim est iudicialis
3 definitio, quæ principalem quæstionem per
condemnationem, vel absolutionem, aut p
quid his, æquipollens finit, ita Specular. in
tit. de sent. §. 1. nu. 3. & sequitur Azo. in
tit. C. quomod. & quand. iud. sent. pro de-
bit. n. 3. Hosticus. in summ. de re iudic. An-
gel. Aret. inst. de iur. nat. gent. & ciuil. §. re-
sponsa prudentum. Roma. in d. Rubr. de re
iudic. & est text. in l. Rem non nouam. C.
de iudic. & l. quid tamen, cum similibus ff.
4 de arbitr. sed ego intelligo prædicta iura, si
tamen in dicta sententia sit seruatus ordo
iudiciarius ex Ancha. cons. 417. n. 1. & ver.
in contrarium præcedente etiã ante litis cõ-
testationẽ, libello: & alijs solẽnitatibus à iu-
ribus requisitis. ex Bar. in l. Titia n. 3. & 6. ff.
de accusat. & Alex. in l. Imperium. n. 14. ff.
de iurisd. om. iud. vbi hanc sententiã mix-
tam vocat, & idem dici vult de sententia la-
ta in iudicio summario. n. 11. cui ego me li-
5 benter subscribo, cum ipsa Glo. in d. l. quod
iussit, ubi agit de incidentibus ad quæstio-
nem, ita determinante.

§. VII.

1 ALia est definitio ipsius definitiuæ
tradita per Franciscũ de Aret. in
tract. de sent. n. 15. quòd definiti-
ua ea sit, p quam iuris ordine seruato prin-
cipalis qõ finiẽ; quę mihi non displicet, sed
hoc fallit primo, qñ pricipalis qõ dicit, mo-
do finiri potest, & tñ non requiriẽ, q snia sit
definitiua; sed interlocutoria eãdem vim ha
2 bens, vt esset, qñ, quod principaliter dedu-
ciẽ in iudicio, veniret accessoriè, ad aliud
principale negotium, vt eleganter dixit idẽ
Franc. de Aret. in l. stipulationem col. 5. in
fi. vers. Hęc autẽ illa dr̃ definitiua ff. de ver.
oblig. Fallit secundo, qñ p indirectum non
3 aũt directo finiret negotium principale, vt
in snia lata sup exceptionib' peremptorijs,
vt obstare dicanẽ, & tñ est interlocutoria
4 habens vim definitiuę. Corneus cons. 262.
n. 7. vers. & super vol. 4. Rip. in d. rubr. ff. de
re iud. n. 15. vel si peteret restõ, & Iudex p-
nuntiaret super ætate, & sic p indirectũ fi-
niret restõnem, & qõnem simul, quę nõ mi-
nori non daẽ, & tñ hoc casu pariter est inter-
locutoria habens vim definitiuæ adnotata
per Alex. in Rubrica, ff. de re iud. in fine ver.
& bene probatur, ibidem.

§. VIII.

1 ALia est definitio definitiuę secundũ
Bar. in l. 1. ff. de re iud. q videlicet
snia definitiua sit res iudicans, siue
iudicandi, & sententiandi finem cõtrouer-
siæ imponens: sed non definũt, qui sint na-
ribus emunctis, & Bart. nostrũ carpore au-
2 deant, q scilicet res iudicans est res aĩata,
qualis non est snia, cum ea sit instrumentũ,
sm quod res animata (puta) Iudex pcedit,
vt Faber malleo, & cultro, & scriba calamo:
3 ita voluit Iason. in l. 1. ff. de re iud. nu. 7. nec
potest dici actus iudicandi, q a in actu daẽ
pęnitentia, quæ repugnat sniæ definitiuæ,
in qua iudici non licet pęnitentia, quia fun-
ctus est officio suo p tex. ĩ d. l. Iudex, & Spe-
4 culator. in §. sed opponiẽ, de iureiurando,
tum quia negotium principale p talem sen-
tentiam non finiretur.

§. VIIII.

ALia est definitio ipsius definitiuæ
data p Iason. in d. l. 1. ff. de re iud.
q scilicet definitiua sentẽtia est il-
1 la, quę pnunciatione iudicis actiuè contro-
uersiæ finem imponit, & non accipit, quam
definitionem aliqui impugnãt, sed ego, nec
laudo, nec vitupero, at si velim decernere, di
cerẽ eam mancã, quia non facit mentionẽ
de sollẽnitatibus necessario à iure requisi-
tis, quæ seruatę definitiuã reddũt, non aũt
seruatæ; mixtã; seu habentẽ vim definitiuę
ex Alex. in d. l. Imperium. n. 11. & per Bart.
in d. l. Titia, vbi supra, & in extrauag. ad
reprimendum in verbo summariè, & in de-
cis. 1. Pedemont.

§. X.

ALia est definitio sententiæ definiti-
1 uæ, tradita p Imol. in d. Rubrica
de re iud. n. 2. nimirum, quòd sen
tentia definitiua est, quæ emanat super eo,
quòd principaliter agiẽ, sed ista definitio

po-

potius est mixtæ, seu definitiuæ vim habē-
2 tis, q̃ verè sniæ definitiuæ; quæ p Anto-
nomasiam, snia appellať, vt constat ex di-
ctis; ego enim si licet libero homini auda-
cter, quod sentit dicere, & non iurare in ver-
ba magistri, dico, q sententia definitiua est
3 conuertibiliter definienda, vt quemadmo-
dū definimus hominē conuertibiliter, si di-
camus, homo est animal rationale, & ani-
mal rationale, est homo, vt tota proclamat
4 philosophia; sic enim definire debemus pu-
rā definitiuā sententiā, vt eius definitio con-
uertať cum ea, tāquā cum suo definito, fm
veram Philosophiā legalē, Philosophiā le-
galē dixi, quia naturalē pauci attingūt, sed
legalem (quam sequi tenemur, ex l. 1. vers.
veram, & non simulatam affectantes Philo-
sophiā. ff. de iustitia, & iure, & ex l. 1. §. do-
5 lum. ff. de dol.) obseruare volo in indagan-
da definitiuæ sententiæ quiditate, & natu-
6 ra, quod quantum prosit ex infrascriptis di-
gnosces. Est ergo definitiua sententia illa,
quæ iudiciario ordine seruato condēnatio-
nē, vel absolutionē, vel quouis æquipollen-
ti, id, quod principaliter in iudicio deducit,
a nullo alio dependēs, directo finit, ex Alex.
in d. l. Imperium n. 11. & Bart. in d. l. Titia.
& sic ista nostra definitio est comprehensi-
ua omnium, & cunctas euadit censuras su-
perius adductas, vt constat ex dictis.

§. XI.

NVlli iudicum, nec Tribunali prædi-
1 ctam definitiuam puram reuoca-
re licitū est, quia postquam Iudex
functus est officio suo, eius partes quiescūt,
in ipsa met a sententia definitiua ex tex. l. iu-
dex de re iud. vbi supra; quia p nullum in
ea locū hēt, ꝯrium imperium; cognita igiť
2 tali definitiua sentētia, cognoscet ēt, & me-
ra interlocutoria, quia ꝯriorum eadē est di-
sciplina, & cognito vno cognoscet, & reli-
3 quum ex text. in l. & si ꝯ in fine, ff. de vulg.
& pup. & l. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel alie-
ni iuris, & ibi Bald. & Alber. Ideo cognita
definitiua facilius, & veracius infra loco suo
4 cognoscet interlocutoria, quæ proximè ac-
cedit ad nostrum institutum contrarij Im-
perij, econtra ipsam definitiuam concō-
mitanť nonnulla alia, per quæ, & ipsa cla-
rior reddiť, & ex quibus interlocutoria fir-
mius cognoscitur; ideo de ipsius definitiuæ
annexis, & connexis videndum etiam in
præsentiarum est.

§. XII.

1 DEfinitiuam autem sententiam cō-
comitanť infrascripta pronuncia-
ta, puta, q dř omnē litē amputa-
re, & ea proferenda est, alias Iudex errare
dř, Osasc. in proemio suarum decisionum,
n. 13. & totū negotium finit Rebuff. in con-
stit. Regni tract. de expensis art. 7. nu. 4. to.
3. sed quæro primo, an definitiua dicať vl-
tra petita, si pronuncieť super accessorijs?
2 autem his, quæ veniunt ex natura actionis,
& petitionis libelli? dico, q non Osasc. dec.
1. n. 24. alias aūt super nō petitis Iudex de-
3 finire non potest: Crauet. cons. 271. n. 6. sed
Bar. in l. si pacto. n. 8. C. de pact. vt limita-
te, ut supra. Quæro secundo an Iudex possit
4 decidere definitiuā sententia negotium ꝯ
personam Domini, cuius Procurator p li-
tis contestationem factus est Dominus li-
5 tis? rñdeo cum distinctione, quòd aut Iudi-
cium dēt terminari cum clausula sola facti
veritate inspecta, vel alia æquiualenti? & tūc
6 potest proferri sententia; aut non est talis,
vel alia similis clausula, & tunc non potest,
Osasc. d. dec. 1. n. 33. Gaill. obseru. 11. lib. 1.
Mysing. obser. 11. cent. 6. Quæro tertio an
7 Iudex possit definitiuè iudicare secundùm
conscientiā? & dico, quòd dēt iudicare fm
allegata, & probata, Osasc. vbi sup. n. 43. &
dec. 79. nu. 44. & dec. 146. n. 24. Marc. Mān.
sing. 451. & Franc. Marc. q. 13. Fallit hoc in
8 principe absoluto, & in Senatu, qui pñt iudi
care secūdū conscientiam definitiuè, etiā
extra acta, & probata: Osasc. dec. 79. nu. 43.
Crauet. cons. 198. n. 7. Ias. de action. in §. si
minus n. 15. & Gl. in l. Cornel. de fals. Am-
plia etiam in sacro Consilio Gram. dec. 19.
nu. 13. & dec. 62. n. 6. Guid. Pap. q. 29. Li-
mita, q dicta conscientia debet intelligi, q
sit lege munita, ac publica non aūt priuata.
Osasc. d. dec. 79. num. 45. Ratio limitatio-
nis est, quia conscientia priuata, & propria
iudicis non debet eum mouere in iudicio,
& foro iudiciali, Osasc. ibidem num. 45.
Gulielm. Cassad. dec. 12. tit. 1. Rot. Gen.
decis. 106.

§. XIII.

§. XIII.

1 Quæro an Iudex inferior à principe possit reuocare sententiam condemnatoriam? Respondeo, quòd non primo quia illa nō potest restituere, quia functus est officio suo, ex d. l. Iudex,
2 de re iudicat. secundo quia talis sententia est definitiua. Osasc. decis. 101. nu. 8. Item dico, quòd sententia est nulla, si non fundetur ex actis productis Osasc. decis. 142. num. 5.
3 Rot. Gen. decis. 106. Item scire debes, quòd ista definitiua sententia, & aliæ duæ sententiarum species debent scribi lingua, & cha-
4 racterib. intelligibilibus in loco, in quo profertur. Osasc. decis. 144. & sic nō debet proferri Gallicè in Italia, nec Turca lingua, & hinc est, quòd latine pronunciatur ferè per totum orbem, quia illa lingua est communissima, vbique terrarum.
5 Item debet esse certa Osasc. decis. 146. num. 12. Item quæro, quando sunt plures Iudices in Curia, quis debet vltimo opinari, seu votare. Respondeo is, qui vltimo loco venit, Afflict. decis. 1. & Roman. singul. 82. vide Thesaurum decis. 1. & Bart. in l. si vni 36. ff. de re iudicat. & si discordēt, quid iuris? vide eundem l. inter 38. eodem, & quando Iudices sunt differentes in opinan-
6 do data paritate votorum, Præses habet facultatem concludendi, in alteram partem, cui voluerit Franc. Marc. quæst. 5. par. 1. & quęst. 465. p. 2. vide Franch. decis. 252. p. 2. Hinc consequenter quæro de casu valde no-
7 tabili, qui accidit inter V. I. D. virum Patritium Petrum Cagium, & Illustr. Comitem Mohac in causa feudali intereos vertēte, in qua cūm fuissent contraria vota mult. Spectabilis Petri de Amico, & mult. Spect. Lucij Dēti, ex vna parte pro dicto de Caggio, & mult. Spect. Baltassaris Maccagnoni Regij Consiliarij meritissimi, & de Cannizarijs ex altera, pro dicto Illustr. Comite Mohac, tandem fuit datus quintus Iudex
8 Illustr. Consultor de Matute per Suam Excellentiam, & facta instantia ex parte dicti de Caggio coram Excellentissimo Prorege quòd dictus Illustr. Consultor non poterit esse ex eo, quia quintus Iudex in casu dicto d ... deberet esse Regnicola, & Illustris Præses
9 M. R. C. qui successit in locum Magistri Iustitiarij in Regno ex Cōstitutione eiusdem Regni statuimus vbi cōcessit Magistro Iustitiario, & quattuor Iudicibus M. R. C. iurisdictionem in feudis quaternatis. Milanis. decis. 2. n. 6. & Petrus de Gregorio in tract. causar. feudal. quæst. 39. & quęst. 42. ac etiā ex noua reformatione litterarum Regiarū, ac Pragmaticarum in tit. de reformat. tribunalium, M. R. C. in §. 1. & 2. quare rebus sic stantibus fuit per suam Excellentiam reuocata prouisio facta in personam dicti Illustris Cōsultoris, & fuit datus quintus iudex Illustris Præses de Rao, vt cōstat ex prouisionibus factis p Suam Excellentiam ad instantiam dicti de Cagio, & consortium penes acta die, &c.

§. XIIII.

1 An dicta sententia Sacri Concilij, & aliorum de quibus in dicto §. 13. reformari possit ante publicationem? vide Afflict. decis. 58. nu. 9. & an Iu-
2 dex possit definire pro qua parte velit saltē in conflictu opinionum? dico, quòd sic, ex Ioseph Ludouico decis. Lucc. 7. & cap. 32. & ibi Gloss. extra de elect. Affl. decis. 244.
3 num. fin. & Iudex tunc potest gratificari, Item Iudex potest condemnare ad integrā summam si petantur quinque, & probentur decem maximè si in libello adest clausula ius, & iustitiam ministrari. Ioseph. Ludou.
4 decis. Luc. 46. item maiori summę inest minor, ideo Iudex potest definire si actor petat centum, & reus totam neget petitionē, pbatione facta super quinquaginta, in his potest ferri sententia definitiua condemna-
5 toria, Cappell. Tholosan. quæst. 209. sed si fuerint petita centum, & probata nonaginta, si feratur sententia definitiua super centum, an valeat sententia? vide eādem Cappellam Tholos. decis. 216. sed limita, quòd maioris sūmæ non inest minor, quando sunt plures iudices, & aliqui protestantur, quòd
6 non intendunt in minori summa Vinc. de Franch. decis. 356. p. 2. sed si sententia feratur super centum, & condemnatio fiat in quinquaginta in reliqua reus absolutus est Amanel. de Clarif. q. sing. 70. quamuis Iu-
7 dex condemnando in parte, in residuo absoluere videatur. An Iudex possit interpretari suam diffinitiuam, vide Franc. Marc. q. 546. Item sententia definitiua debet probari

ri per testes, sed si sit lata inscriptis, vt in nostro Regno fieri solet; est vndique perfecta DD. de Rot. decis. 19. alias 409. in tit. de re iudic. in nouis, quæ in defectu per testes roboratur, vide Veral. decis. 189. p. 3. limita cum Ias. de Action. in §. Curare nu. 60. & sententia definitiua de iure nō requirit subscriptionem Iudicis, quia sufficit, quòd sit lata per Iudicem Vera. decis. 139. par. 3. Itē Iudex ordinarius Iterum iudicare potest, & consequenter reuocare potest sententiam, quam tulit, & Contrario Imperio vti valet,
9 si semel, sed nulliter iudicauit, & an idem possit delegatus? vide Menoch. de arbitr. lib. 4. q. 64. sed vnus est casus, in quo non aduertentes, facilè decipiuntur, an senten-
10 tia lata super principali præiudicet super incidentibus? & lata super incidenti, an præiudicet, si in alio iudicio per modum actionis agatur super eo, Bartol. in l. 1. C. de ordin. iud. nota, quòd sententia lata a Prætore mortuo potest suppleri, eiq. addi, vel minui a Prætore viuo? quatenus attingit ambientia mentem Prætoris mortui. Bart. in l. 1. §. Quid si. ff. de Prætor. stipulat.

§. XV.

1 LIcet contrariū Imperiū, seu quod idē est, reuocādi facultas iudicibus cōpetēs ex dicta iuris dispositione; hoc tamen debet fieri si æquitas subest, quòd videlicet ita postulet officium iudicis, ex Bar.
2 in d. l. 1. §. Quid si. ff. de Præt. stipulat. Hùc facit videre; quando sententia dicatur lata causa cognita, & quando causæ cognitione præcedente præsumatur? pro quo perge ad Osasc. in decis. 146. nu. 8. nota etiam, quòd sententia definitiua in causa Ciuili potest ferri ex præsumptionibus tàm legis, quàm hominis, & quando singula non prosunt, multiplicata iuuant. Afflict. in decis. 13. nu. 24. facit cap. 2. extr. de præsumpt. vt etiam
3 constat ex notatis in tit. de probationib. nota etiam, quòd sententia definitiua esse potest; & debet pro reo; quia si in ea non licet certum ferri votum, satis est reo, quòd intentio actoris reddatur dubia; Ioseph Ludouic. decis. Perus. 72. num. 16. Magon. decis. Lucc. 86. & c. 1. 2. q. 1. sed quæritur, an non condemnatus in accessorijs, vel in ipso
4 interesse litis, dicatur absolutus? vide Rot. Gen. in decis. 87. & Grauett. consil. 320. & Reus definitiuè absolui debet sine clausula, alio non apparente, & pro eo tunc lata sententia definitiua præsertim datis actori in illo iudicio competētibus terminis ad probandum, D. fol. in antiquis Constitut. Sabaudiæ. Gloss. 2. super 3. p. decreti, vt nihil; in tit. de Conclus. in caus. fol. mihi 158. nu. 7. & Rebuff. in Constitut. Regn. tom. 3.
5 tract. de Caus. refici posse. art. 8. & quando Iudex debet absoluere reum ab obseruatione iudicij, non autem definitiui, & econtra. Matthesilan. in sing. 17. Aduerte etiam, ꝙ
6 non obstante, quòd sententia definitiua, et cum causæ cognitione lata per ipsum Principem, si reperiatur malè lata, & per errorem quòd tali casu debet in melius reformari; Ægid. Bellam. concl. 723. num. 12. Item er-
7 ror nominis proprij appositi in sententia etiam definitiua emendari potest, per Iudicem post sententiæ publicationem; Franc. Marc. quæst. 668. & Felyn. cons. 49. nu. 14. Item nota, quòd sententia publicata regulariter non potest mutari, nec emendari. Limita tamen, & amplia cum Rebuff. in Constit. Regn. tract. de sent. art. 3. tom. 3.
8 Item Iudex non dicitur functus officio suo secundum legem. Iudex, & l. Paulus; & alia iura supra citata; quando per errorem facti expressum, tulit sententiam nullam; ideo tunc poterit iterum reuocare Bartol. in d. l. iudex. 55. ff. de re iudic. secus autem sententiam suam definitiuam nemo potest retra-
9 ctare, nisi solus Princeps. Abb. cons. 92. p. 1. Amplia etiam in sententia iniusta, idē cons. 6. p. 2. Item sententia definitiua non retractatur virtute rescripti, seu prouisionis post sententiam impetrati; licet supplicatio fuisset prius porrecta, l. 1. C. vt lite pendente; Item sententia definitiua est, quando per il-
10 lam à tota causa, vel lite disceditur. Quæ postea corrigi nō potest, l. qualem 22. ff. de recept. arbitr. dum l. si operis. C. de poenis.

§. XVI.

1 PRæterea Iudex non potest reuocare poenam temporalem, nec perpetuā;
2 nec minuere post sententiam, l. is C. de poenis. Item publicata definitiua non potest per Iudicem retractari nisi circa accessoria, quæ possunt suppleri eodem die, dicta

l. Paul.

l. Paulus, nec etiam Præsides suas possunt reuocare definitiua, sed Princeps ex causa concedit in integrum restitutionem. l. Diui
3 fratres 27. ff. de pœnis. limita, quod licet Iudex non possit retractari definitiuam, potest tamen illam corrigere, emendãdo interpretando, & declarãdo iuxta tamen dispositionem
4 nem l. Ab executore 4. ff. de appellat. & ibi Gloss. & sententia alio non apparente cum similibus cõditionibus, an sit definitiua pura, vide D. Sol. in Constit. antiquis Sabaudiæ tertia parte de decreto nihil fol. 158. nota tamen hic, quòd appellatione sententiæ
5 in dubio venit definitiua pura, & non interlocutoria. Matthesilan. sing. 93. & Gloss. ff. l. 1. §. Biduum ff. quando appell. sit, & sen-
6 tentia etiã definitiua põt reuocari ex causa expressi erroris, Bar. in l. error. 7. C. de Iuris, & facti ignor. & quãdo id, quod petitur, est tale, quòd super eo non potest perueniri ad primum, & secundum decretum parte con-
7 tumace, peruenitur ad definitiuam sententiam Bart. in Authent. si omnes C. si minor se ab hæreditate abstinuerit quæritur, an sentẽtia definitiua feratur pro actore absen-
8 te non contumace, & reo præsente? Dico, quòd non, cum Bart. in l. properandum. §. fin autem. C. de iudicijs, & quando quæstio est definibus, & non de proprietate, lite nõ contestata, peruenitur ad definitiuam Bart. in l. 1. C. finium regundorum, & satis est, vt sententia sit definitiua, quòd ipsa contineat condemnationem, vel absolutionem æqui-
9 pollenter, Bart. in l. Ab emptione 59. ff. de pactis nu. 14. & si lite pendente super actione directa prius lite contestata reus dolo desierit possidere, an debeat ferri sententia definitiua condemnatoria? vide Bart. in rubr.
10 ff. de rei vendicat. & in l. 4. §. Iulianus. ff. de aqua pluuia arcenda, & lite non contestata super principali negotio, non proceditur ad definitiuam Bart. in l. 3. §. idem scribit. nu. 7. ff. de pecul. & sententia illa dicitur definitiua secundum Abbatem in sua pract: 104.
11 quæ controuersiæ finem imponit, condemnationem, vel absolutionem continens.

§. XVII.

1 Sententia autẽ definitiua Principis lata super causa de qua plenè cognoscit, habet vim l. generalis l. final. C.
2 de leg. Item ad sententiam definitiuam peruenitur præcedente peremptorio impetrato legitimo ordine expresso, in l. ad perempt. 68. & seqq. ff. de re iud. Item si pendente iu-
3 ditio ius actoris perimatur absq. facto suo, sed ex facto rei peruenitur ad cõdemnationem definitiuæ, ac si peremptum non esset.
4 l. si post. 18. ff. de reiuẽdicat. nota postremo, quòd sententia definitiua quandoque ante litem contestatam fertur. Gloss. in §. si vero, in verbo proberur Authent. de legitimis.

§. XVIII.

1 Quæstio nõ leuis circa prædictas annexas, & cõnexas qualitates ipsius sententiæ definitiuæ puræ in præ-
2 sentiarum exoritur, ex eo quia non nunquam accidit in iudicijs ferri sententias quasdã conditionales, sub quibusdã conditionibus, clausulis, & modis, quibus adimpletis, vel vltimo resolutis, snıæ dicuntur definitiuæ, sed earũ cognitio vtilis est, &
3 multi in his dignoscendis cæcutiunt, & tãquam lippi æquiuocant: ideo nos huic morbo medelã præparantes de sententijs conditionalibus; hęc pauca pronunciamus, qñ e-
4 nim in snıjs adest clausula, si, & quatenus, vel si, vel, pro vt ius fuerit, aut istæ clausulæ improuidè, & ab re, ab ipso Iudice positæ sunt, & tunc ipsa snıa est ipso iure nulla; &
5 ita ego teneo cũ Osasc. decis. 5. n. 9. quia regula est snıam non posse sub cõditione pro-
6 ferri; ista tñ regula limitatur quatuor modis, de qbus Rebuff. in Cõstit. Regni. tract. de contumat. n. 3. artic. 2. Gloss. 1. nu. 1 2. & seqq. & qñ in casu suo sententia absolutoria lata est, sub conditione, seu reseruatione, 9 si
7 error probabitur, possit actor iterum agere dicis pura resolutiua sub conditione, Osasc. decis. 145. vbi multa de hoc disputat, & dec. 146. potest tamen sententia ferri sub conditione intrinseca lata, quæ tãgit ipsum nego-
8 tium principale. Bar. in l. cũ Iudex. 11. C. de sent. & interloc. om. iudic. cap. Biduum 2. quæst. 6. & in l. 1. §. Biduum ff. quan. appellandum sit, & l. a Diuo pio. §. in venditione
9 ff. de re iudic. Abb. cons. 73. par. 1. Item sententia definitiua sub conditirione de futuro ferri quidem non debet; sed si reperiatur lata; valet. Iuxta illud vulgatũ multa fieri non possunt, quæ post facta tenent, vulgatis

10 iuribus. Et si fuerit ab ea appellatum rescindenda venit, p iudicem ad quem, Osasc.d. dec.146.num.28. Fallit tamen in sententia
11 definitiua ab ipso Principe lata, & est speciale in illo Osasc.ibid.n.fin. vide in simili materia.Guid.Pap.q.67

§. XIX.

1 PRæter superius dicta obseruabilis est Doctrina, quod sententia definitiua incontinanti potest reuocari, ex Gl.
2 in vers.Imo vero in C.prædicator 16.quęst. 1.quam Gloss. extollit Bald.in l.non dubiū. C.de leg.& in l.1.ff.de furtis,& Per. de Ancha.cons.104.incipiente Iudex de iure iudicaturus. & Card.in cons.31. incipiente Pictus.& Gloss. in C. Apud milericordem.
3 31.quæstio.1.& in cap. fi. in verbo iusta de iureiurand. in 6. facit Gloss.in verb. post tēpus,in §.tutor,instit. de auctoritate tutorū. facit tex.in cap.præterea.in tit. de test.Cog. Declara, vt per Bald. in §. quibus in versic.
4 nota, in r. constit. cum concordantibus, quas per Felyn. habes in c. qualiter, & quā. il primo, vbi supra: de causa intelligendo in continenti, antequam diuerteretur ad actus extraneos, per tex. in l.1. §. 1. cum materia, ff.de verb. oblig. & adde Alex. de Imola in cons. 108. in tertia parte, vbi agit an iudex
5 lata sententia possit incontinenti aliquid facere, saltem quoad expensas,& quoad alia accessoria, & quomodo possit corrigere sen-
6 tentiam suam, & vide omnino Fely. vbi supra vbi non nulla ad materiam facientia tibi indicantur.

§. XX.

1 QVæro, quando victor confitet̃ sententiam iniustam,vel ɔ̃ eam admittit probationes,an per iudicem reuocari possit,vide Felyn.in c.inter cęteros,de re iud.& in c.inter Monasterium, in verſ.demum pondera;eodem tit. & an ta-
2 lis sententia reuideri possit, vide eumdem in vers. fallit; sed quid in criminalibus propter detectam innocentiam rei; vide Felyn. in c.
3 suborta,in vers.propter instrumētum; iudex autē suam definitiuam sniam latā non pōt reuocare,neq; eius successor, quia talis snia valet, & tenet, ut in l. post sniam C. de sent. & interloc. om iud. & in l.1. C.sententiā rescindi non potest. Fallit in Principe,qui pōt
4 suam sententiā definitiuam reuocare, quòd intellige de potestate absoluta, non autē or-
5 dinaria,vt bene Bald.& Angel.in l. 2. C. de sent. ex peric.recitan.quæ omnia procedunt
5 in sententia definitiua mera: secus autem in
6 interlocutoria pura, quia Iudex potest ɔ̃rio Imperio reuocare, vt dictum est, ex l.quod iussit.ff.de re iud.& in l.dicere ff.de arb.in fi. 9,vt benè intelligat̃, sciēdū est put in seq.§.

§. XXI.

1 OMnis, quippe sententia largo modo est definitiua, etiam si sit interlocu-
2 toria, quatenus per eam definit̃ aliquis articulus super quo fertur, vt est Gloss. singularis in l.si quis ius iurandum. C.de rebus credit.& notat Bart.in l. Titia, ff.de accusat. sed verè appellatione sententiæ, quæ
3 intelligat̃, vide Imol.cons.50.in 2.p. vbi ponit,quid in statutis,& an præceptum sit sententia definitiua,vel interlocutoria, vel executio, late Fely. de re iud. in rub. sed pprie
4 definitiua dicitur, quæ finit totum negotiū principale,& sic illa est definitiua, quæ certis finibus concluditur, ista sunt verba textus in l.post sentētiam,vbi dicitur, quòd sententia est exitus rei,idest finis,vt in l.facultas. C.de iur.fisci lib. 10. & sic communiter accipitur; interlocutoria vero accipit̃ pro omni sententia lata p iudicem ante finem contro-
5 uersiæ, quia immo omnis vox iudicis, dicit̃ esse sententia interlocutoria,ut notat Glo.in Instit.quibus alien. licet,uel non, §. admonendi.

§. XXII.

1 QVæro an Iudex ordinarius, qui tulit sententiam nullam possit pronunciare? ne esset sibi contrarius, dico, quòd sic, & est text. singularis secundum Baldum in l.fin. C. de senten. quæ sine & ibi sentit Angelus, & ideo si
2 Iudex tulit sententiam absolutoriam, quæ est nulla, poterit iterum pronunciare condemnando;cuius contrarium dicebat quidā Doctor Cataldinus famosissimus,& allegabat Archidiac.ita tenentē; sed sententia Baldi,est ipsamet veritas,quia ibi est textus,singula-

4 gularis. Hoc autem non poteſt Iudex delegatus, quia functus eſt officio ſuo, vt in d. l. Iudex ff. de re iudic. ſecundum vnum intellectum; vt in l. ſi, vt proponis, C. quom. &
5 quād. ſed hoc limita in delegato ad vniuerſitatem cauſarum, in quo idē tenet Bald. in d. l. ſi vt proponis, Limitatur 2. per Angel. in Delegato Principis, quia in eo idē eſt, quòd
6 in ordinatio, ſed Bald. in hoc tenet contrarium, in d. l. ſi vt proponis, ratio eſt ſecundum eum, quia nō poteſt amplius pronunciare non obſtāte, quòd ſit maior ordinario in cauſa ſibi cōmiſſa, vt in cap. Paſtoralis de officio deleg. ego quidē fateor, quòd eſt ma-
7 ior, ſed iuriſdictio ordinaria eſt firmior; ſecundum Archidiaconū 12. q. 2. Can. ſi Epiſcopus, & mihi placet ſententia Baldi, vt in mea praxi Sicula luculenter oſtendam.

§. XXIII.

1 PRædicta quoque fallunt, quādo ſententia Delegati eſt nulla, quia non ſeruauit formam mādati, quia tunc non poteſt ferre ſententiam, quia nō dicitur
2 eſſe vſus mandato ſecundum Angel. in d. l. ſi Iudex, Item fallit, ſi eſt pro parte pronunciatum, pro parte vero non, quia tunc poterit ad hùc pronunciare ſecundum Bald. in d. l. ſi vt proponis, & ſecundum Angel. in d.
3 l. ſi Præſes, pro hoc eſt text. ſingularis in d. l. dicere, in princip. ff. de arbitr. & ideo ſi arbi-
4 tro cōmiſſæ ſunt plures quæſtiones, & plura capitula ſi pronūciat de aliquibus, & de aliquibus non, poterit ad hùc pronunciare: nec dicitur ad hùc functus officio ſuo, ita dicit text. in d. l. dicere, eſt hic menti mādandum, quòd ſi Iudex ordinarius tulit ſententiam, poteſt iterum pronunciare in prædicta contingentia facti, & poteſt etiam per partem adiri ad ſuperiorem, qui habet pronunciare de nullitate; ita vt, ſit in electione partis in d. l. ſi vt proponis, & ſecundum Angel. in d. l. ſi Præſes.

§. XXIIII.

1 PRæmiſſis adde, quòd id, quod diximus in ſuperioribus Iudicem ſententiam ſuam definitiuam non poſſe reuocare, neque mutare; non eſt ſimpliciter verum, quia, quoad acceſſoria poteſt Iudex eàdem die ſupplere augendo, nō autem mi-
2 nuendo, text. eſt ſingularis in dict. l. Paulus de re iud. & ideo ad id, quod in praxi contingere poteſt, quod Iudex hora tertiarum protulit ſententiam, & non condemnauit aliquem in expenſis, neque abſoluit, poterit poſtea hora veſperarum condemnare in expenſis, etiam ſi nullam feciſſet reſeruationem expenſarum, econtra autem ſi Iudex
3 abſoluiſſet victum in expenſis, non poſſet poſtea condemnare, & econtra ſi condemnaſſet non poſſet poſtea abſoluere, ſecundum Bartol. in dict. l. Paulus, quia iam eſſet functus officio ſuo, quæro præterea, an Iu-
4 dex poſſet pro parte cōdemnare, & pro parte abſoluere? vt in caſu, quando actor petierat decem, & Iudex dicat in ſententia ſua condemno in quinque, in alijs quinque ab-
5 ſoluo, numquid valeat? Reſpondeo, quòd ſic, vt eſt textus valde conſpicuus in l. 1. C. ſi aduerſus rem iudic. & ibi clarè dicit Angelus, & nota, quod hoc caſu debet actor in expenſis condemnari, l. qui petijt decem, &
6 nō potuit obtinere, niſi in quinque, ita egregiè dicit Innoc. in cap. finem litibus, de dol.
7 & contumacia quòd dictum prædicatur, vt ſingulare, nulla tamen p eum allegatur deciſio, ſed ego habeo textum rotundum, in capit. vnico, de plus petit, & hoc eſt notandum, contra ignorantes, qui contrarium ſæpè faciunt, & capitis ſui ceruicoſa caligine auctoritate abutentes, ſalua bonorum pace, ex ſe temerè neglectis, vel rectius ignotatis
8 iuribus, nam ēt videmus ex textu, in l. quædam mulier ff. famil. erciſc. & in l. Carmelia Pia. ff. de iur. Patron. vbi Iudex appellationis poteſt ſententiam pro parte annullare, & pro parte confirmare.

§. XXV.

1 PVlchra eſt dubitatio, an diſpoſitio legis a Diuo Pio. §. in venditione ff. de re iudic. ſecundum quā in executio-
2 ne ſententiæ hic debet ſeruari ordo, quòd primo capiunē res mobiles, ſecundo res immobiles, tertio vero nomina debitorum, an,
3 inquam, hic ordo ſeruetur in interlocutoria, vel in definitiua? Reſpōdeo in definitiua tā-
? tum, Angel. in l. ſi vacantia C. de bon. vacant. lib. 10. & Gloſſ. in §. ſi vero. in Auth. de exhib. reis, & per Cyn. & Bald. in l. 2.

4.9.C. quando fiscus, vel priuatus, & Bart.
3 Socc.cons.158.incip. visis.vers.secunda ratio est, quia in 2. p. quòd si Iudex interloquendo non dicat, prius executionē fieri debere in rebus mobilibus, nulla est cōmissio executionis, quid autē si mobilia sint vilia, vt vasa, scutellæ, & similia? Vide l. executores. C. quæ res pign. oblig. poss. & Pract. Papiens. in summ. tit. de execution. sent. versic. sapiens. sed in Regno nostro stādum est stylo nostro, de quo alibi in nostro Sole Ritus satis diximus.

§. XXVI.

1 Angel. in l. falsā C. si ex fals. instrument. dicit. vnū satis singulare iudicio meo in ista materia, quòd si excipiatur per partem ex causa falsitatis cōmissæ, ex qua est lata sententia, etiam definitiua, tunc impeditur executio sententiæ, &
2 si facta fuerit reuocatur, & est optimus intellectus in text. l. fin. C. si ex fals. inst. dicit hoc etiam Bald. in d. l. vnica, quod potest etiam nullitas tentari principaliter implorādo officium iudicis, sed dico, quòd tunc non im-
3 peditur executio; sed tantū docto de nullitate ex capite falsitatis instrumentorū executio retractabitur, vt in l. si cū nullitate. ff.
4 de re iudic. & ita dicit, quòd debet intelligi, quòd not. Innoc. in capit. cum iure peritus, de off. delegat. vnde Bald. ex præmissis dat mirabilem intellectum clem. ex Calumnijs de re iud.

§. XXVII.

1 Nos habemus in iure, quòd sententia non pōt retractari p instrumēta de nouo reperta, nisi in causa Reipublicæ, Ecclesiæ, vel minoris, vt in l. Imperator cū ibi notat. cū Gloss. ff. de re iudic. Item in decis. Practicabilis casus iuxta præmissa
2 de iure, ita proceditur, quòd si aliquis debitor soluerit suo creditori pensionem, vel debitum, & creditor de nouo petat solutionē, & excipiatur per reum, quòd soluisset, & tamen perdidit confessionem de recepto, nec aliter potest docere se soluisse, quapropter condēnatur, & cogitur ad soluendū, qua solutione facta inuenit reus cōfessionem solutionis, & vult repetere id quod soluit condictione indebiti, & hæc exceptio videtur sol-
4 ennis, ex toto tit. de condit. indebiti, & tamen propter authoritatem rei iudicatæ, & vigorem sententiæ, quæ facit indebitum esse de-
5 bitum, vt habetur in l. 1. C. de condit. indebit. & in l. fideiussor ff. mandati, & ibi Cyn. in d. l. 2. cui consentit. Bald. dicitur non posse retractari sententia respectu instrumenti, de nouo reperti. Idem ergo videtur seruari debere in isto Contrario Imperio, sed quando, & quomodo sententia prætext. instrumentorum nouiter repertorū retractari possit, vide Iacob. Rebuff. vbi supra, & Hugon. Celsum in apostilla in dicta l. 1. in princip. & Socy. in suo tract. fallentiarum, reg. 361. in vers. sentētia, vbi facit regulam negatiuam,
6 cum 13. fallent. & Bald. cons. 92. vol. 1. pōt tamen, & debet dari remedium Contrarij Imperij prætextu actorū nouiter repertorū,
7 & ea, quæ dicta supra; sunt vera in sententia definitiua, pura, non autem in ipsa interlocutoria mera, de qua nos infra; quod quomodo sit intelligēdùm successiuè dicemus.

§. XXVIII.

1 Ratio autem cur Iudex ex causa instrumētorum nouiter repertorum suam possit reuocare sniam iuxta prædicta, non solum in interlocutorijs, verùm etiam in definitiuis est; quia ille motus est ad iudicandum propter acta facta, & per eum non solum visa; sed rectè ponderata, & cognita, & propter ea, quæ cōtinentur in ipsis, vnde est, quòd sententia refert se semper ad acta. Gloss. est singul. in text. l. si quis ad exhibendum. ff. de exhibendis reis, quæ qui-
2 dem regula fallit in aliquibus casibus, quòd videlicet, Iudex non solum tacitè se debet referre ad acta, vt sæpissimè de iure præsumitur, sed etiam debet exprimere causam quare, talem, vel talem sententiam tulit, Primus
3 est casus in causa appellationis secundū glo. in d. l. si quis ad exhibendū, secundus est in
4 causa excōmunicationis, nā aliter snia non valet, nisi in ea sit inserta cā, vt in c. cū medicinales de sentēt. excom. lib. 6. tertius est, qū receditur a iure cōi puta, Iudex absoluit vi-
5 ctū ab expēsis vt in §. oportet. in Authen. de iudic. hoc ēt tenet Bald. in Auth. post iusiurandum, & ibi verus text. quartus est, qū absoluit reus cōuentus rei vendicatione q a nō possi-

possidebat. Nam debet adijcit in sententia,
item absoluo, quia non possidet; Quintus ca
6 sus est in absolutoria ab obseruatione iudi-
cij, nam talis sententia est nulla, nisi infera-
tur causa, ita tenet Ant. de Butr. in cap. exa-
minata de iudicijs; hos casus ponit Hostien.
in cap. sicut de re iud. vnũ casũ addit Odo.
quòd in sententia etiam Criminali ibidem
7 debet exprimi causa. Ego autem addo e-
tiam in eo, qui habet intentionem funda-
tam secundum Gl. in l. vtique ff. de rei vẽd.
8 & ibi Angel. & Bald. Sed redeundo ad in-
strumenta nouiter reperta, dico, quòd defi-
nitiua pura, non semper potest ꝑ iudicem,
qui eam pronunciauit retractari, prætextu,
instrum. nouiter repertorum, nisi in casibus,
de quibus in superioribus §§. interlocutoria
autem potest reuocari, vt dicam in c. 2. vnũ
9 tamen hic addam, quòd adeo verum est, ꝙ
iudex debet decidere visis actis, quòd nisi
hoc faciat sententia est nulla, Bart. in l. 2. n.
18. C. de edendo, ubi Cagnol. nu. 64. 66. 68
& Bolognet. nu. 40. Gabriel. de sent. conclu
sione 9. nu. 10. vers. contrarium, Cumia Ri-
tus 76. num. 128. & ibi egomet in meo Sole
Ritus, obseruat. 76. & Do. Mastrill. dec. 80.
10 & Castil. dec. 71. & hoc, quia pręsumitur de
iure defecisse causæ cognitionem, & discus-
sionem, quòd adeo verum est, vt non solum
videri debeant, ꝑ iudicem scripturę, incorpo
ratæ in ipsomet processu principali, sed etiã
scriptu ę ab extra; quibus non visis inducit̃
etiam nullitas, & hoc vigore Pragmaticæ
11 editæ sub Comite Albæ olim Prorege die
15. Septemb. 1589. ꝑ quam fuit dispositũ
pro euitandis nullitatibus, & partium cauil-
lationibus, quòd omnes scripturæ ab extra
præsentent̃ per Magistros Notarios Tribu-
nalium, parte citata, aliàs, sentẽtię, seu inter-
12 locutoriæ sint nullæ ipso iure; in tantum, ꝙ
cum prædictæ scripturæ sint parte citata ne-
cessario præsentandæ; sequit̃, quòd sine illis
sub huiusmodi forma præsentatis sententia
ferri non possit, quia alias ṗdicta Pragmati-
ca seruitet dcuẽto, nam vna semel, quòd scri
13 ptuię sunt parte citata præsentatæ dñr de a-
ctis, vt dixit Guid. Pap. decis. 241. & Bolo-
gnet. l. 2. nu. 29. C. de edendo. & sic non ob-
14 stat id; quòd dr̃, quòd scripturę ab extra nõ
sunt de actis, & iudex ex eis non adstringit̃
ad sententiandum, vt dixit Castill. dec. 57.
n. 10. & 11. & id, quod dixit Marius Muta,
in c. 4 Ritus, n. 2. & quòd alij opponũt; nam
15 respondet̃, quòd stante dicta Pragmatica, &
quod dictæ scripturę pręsentant̃ de manda-
to iudicis, dicunt̃ de actis Bald. in l. illud n.
3. vers. deinde nota. C. de sacrosanct. eccle-
sijs, & Paccian. de probat. c. 65. n. 4. p. 1. Bo-
lognet. in d. l. 2. nu. 28. & ideo hodie adeo
firmata est praxis ista, quòd partes litigãtes
mittunt ad effectum, ne sibi ṗiudicent sup-
plicando prius. Et instãdo coram iudice di-
ctas scripturas ab extra non admitti. Sed
quantũ ad cognitionem de instrumentis no
uiter repertis, uide ĩ nostro Sole Ritus, c. 77

§. XXVIIII.

1 SED adhùc insistendo ꝑ dicta neces-
sario requisita cognitione actorum ꝑ
iudicem habenda; dico, ꝙ iudex te-
net̃ iudicare secundum ea, quæ in processu,
& actis sunt deducta primo, quia hoc requi-
rit bonũ publicum, ne iudices, qui sunt mi-
nistri, & debent secundum iura iustitiã ad-
2 ministrare, eam secundum eorum libitũ uo-
luntatis tamquam Simiæ Principis absolu-
ti; exerceant, pro quo angularis est tex. in c.
Pastoralis. §. quia vero, ff de off. delegati,
vbi Summus Pontifex mandat iudicem or-
dinarium exequi debere sententiam dele-
gati, non obstante quacunq; contraria scien
tia, idẽ habet̃ in cap. iudicet ille 3. q. 7. quòd
3 cap. est desumptum ex Diuo Ambrosio su-
per psal. 118. quòd etiam procedit in causis
criminalibus, ut dicunt præcitati Doctores,
& Azor. instit. moral. p. 3. lib. 2. c. 2. quæst.
11. & Tusc. Thom. 4. fol. 725. in verbo iu-
dex conclus. 398. nec enim iudex tamquam
4 persona priuata quidquam potest facere, ut
est doctrina Diui Thom. 2. 2. quæst. 67. a. 1.
2. & quæst. 64. & art. 6. ad 3. & est commu-
nis Theologorum, vt Caiet. ibidem, & Sot.
de iustitia, & iure lib. 5. quæst. 4. art. 2. Sil-
uest. in uerbo iudex 2. §. 5. Ant. 3. p. tit. 9. c.
2. §. 6. Alens. 3. p. quæst. 40. Membr. 6. art. 2.
& quæst. 34. memb. 1. art. 4. Riccard. in 4. di
stin. 18. art. 3. q. 2. & Henric. de Gandau. qđ-
5 libet. 3. quæst. 25. Gregor. de Valent. tom.
3. art. 2. Nauar. lib. 2. cap. 3. nu. 153. & idem
tom. 1. consiliorum in tit. de offi. iudicis cõ-
sil. 1. & lib. 1. variarum c. 10.

§. XXX.

1 CAurus debet etiam Iudex adesse, ne
excedat suos limites, nā verè post
suam definitiuam latam, non po-
test etiam declarando illam in aliquo corri-
gere, vt est text. in l. Iudex, posteaquam ff.
de re iudic. Afflict. decis. 315. num. 3. vers.
nam speciale est, vbi Pisanell. in addition.
2 Vinc. de Franch. decis. 398. num. 4. Decian.
respons. 36. nu. 5. lib. 5. refert de magis cōi,
Surd. cons. 288. num. 1. vol. 2. qui hoc de-
clarat, num. 20. vers. hoc vero procedere in
definitiua hinc ego mea confirmando infe-
3 ro, quòd idē seruādum est ꝑ interlocutoria.
Et ipsa M. R. C. non solum potest reuo-
care interlocutorias meras per tex. in l. quod
iussit. ff. de re iudic. sed etiā interlocutorias
habentes vim definitiuæ, & in hoc ipsa Ma-
gna Curia ob eius præeminentiam est pri-
uilegiata supra alia Tribunalia, & Iudices,
vt ego inferius dicā in fine huius tractatus,
4 & ita quotidie seruat. Mag. Cur. vt dixit
Intriglol. noster Siculus in suo singul. 160.
num. 6. qui per transennam de Contrario
Imperio os incepit aperire, sed obrutus ma-
gnitudine argumēti quinque dixit ꝑ quin-
que numeros, & in 6. Siluit, potest tamen
Iudex, vt diximus, supra, suam sententiam
5 interpretando incōtinenti declarare per di-
ctam l. ab executore ff. de appellat. Felin. in
cap. qualiter, & quando, num. 23. vers. fal-
lit. 1. de accusat. Raudens. decis. 1. num. 7.
versic. 6. ex alio p. t. & Bald. in l. hac C. de
6 sent. ex peric. recitand. vbi dicit, quòd licet
Iudex nō debeat aliquid addere in substan-
tia variando; potest tamen exponere ver-
bum ambiguum, ex Gloss. notab. in l. sicut
proponis, C. de execut. rei iudic. & Surd. d.
cons. 288. nu. 4. vers. Rursus nu. 5. 23. 28. &
29. vol. 2. & hæc de definitiua mera, siue pu-
7 ra satis, superque esse poterunt, nunc alia se-
cundum ordinem, prosequamur.

Gradus Secundus de mera interlocutoria, & de cōtentis sub ea, quatenus ad ea, quæ dicta sūt in primo gradu, stant sub contrario Imperio; illatiuè,

EST autem interlocutoria pura secundùm Speculatorem in tit. de sentent. §. species in princip. quæ fertur inter
principium, & finem causæ, & nō super ne-
gotio principali; sed super incidētibus que-
2 stionibus, vel emergentibus, sed aliquibus
non placet, quia etiam sententia subhasta-
tionis bonorum debitoris, quæ datur post
definitiuam dicitur interlocutoria, idem
Speculator in tit. de secundo decreto, §. nūc
3 dicamus num. 15. & text. cum l. cum apud.
§. sin autem versic. ibi suam interloquutio-
nem C. de bonis auctoritate Iudicis, possi-
den. & sic non est inter principium, & finē,
4 sed definitiones interlocutoriæ multas con-
gerit Felyn. in Rubric. de re iudic. num. 2.
Omnium tamē verissima mihi videtur illa,
5 per quam dicitur, quòd omnis iudicis pro-
nunciatio præter definitiuam, est interlocu-
toria, sic Franc. Aretin. in tract. sent. nu. 16.
vers. alibi, & num. 17. vers. item si fertur ne-
cessario, & Alex. in d. Rubr. ff. de re iud. nu.
6. & Felyn. extra eodem tit. sed ista defini-
tio patitur difficultatem, nisi addantur hæc
6 verba, videlicet. Interlocutoria est omnis
Iudicis pronunciatio præter definitiuam, seu
definitiuę vim habentem, seu mixtam; & sic
omnia cessant contraria, & feliciter progre-
diuntur, per nos superius dicta.

§. I.

1 SCiendum est, quòd Interlocutoria
numquam transit in rem iudicatam,
ratio est, quia non imponit finem, ne-
2 que incidenti, neque emergenti, cum possit
per eumdem Iudicem reuocari. Iason. in l.
1. num. 2. ff. de re iud. dicta l. quod iussit. ff.
3 eodem, & cap. cum cessante: extra de appell.
limita, primo in habente vim definitiuæ; ra-
tione mixturæ, non autem ex sui natura,
Bald. in l. 1. num. 25. C. quando prouocare
non est necesse, & in l. minor nu. 5. C. de his,
quibus, vt indi. reuocari autem posse hu-
4 iusmodi interlocutoriā conclusio est cōmu-
nissima, ex dicto cap. cum cessante, vbi Abb.
num. 10. & l. post sententiam. C. de sent. l.
diē ff. de recept. arbitr. l. 1. in fi. ff. de præt. sti-
pulat. Bar. in d. l. quod iussit in princ. & c. si à
Iudice. de re iud. in 6. Bal. in l. cū solitū, n. 4.
C. de sēt. & interlo. om. iud. Io. de Imol. l. 1.
5 nu. 4. ff. de præt. stipulat, & ista interlocuto-
ria pōt reuocari ꝑ iudicē, ēt pendente appel-
6 latione, & est limitatio ad regulā, ꝙ penden-
te appellatione nihil noui ex tex. & ibi nota-
tis i c. qualiter, & qn n. 4. de accus. sm Abb.
Ampla

Ampliã tñ in cõcernẽte ꝓcessu, q̃ in emer
7 gente qõne, siue cõtineat dare, & restituere,
siue non; Fel. in d. c. qualiter, & qñ, & Bald.
in l. si debitore meo in fine; ff. de re iud. Am-
8 plia, ẽt in iudice, tã ordinario, q̃ delegato.
Abb. in d. c. cum cessante. nu. 3. Bald. in d. l.
quod iussit. ff. de re iud. & ibi Bart. n. 8. Am-
plia quarto in arbitro: d. l. dicere. §. fi. cum l.
9 seq. ff. de arbi. & Bar. in d. l. quod iussit. Am-
plia quinto, q̃ de essentia interlocutoriæ nõ
requirit̃ scriptura, & ideo sine scriptis ferri
põt. Corn. consi. 261. n. 2. in verb. sent. vero
&c. vol. 4. cũ concordãtibus ꝑ eũ adductis
ibi, & in terminis Rot. Roma. in antiq. de re
iud. dec. 92. Bald. in l. 2. in fi. vers. quæro, q̃
in sñia interlocutoria C. de sent. ex peric. re-
cit. sed ꝑdicta limita primo, nisi interlocuto
ria esset magni momenti, & magnã causę co
10 gnitionem requireret, q̃ a tunc necessario es-
set requisita scriptura, vt in d. dec. Rot. 92. &
Bald. in d. l. 2. in fi. vers. quæritur in sent. in-
terloc. &c. C. de sent. ex peric. recit. Amplia
6. q̃ appellatio de iure cõi non ꝑmittitur ab
11 interlocutorijs ad effectum, vt lites citius fi-
niãtur Bald. in d. l. cũ solitũ n. 10. C. de sent.
12 & interloc. om. iud. & hæc est rõ fundamen-
talis cur tales interlocutoriæ de iure reuoca-
ri possint, & iudicibus data est facultas eas
reuocãdi, seu ꝯ ium Imperiũ Rot. in antiq.
dec. 409. de iud. ꝑsertim in Regno nostro ex
dispositione Ritus, ex quo interlocutorię, &
13 causæ summariæ miserabiliũ ꝑsonarum, &
similes sunt in appellabiles ob ꝑeminentiã
Tribunalis, q̃ ꝑ Antonomasiam intelligitur
de M. R. C. vt late, nos diximus in nostro so
14 le Ritus passim; Limita tñ prædicta, q̃ non
licet iudici reuocare eã, quã tulit sñiam, etiã
via Contrarij Imperij absq; causa; quia in
corrigendo factũ ꝓprium requiritur causa l.
15 eos C. de modis mult. l. j. in fin. ff. de pręt.
stipulat. nec iudices M. R. C. reuocando nõ
sunt arguẽdi de inconstantia; sed potius de
16 sapiẽtia cõmendandi, quia est magni viri re-
uocare malè gestũ, & factũ, c. Magnæ 22. q.
4. & d. c. qualiter, & qñ el primo, extra de
17 accusar. Limita nisi reuocatio esset parui ꝑ-
iudicij, quia tunc sine causæ cognitione re-
uocari põt. Bald. in l. post sent. nu. 15. C. de
sent. & interloc. om. iud. & l. quale. §. fi. ff. de
recept. arbit.
18 Limita secũdo dũmodo res sit integra, &
ante ipsius executionẽ, aut antequã parti ius
acquisitũ sit, ex ea, vt notat Gl. in d. c. cum
cessante, & Bald. in l. post sententiã. C. de
sent. & interloc. om. iud. & Bald. in l. 1. §. fin.
n. 4. ff. de prætor. stipul. Ias. in l. si opus. n. 3.
ff. de operis noui nunciatione.

§. II.

1 Dicta autẽ reuocatio põt fieri ꝑ vnũ
de tribus, videlicet, vel de partiũ
consensu; vel parte citata, vel de-
niq; iusta de causa eaq; cognita ex Abb. Pa-
2 norm. in d. c. cum cessante. n. 18. de app. ẽt
re non integra, & executione facta Barto. in
d. l. quod iussit n. 16. quod tamẽ limita, q̃ in-
3 terlocutoria ista non põt ꝑ iudicẽ reuocari;
nisi assignato ꝑ partem appellantẽ, vel ꝑ viã
ꝯrij Imperij se dirigẽre grauamine, nec abs-
4 que eo cõceditur, illud tale remediũ Innoc.
in c. quo ad consultationẽ n. 3. de sent. & rei
iud. & in c. Card. n. 1. de appell. & in c. fi. de
nou. oper. nunciat. multæ aliæ limitationes,
& sublimitationes ponunrur ꝑ Abb. in d. c.
5 cum cessante. n. 11. & seq. & per F. ly in d. c.
qualiter, & qñ n. 6. & seq. & Bart. & DD. in
d. l. quod iussit, & Bald. in d. l. post sentẽtiã.

§. III.

1 IDem Ordo, qui supra in definitiua ser-
uatus fuit, hic quoq; seruandus est plu
ra nimiũ interlocutoriã ipsam concer
nentia contexendo, ad eius naturã, qualita-
tem, circũstantias, & effectus mirifice de co-
gendos: omnis quippe iudicis vox sentẽtia
2 interlocutoria dr̃, vt notatur ꝑ Glo. in §. ad-
monendi instõnibus, quibus alienare, licet
3 vel non, sed hæc ampla regula, nisi prudẽter
restringatur multorũ, haud dubiè erit causa
errorum, ꝑsertim in nostro ꝯrio Imperio,
quare ad infrascripta deuenire cogimur, &
quidẽ, fallit primo, dicta regula qñ ꝑ inter-
locutoriã finitũ est officium iudicis, & desiit
4 esse iudex, in illa causa verbi gratia, si iudex
ꝓnunciat se incompetentẽ, vt est tex. in l. di-
cere, in dicto fin. §. & tex. in c. significant. de
officio delegati, & ita tenet. Bar. in d. l. quod
5 iussit, & Ang. & in l. 1. C. sẽt. rescindi nõ pos-
se. secũdo fallit si iudex fert sententiã absolu
toriã ab obseruatione iudicii; nam talis sen-
tentia dr̃ interlocutoria Glo. est sing. in l. ca-
rum ff. si certu. vind. & voluit Bald. in l. 2. C.
ne

6 ne, quis aud. certe talis interlocutoria non poterit reuocari, ita tenet Ang. in d. l. 1.

7 Tertio fallit, quādo facta est executio talis Interlocutoriæ, & est quæsitum ius parti, quia tunc non poterit reuocari, secundum

8 Bald. in d. l. post sententiam. C. de sent. & interloc. om. iud. his casibus exceptis, remanet firma. Conclusio vide etiam Io. Andr. de ordin. iudiciar. in verb. interlocutoriā habens vim definitiuæ, verſ. nota, cart. 92.

§. IIII.

1 IVdex autem delegatus, qui pronunciauit ſe nō eſſe competentem non poteſt tale pronuntiatum reuocare; ſecus vero ſi ſit Iudex ordinarius, vel Delegatus ad vniuerſitatem cauſarū, & ſecundū hæc tēpe

2 ra prędicta. Limita tñ primū dictū, qñ ab ipſa pronunciatione fuiſſet appellatū, q̃a tunc poſſet delegatus eā reuocare. Iaffr. dec. 264. vt dicta appellatione pendente pōt Iudex ordinarius interlocutoriam reuocare; ſed li

3 mita dictū, niſi p Iudicē, ad quē eſſet inhibitū. Iaffr. Lanfr. Balb. dec. 459. Capy. dec. 1. n. 28. & 30. iō aūt cur iudex poſſit reuocare ſuā interlocutoriam non ſolū eſt, q̃a ea

4 nunquā tranſit in iudicatū, verum ēt, q̃a ipſi iudici nūquā intelligiť abdicata facultas, niſi eius p manus ſuperioris ligata ſit iuriſdictio p inhibitionem, q̃ quidē. Deciſio altas radices hēt in ipſo iure, in illa quæſt. in

5 fra quātū tp̄s poſſit reuocari interlocutoria, & rñdeť, q aut iudex vult reuocare talē interlocutoriā ad inſtantiā partis, & tunc pōt vſq; ad decem dies; vltra vero minime, q̃d quid dicant alij aliquam aſſerentes obſer

6 uantiam in ɔ̄rium, quæ dictis viris friuola, & ɔ̄ria iuri reputať; & potius corruptela; ut vt ego infra dicam, in c. de fatali inſtantia ɔ̄rij Imperij, vbi, & eius, & appellationis in

7 ſtantiarū idem tp̄s prorſus eſſe lucidè oſtendam; modo aūt in p̄ſentiarum, ut ad p̄ſentem articulū facit, p̄poſitā materiam ſequēs

8 p̄ſentis qōnis dico; q tp̄s reuocandi interlocutoriā eſt decendium inſtar appellationis, qñ nimirū dicta reuocatio petiť ad inſtantiam partis: ratio eſt, q̃a decē elapſis

9 diebus legalis mortis fataliū, queſitū eſt alteri parti ius, nō ſecus, ac in appellatione: ſi autem iudex uult reuocare ex officio ſuo, di

10 co, & ſciant moderni, q tunc pōt, qñcunq. reuocare, quia officium iudicis conſtat eſſe

11 tāquam aſylum, & inſtar ſacri tēpli Ianuę, quæ ſemper ad aperta eſſe ſolet ad eam con

12 fugientibus. Ita punctualiter punctat. Ang. in d. l. 1. Idem notat Innoc. in c. ad conſultationem de re iud. ex quo pōt ēt inferri, q ſi ex forma ſtatuti quattuor dies denť tantū ad appellandum, quòd infra quattuor dies

13 tantum Iudex poterit reuocare talē interlocutoriam ad inſtantiā partis, quia ultra illos dies, eſt quæſitū ius parti, cū non poſſit appellare pars aduerſa. Idē dico de decendio

14 de iure cōi, & de iure Regni. his ſic ſtantibus iam conſtat maxima ratio reuocandi interlocutoriam, quęnam ſit? nunquā enim trāſit in rem iudicatam, quo ad iudicem. Rot.

15 Gen. dec. 164. nu. 15. Magon. dec. 131. Rota Florent. Aſſl. dec. 115. & Rot. Gen. ubi ſupra, nu. 11. Bald. & Doctores in d. l. q iuſſit. Fallit in pluribus caſibus primo uidelicet, qñ res non eſt integra ſi ſcilicet cœperit executioni mandari. Magon. ubi ſupra, Guid. Pap. ſing. 853. Fallit ſecundo, qñ trahit ſe

16 cū executionē Bart. in l. 1. §. quod ff. de Pretor. ſtipul. ſed hoc limitať, qñ ex cauſa cognita illa reuocať, Magon. & Bart. ubi ſup.

17 Tertio fallit in interlocutoria uim definitiuæ habente, Capyc. dec. 1. n. 24. & dec. 144. n. fin. Grauet. conſ. 181. n. 2. Guid. Pap. ſingu. 923. ſed hoc ſublimitať, qñ iudex pro

18 nunciat ex officio ſuo nobili. Capyc. d. dec. 1. nu. 24. Quarto fallit in interlocutoria M.

19 R. C. in cauſa remiſſionis fori, quę non pōt reuocari, ēt p contrariū Imperium, Capyc. dec. 144. Quinto fallit, qñ iudex p̄nuncia

20 uit ſe non eſſe iudicem cōpetentem, Guid. Pap. q. 436. n. 93. Capp. Thol. q. 186. Sex

21 to fallit in iudice appellationis, qui p̄nunciauit benè, uel malè, qui tūc dr functus officio ſuo, & ideo non pōt amplius reparare ſuā interlocutoriā. Bellam. dec. 23. & Capp.

22 Thol. dec. 364. Fallit ſeptimo, quia licet interlocutoria non tranſeat in iudicatū, tñ ea non pōt reuocari, ſine cauſa legitima, & rō

23 nabili. Bellam. dec. 51. Octauo fallit in inter

24 locutoria p quam officium iudicis expirat, ut qñ remittiť cauſa iudici à quo, tunc hēt uim definitiuæ. Franc. Marc. q. 202. p. 1. &

25 q. 664. p. 2. ſed hoc limitať in M. R. C. cui licet ex Pragmatica Regni ēt uim definitiuæ habentis reuocare, & Intrigl. ſing. ſuo 160. n. 6. & Caſtill. dec. 58. n. 5. Nono fallit, quādo

26 do Conſuetudo loci eſt in contrarium; Re-
buff. in Conſtit. Regni tract. de ſent. Pro-
27 uiſionalib. art.3. Gloſſ.t.num.36. Decimo
fallit, quando interlocutoria fuit bis confir-
mata, Balb.deciſ.194. Io.de Arno. ſing.37.
Anton. Corſett. in ſuis ſingularib. littera
28 A, ſingulari appellatio 3. nam Iudex ſuam
interlocutoriam regulariter poteſt tamē bis
reuocare, Iaffred. Franc. Balb.d.deciſ.194.
& bis tantum licere, & non amplius con-
ſtat ex eo, quod bis poteſt appellari a ſen-
tentia ex text. in l.vnic. C. ne liceat in vna,
eademque cauſa, & cæt. Vndecimo fallit in
29 interlocutoria per quam iudex interpretatur
verba ambigua ſententiæ. Idem Corſett.lit-
tera S. ſingulari ſententia 1.

§. V.

1 ALiqua excitantur dubia, quæ præ-
dictam materiam ex eorum ſolu-
tionibus maximopere confirmāt,
hoc ordine, an Iudex poſſit ex ſe reuocare
2 ſententiam, vel denique requiratur petitio
partis, & quidem Grauett. conſ.23.nu.8.&
Bart.in l.9.ff.qui ſatiſdar. cogantur dicunt,
quòd ex eo, quòd talis ſententia nunquam
3 tranſit in rem iudicatam reſpectu Iudicis, &
ille poteſt, & debet eam reuocare, quando
honeſtas hoc ſuadet, licet pars talem reuo-
cationem ſub motiuo honeſtatis petere non
4 poſſit, & quas interlocutorias poſſit Iudex
ex officio reuocare vide apud Bart. in l 4.C.
ſi minor ſe maior. dixerit, & interlocutoria
5 cū animo recedendi à prima in caſu, in quo
poteſt Iudex reuocare, valet Bart.in l.Cum.
13.§. ſi Dominus.ff. de oper.nou. nunciat,
imo per ſecundam contrariam primę cenſe-
6 tur a prima receſſum.l.ſi opus.16.ff.de oper.
nou.nunciat. ſed hic quæritur, an quando
appellatur a definitiua, & per interlocutoriā
paulo ante latam fuerit parti illatum graua-
men, a quo non fuerit appellatum, an Iudex
7 poſſit definire, & cognoſcere de grauamine?
Reſpondeo, quòd ſic ex Iaffred. Lanf. Balb.
deciſ.133. Cōtrarium tamen tenet Magon.
deciſ.6. Lucc.nu.16.&38. Myſing.obſeru.
8 49.cent.2. Item ſi non fuerit appellatum in-
fra decem dies ab interlocutoria, & pars pe-
tat poſtea illam reuocare ex cauſa cognita,
pōt tunc appellari, & quando exceptio præ-
iudicat negotio principali, vel reddit iudi-
9 cium nullum, fueritque ipſa pars per inter-
locutoriam repulſa de qua accidat poſt in-
terlocutoriam, etiam appellari, iudex appel-
lationis poterit dictam interlocutoriam re-
10 uocare, quia ſuccedit in locum primi Iudi-
cis a quo. Guid. Pap. ſing.849.

§. XI.

1 NOtandum eſt non oſcitanter, quòd
eſt aliquando aliqua ſententia, quæ
reſpectu diuerſorum eſt definitiua,
& interlocutoria, puta, ſi fertur ſententia ſu-
per appellatione ab interlocutoria, quæ ſen-
tētia ſuper Iudicio appellationis ſi pronun-
2 cietur contra appellantem, ita, quòd, remit-
tatur negotium definiendum Iudici à quo,
eſt definitiua reſpectu Iudicis; eſt autem in-
terlocutoria reſpectu partis appellātis, quia
3 iam remanent prima iura, vti prius erant,
Iaffred. Lanfran. Balb. in deciſ.219. ſed an
interlocutoria debeat confirmari, vel irrita-
ri, ſeu reuocari ex iiſdem actis, vel ex nouiter
deductis, & pductis in dicto iudicio appel-
lationis vide Grauett. cōſ. 182. nota etiam,
quòd lata ſentētia ſuper executione ſenten-
4 tiæ, eſt interlocutoria. Iaffred. Lanfr. Balb.
deciſ.422. ſed lata ſuper poſſeſſorio, eſt defi-
nitiua. Hartman. Cap.10. tit. de ſent.lib.1.
ſed ſententia lata de exequenda alia ſenten-
5 tia, eſt interlocutoria habens vim definitiuæ
ſecundum Capyc. deciſ.1.num.21. & Rot.
Gen. deciſ. 164. ſed præceptum Iudicis de
ſoluendo habet vim definitiuæ, Guid.Pap.
q.11.&12.& ſingul.612.Rot.Gen.d.deciſ.
6 164. & Grauett. conſ.273. ſententia ſuper
deſertione appellationis eſt definitiua, ſi a
definitiua fuerit appellatum, aut ſi pronun-
cietur ſuper deſertione appellationis inter-
poſitæ à ſententia interlocutoria Myſinger.
obſeruat.36.cent.3. Andr. Gaill. obſeruat.
138.lib.1. Guid.Pap.q.11.12.22.& Capp.
Tholoſ.q.364. Franc. Marc.q.1. interlocu-
toria habens vim definitiuæ æquiparat̄ ſen-
8 tentiæ definitiuæ, dicitur autem habere vim
definitiuæ, quādo per illam tangitur, & de-
finitur articulus qui ad definitiuam ſpectat,
9 & non definitur integrè cauſa principalis,
ſed per indirectū, de quibus Gayll. obſeru.
130. nu.6. lib.1. & ſententia lata ſuper exce-
ptionibus. Capyc.deciſ.144. & ſententia la-
ta ſuper exceptione dilatoria, vel peremptoria,

ria, vel super interpositione decreti, est interlocutoria, Guid. Pap. q. 10.

§. VII.

1 INterlocutoria autẽ, aut crescit, vel decrescit secundum quod est natura negotij, super quo fertur, quãdoquidem si interlocutoria minatur, & parat praeiudi-
2 cium causae principali est mixta, & habet vim definitiuae. Guid. Pap. dicta q. 12. nu. 2. quaelibet sententia, quae definit illud, de quo cõtenditur largè dici potest definitiua; pro-
3 prie autem solum definitiua est illa, quae definit negotium primum in petitione deductum: de quo principaliter inter partes est altercatum. Guid. Pap. q. 16. Praeceptum Iu-
4 dicis de satisdando pro legatis conditionalibus in diem, vel etiam purè contra haeredẽ factum, est sententia definitiua, secus autem, si incidenter petitur cautio de iudicio
5 Sisti, vel de iudicatum soluendo. Matthesil. singul. 32. Item condemnatio expensarum, quandoque est interlocutoria, quandoque vero definitiua, interlocutoria quidẽ si fiat pendente lite; definitiua vero, si fiat in sententia definitiua. Guid. Pap. singul. 700. &
6 quandoque à simili interlocutoria non appellatur per partem, sed petitur reuocari per Contrarium Imperium, & si fit iusta causa reuocandi, & Iudex nõ vult reuocare, tunc pars appellare potest, & deuoluit totã causam ad Iudicem ad quem. Guid. Pap. sing. 381. & Innoc. in cap. 2. extra de nou. oper.
7 nunciat. in fine, & Guid. Pap. singul. 849. & Io. Andr. in cap. quoad consultationem de re iud. sed hinc non minor est difficultas, q a sententijs latis per M.R.C. non potest ap-
8 pellari ex Ritu 169. & consequenter videtur quod a denegato remedio Contrarij Imperij, non possit appellari; sed Respondetur quod ego, non inuenio aliquid in cõtrarium pro dicto Contrario Imperio, quidquid sit de causis summarijs, & de alijs interlocuto-
9 rijs latis per M. R. C. vide tamen scribentes super Rit. 169. & p̃sertim Vinc. de Percoll. ibidem, nihilominus si nolimus vti appella-
10 tione, quid vetat alijs iuris remedijs vti; pro Iustitia consequenda? parificantur enim interlocutoria, & definitiua sententia in hoc, quia vtraque parit authori actionẽ in facto. Bart. in l. 3. §. Idem scribit. ff. de Pecul. nu. 11. & Guid. Pap. sing. 612. nota etiam, quòd
11 sentẽtia interlocutoria ex se reuocabilis cõtrario Imperio post latam sententiam definitiuam, irreuocabilis redditur, Bald. in l. 1. C. si ex fals. instrum. p Salyc. in l. post sententiam col. 4. versi. nunc venio ad sextum,
12 C. de sent. & interlocut. & alij apud Sessam decis. 230. nu. 58. p. 1. & sententia absolutiua simpliciter lata definitiua est, Gloss. in Auth. qui semel. vers. locum habet. C. quomod. & quand. iudic. & l. Argentarius. §.
13 Cum autem citata per dictum Sessam, vbi supra decis. 217. nu. 5. Hic adstipulor omnia notata, & contenta in tit. C. sententiam rescind. nõ posse per totum, ibique doctores, & verba rescindere reuocare, & retractare, &
14 corrigere sunt synonima, & ex his facile nũc est etiam cuicunq. obturati, & obtusi ingenij cognoscere vim, & naturam ipsius interlocutoriae, pro qua huc vsque dicta satis esse dijudico, cum & infra etiam plura dicenda super sint quae pro omnibus sententiarum speciebus communiter faciunt.

Gradus tertius de sententia vim definitiuę habente, & de eius concomitantibus, et ad superiora relata.

1 VLtima species sententiarum est interlocutoria mixta, seu habẽs vim definitiuae, & est, quae in modo procedendi, seu in modo producibili est interlocutoria, quia sicuti interlocutoria pronun-
2 ciatur in effectu autem est definitiua cum eũdem iniũgat effectũ, quem definitiua iniungeret, ita Dom. 2. q. 1. in sum. col. 4. quem sequit. & refert Fely. in rub. de re iud. nu. 3. Ant. de But. cons. 6. nu. 4. vers. quaedam est mixta Franc. de Aret. cons. 20. num. 2. vers.
3 non dicit, quòd interlocutoria &c. & sic in ea aliqua deficiunt, vt dixit Rom. in Rubr. ff. de re iudic. col. 1. vers. mixta autem sententia, his suppositis iam bene cognoscitur quaenam sententia sit definitiua, quae interlocutoria, quaeue mixta, sed cũ toto hoc ad
4 huc remanet difficultas, quia dubietas maxima est in cognoscẽdis differentijs sententiarum Argum. l. in Ambiguo, cum ibi notatis per Bart. nu. 2. & seq. ff. de rebus du-
5 bijs, Alex. cons. 8. col. 2. nu. 2. vers. non obstat id & c. vol. 1. Ideo pro faciliore praedictorum

ctorum cognitione, præſupponendum eſt, quòd tres ſententiæ prędictæ in quatuor inter ſe differunt, vt infraſcrito §. 1.

§. I.

1 PRima autem differentia eſt in modo, & potentia finiendi, id quod tractatur; ſecundo in modo producibili, quia diuerſimodè proferſtur, tertio in mo-
2 do,& forma reuocandi per Iudicem,qui tales ſententias tulit, quarto in modo, & forma appellationis: Pro cuius quidem reſo-
3 lutione dico, quòd per ſententiam,aut finitur negotium principale, aut vna pars ſubſtantialis, aut vnus dumtaxat articulus,vel deniq. inſtantia,& vltra prædictos quatuor caſus mihi non videtur eſſe alius qui poſſit
4 aſſignati, & ſi quis forte ab acuto aliquo aſſignaretur,dico quod iſte talis modus eſt ad vnum ex prædictis quatuor reducibilis, & ſecundum hoſce caſus ſecundum diuerſitatem eorum,ſentẽtia,quæ ſuper eis ferri contingit,vel definitiua, vel interlocutoria, vel
5 mixta nuncupatur, ſed quia materia iſta de ſentẽtijs creſceret in immenſum, ſi velimus ex profeſſo eam proſequi, quod eſſet contra noſtrum inſtitutum de contrario Imperio,
6 ſolùm, & dumtaxat agendi, quo ipſa M. R. C. in hoc noſtro Siciliæ Regno vtitur, qua propter ſufficit,ſi cognoſcamus,quæ nã ſit interlocutoria ſeorſim ſumpta ab defini-
7 tiua ſententia; necnon a mixta, ſeu vim definitiuæ habente, vt locum habeat ipſum Cõtrarium Imperium,de quo nos agimus. Sed ne parciſimus prædictis addimus,quod
8 Magna eſt ſententiarũ ſeries, ex qua maxima,vel quaſi tota machina interlocutoriarũ per nos nouiter præ omnium oculis proponendarũ eſt tractanda per omnes fere caſus Iudiciarios, ita, vt pauci, vel nulli alij deſi-
9 derentur adſtipulando hic omnia prędicta, & infra dicenda. Hiſque cognitis, atque perſpectis ipſum contrarium Imperium erit in propatulo, & ferè ad manus omnium(ad
10 doctos tamen dico,& taceant indocti.)

§. II.

1 PRæſens materiæ argumentum, non ſolùm Curialium, & Tyronum, ſed etiam magnorũ virorum genijs gratũ erit, & propitiũ ad euitandos nonnullos errores,quos quotidie maximo cum iuſticię detrimento, ex defectu perfectionis præſentis ſcientiæ de Contrario Imperio contra
2 iuſtitiæ adminiſtrationem nõ ſine lacrimis committi video, & deploro: dicendum ergo eſt primo in Theorica,& in Praxi,quòd, quando ſententia eſt ſuper obſeruatione iudicij,in qua Iudex pronunciat, & reum abſoluit, ex quo actor nihil probauit, & tunc dicitur definitiua, quia negotium principa-
3 le finitur per abſolutionem. Iaſon. in l. admonendi,num.71. & 72.verſ. nam abſolutus.ff.de iure iurando, vbi tenentes contrarium ignorãtes appellat; Item quia ſi finiat
4 inſtantiam, & controuerſiam pariter procedit Bart. in l. Titia num.4. verſ. inter.ff. de accuſat. Rom.in rubr. ff. de re iudic.nu.14. Pract. Papienſ. in forma ſent. interloc. qua quis ſe Iudicem competentem pronuntiat
5 Abb.in cap.examinat. de re iudic.

Tertio, quãdo ſententia nõ expectat poſt ſe aliam ſententiam eſt definitiua. Felin. in dicta rubr.de re iudic.nu.10.quarto ſenten-
6 tia abſoluens reum propter libellum malè conceptum, & quando actor non venit in tempore eſt interlocutoria.Rom. in rubr.ff. de re iud. nu.3.& in l. vitium.§.ſed licet,ibi
7 interlocutum eſſe ff.quod metus,& Bart. in dicta, l. Titia. quinto ſententia condemnationis expenſarum lata cum definitiua eſt definitiua. Felin. in dicta rubr. verſ. limita primo nume.13. Rip.in l. quod iuſſit nu.
8 12.verſ.iſtam cõcluſionem, & ibi Alex. nu. 8.verſ.& iſtam Gloſſ.intellige,& Iaſ.nu.10. in 6.limit. Sexto ſententia confirmationis electionis, eſt definitiua. Oldrad.conſ.18.
9 Felyn. vbi ſupra num.21.ſeptimo ſententia dationis inſolutum eſt mixta, & habet vim definitiuę ſecundum veriorem DD.opinionem. Butr.conſ.6. & Felyn. vbi ſupra dicto nu.21.Bald.in l. properandum.§.ſin autem
10 reus num.10.C.de Iudicijs, octauo ſentẽtia declarans ꝓbationes vti legitimas admittẽdas eſt interlocutoria, Rom.in eodem tit. de re iud.n.5.l.fin. C.de ſent. quæ ſine certa quantitate profer. vbi Bald. n.2. Nono ſen-
11 tentia declarans probationes illegitimas eſt merè interlocutoria ꝑ allegata vbi ſupra ſicut dicta octaua ſententia, confirmat etiam ꝑ Rom.in rub.codẽ tit. n.4. vbi allegat tex. in c.pen.de noui ope. nunciatione. Decima ſen-

12 sentẽtia declarãs indicia esse legitima, & reũ
esse torquẽdum est interlocutoria, Aret.cõs.
20.q.1.Fely. in d.rub. n.19. vers. sententia
pronuntians,& idẽ cons. 106.n.3. Iul. Clar.
in §. fin. q. 64. vers. sed quid agendũ Ioan.
And. in c. Iudex ad Apostolicas lib.6. Vn-
decimo sententia directo super actoris peti-
13 tione lata, est definitiua. Fely. vbi supra nu.
9. & Bart. in d.l. Titia n.4. vers. quædam est
absolutoria ff.de accus. Aret.inst.de perpet.
& tpalibus actionibus, §.fin. in fin. Rot. in
antiq. in dec.119. de re iud. & dec.261. eo-
dem tit. Ias. in l.admonendi n.11.& seq.ff.de
iureiutando,& ibi Paul.de Cast. n.13.38. &
58. & sequitur eadem materia.

talis interlocutoria. C.qñ prouocare non est
necesse. Aret.d.cons.20.n.2.vers. & ista spe-
cies uideť esse talis naturæ, & Rip. in l. quod
iussit nu. 27. & Ias.ibid.nu.20.in 9.limit.ff.
eod. & Fel.in rub.extra eod.n.3. vers. p quã
dicit Bald. Decimoseptimo sentẽtia lata su-
9 per articulo executio est habens vim defini-
tiuæ, contra post se aliam non exspectat, sed
nasciť ex instro, vel sentẽtia Rom. ubi sup.
n.10.vers.& fm cõem opinionẽ, & Ang.cõs.
10 114.col.1.circa mediũ.vers.nec obstat, ꝙ di-
uersis respectibus, & Clar. cons. 11. circa fi-
nem, vers. concludo igiť causam interlocu-
toriam, & Alex. cons.22.n.1. vol.7. Rolan.
à Vall.cons.43.n.2. lib.4.

§. III.

1 SVpradictis addiť, ꝙ sententia declarãs
appellationẽ desertã, est sentẽtia mix-
2 ta, habens vim definitiuæ, & est duo
decimũ notandũ insequendo ordinẽ pcedẽ-
tis, §.ex Doctoribus, & Alex. ĩ d.l. qđ iussit.
n.17.vers.vbi concludũt, quod interlocuto-
3 ria &c. & ibi Rip.nu.27. vers. illa dř habere
vim definitiuę, ff.de re iud. Rom.eod.tit.nu.
8. Rot.eod.tit.dec.12.in nouis, & dec.1. ver.
& in casu nostro, & art. desertionis, & c. pro
qua materia desertionis instãtię ipsius appel
lationis, vide Castil.dec.47. per totã. Ter-
4 tiodecimo excõicatio est sentẽtia mera in-
terlocutoria, & reuocari põt. Butr.d.cons.6.
num. 3. vers. & hoc respectu sententiæ ex-
communicaitonis, & speculator in titu. de
sent. plat.§.1. in princ.& Rom. in rubrica de
re iud.tit.18. & late per Fely. extra in præfa-
ta Rubrica n.15.vers.excõicat.est interlocu-
5 toria Ias.in l.quod iussit nu.8. ff.de re iudic.
Abb. in c.sacro.in 4. notabili de sent.excom
6 munic. Quartodecimo sentẽtia finiens prin
cipale negotium non est semper definitiua,
si videlicet in ea ordo iudiciarius seruatus
nõ fit. Ancha.cons.417. n.1. vers. in ɔtrium;
& est limitatio ad definitionem ipsius defi-
7 nitiuæ. Decimoquinto sententia finiens ne-
gotium principale indirecto, non est definiti
ua, sed uiã definitiuę habẽs, puta si iudex p-
nunciaret super ætate, & sic negotium resti-
tutionis finiret, Alex. in rub. ff. de re iud. in
8 fin. vers.& bene probať in d.Glos. Decimo-
sexto sentẽtia finiens vnam substãtialem par
tem est mixta. Bald.in l.1. n.15.vers.& si est

§. IIII.

1 INhærendo prædictis dico, ꝙ ɔtrium te-
nuit Aret. ꝙ videlicet fit merè interlo-
cutoria l.5.col.2. p tot.ff.de verb.obl.
2 Decimo octauo sentẽtia lata sup taxatione
expẽsarũ, est mixta, quia post se nullã expẽ-
ctat sententiã, nec principale negotiũ finiť.
Rom.cons.258. Alij tenẽt, ꝙ sit merè inter-
locutoria in d.l.quod iussit.n.8. de re iud. et
Rip.nu.12.Ias.§. curare num.55. Item quia
inst.de action.ibidem nu.13. Conciliationẽ
vero ego limito, & distinguo, aut condem-
3 natio expẽsarum fit vna cũ definitiua (prout
ego supra hic aliàs distinxi) & sic talis con-
dẽnatio expensarum est pars definitiuæ, &
4 pro mera reputabiť definitiua, ita ut ista con
demnatio reuocari nõ possit, ex notat. p Fel.
in d.rub.cum concordantib.uers. limita pri-
mo nu.13. & Rip.ubi sup.n.12.uers.istam cõ
clusionẽ.& ibi Alex.n.8.vers.& istam Gloss.
intellige, & Ias.nu.10. 6.lim. sed dictã limi-
tationẽ declara, & intellige, vt sola condem-
natio participet de definitiua, & illa est, quæ
5 reuocari non põt, quod secus est in expensa-
rum taxatione, quia nulla dř sententia etiã
mera interlocutoria, sed dumtaxat mera cõ-
demnationis executio, quæ põt postea etiã
6 ex interuallo fieri p iudicem post condem-
nationẽ factã, vna cum definitiua ad notata
p Bald. in l.determinatio nu.8. C.de fructi-
bus, & litis expensis Rip.d.l.quod iussit. nu.
12.hanc limitationem. Decimonono sen-
7 tẽtia finiẽs vnum articulum præiudicialem
est mixta. Abb.& p eum notat.in c. ex parte
decan.in 6.not.de rescriptis, et Ias.in d.l.qđ
ius-

8 iussit.nu.25.versic.eodem modo sententia,
qua pronunciauit,ff.eod. Vigesima senten-
tia finiens meram instantiam est interlocu-
toria. Bald.in l. properandum, §. & si qui-
dem numero sexto, vers. differunt istæ sen-
tentiæ, C. de iud. & auth. qui semel nume-
ro 38. colum.fin. vers. ibi ab obseruatione,
&c. C.quomodo, & quand. iudic. Rot.de-
cis. tertia, de dol. & cotum. aliqui uolunt
interlocutoriam mixtam; sed ego distiguo,
9 quòd omnis sententia, quæ finit officium
iudicis vna cum instantia, est interlocutò-
ria habens uim definitiuæ, illa autem, quæ
finit solum instantiam, & non officium iu-
dicis, est mera interlocutoria vulgara lege,
quòd iussit, ubi supra, & ibi Bartol.numero
nono, Rip. numero 27. vers. uel dicitur ha-
bere, & Rot.decisio.21.de re iudicat. dum
reddit rationem,cur sententia lata super de-
sertione,ut tetigi supra appellationis à defi-
nitiua est interlocutoria habens uim defini-
10 tiuæ; sed ab interlocutoria, uel grauamine
est mera interlocutoria, quia pro casu ni-
hil restat agendum; secus aliàs; vigesi-
11 moptimo, sententia, in qua deficit libel-
li productio non est definitiua. Decisio
Pedemontana prima, numero primo, Bar-
tol. in extrauag. ad reprimendum in verb.
summariè, sed uim habens definitiuæ. Vi-
gesimo secundo, sententia interlocutoria,
12 etiam fertur post finem causæ, vt est senten-
tia subhastationis bonorum debitoris,quæ
dantur post definitiuam sententiam, & ta-
men dicitur interlocutoria, ita speculator
in titu.de secundo decreto §. nunc dicamus
num. decimo quinto, & tex.in l.cum apud,
§.sin autem.vers. ibi suam interlocutionem
13 C.de bon. auct. iudic. poss. Vigesimoter-
tio, in sententia quòd teneatur cauere, est
distinguendum, quòd iudex, aut finaliter,
& causa cognita tulit sententiam, & tunc
14 dicitur definitiua, aut incidenter, & erit in-
terlocutoria Felyn. in Rubr. de re iud. nu-
mero decimo octauo, Bartol. in l. prima, §.
quòd si fit, in aliqua, numero tertio, ff. de
prat. stipulat. adhuc eadem tela materiæ.

§. V.

1 SVPER enarratis adde vigesimo quar-
to, quòd sententia, in qua Iudex se
competentem declarat, est mixta vim
habens definitiuæ. Abb. in capitu. ex par-
te Decian. in sexto not. de script. & Ias. in
l. quod iussit numero vigesimo quinto,
versicu. eodem modo sententia, qua pro-
nunciatur, ff. eod. e contra vero, quando
1 incompetentem se declarat est definitiuæ,
quia finit officium iudicis. Abb. in Rubr.
2 de re iudic. numero octauo, Bartol. in di-
cta l. quod iussit, versicu. sed certe ego pu-
to, &c. & expresse Ias. numero decimo-
quinto, versicu. eodem modo sententia,
qua pronunciatur. Alexand. in Rubr. titu.
eod. numero quinto, ratio est, quia iudex
pronunciat se non iudicem. Salyc. in l. pe-
nult. C. de pact. Anchar. consil. mihi deci-
mo sexto, numero primo, & secundo, inde
3 quæro an iudex possit dictam sententiam,
in qua se incompetentem declarat reuoca-
re? & distinguere debemus, quod aut est
iudex ordinarius, aut delegatus primo ca-
su illam reuocare potest; secundo autem
non potest. Dec. in capit. peruenit. nume-
ro sexto, in fine, de appellat. & in l. Præ-
ses ubi Bald. C. quomod. & quand. Iudex
Roman. consil. 358. numero quarto, in
4 fine. Vigesimo quinto sententia lata con-
tra se absentātem post litem contestatam ci-
tatum in domo solitæ habitationis potest
esse definitiua, vel mixta. Doctores in l. ab
eo C. quomod. & quand. iud. vbi etiam
Gloss. Vigesimo sexto, sententia multato-
5 ria est interlocutoria. Bartolomeus Socc.
in l. omnibus. §. Hoc iudicium numero se-
ptimo, ff. si quis iud. non obtemperan. l.
prima, vbi Gloss. & Doctores, C.de mod.
multarum Iulius Clarus in §. fin. quæst.no-
nagesima quinta, versicu. hæc autem. Boss.
in titu. mulct. numero decimo tertio, & de-
cimo quarto, ratio est, quoniam mulcta est
6 remedium ad hoc, ut in obedientes resipi-
scant, vt Boss. ibidem nu. decimo septimo, &
Alber. de Rosat. in l. cum eo. ff. ad leg. Iu-
liam de ui public. ex quo multa potest re-
uocari, Iulius Clar. & Boss. locis citatis. se-
quitur idem argumentum.

C LA

§. VI.

1 LATA sententia super exceptione peremptoria est mixta, habens vim definitiuæ; Ioannes de Imol. in l. fi
finita. numero 42. ff. de damn. infect. & la-
ta super impotentia appellandi est pariter
mixta, text. in capitu. tua nobis, vbi Decius
numero primo, & Abb. numero tertio, ex-
tra de appellat. vbi latè Bald. & est appella-
bilis, vt ibidem Decius, & sententia lata su-
2 per cassatione, & annullatione processus, est
merè interlocutoria: quamuis prima facie
videatur totum tollere, Roman. in Rubr.
ff. de re iud. nume. decimotertio, versic. aut
fuit pronunciatum. Felyn. in eadem Rubr.
Cano. numero decimo, versic. & si dicimus
cassamus processum, Bald. in dicta l. si Præ-
ses num. 2. C. quomod. & quand. iud. Li-
mita si petatur incidenter cancellatio; se-
cus autem si principaliter esset mera defini-
tiua, quia tali casu finiretur officium iudi-
cis, & negotium principale prorsus Ro-
man. vbi supra, numero decimotertio, ver-
sic. aut principaliter est actum. Imol. in di-
cta l. quod iussit. Felyn. vbi supra numero
decimo, versic. intellige hoc vbi incidenter
ageretur de validitate processus, Bald. in
dicta l. si Præses. & sententia prolata super
3 exceptionibus incidentibus an obstent, est
mixta. Bald. in l. eleganter. §. si quis post.
colum. 3. circa finem. versic. si vero pro-
nunciat exceptionem obstare, ff. de condit.
indeb. Philipp. Franc. capit. primo, nume.
12. vers. quando autem pronunciat. de litis
contestat. in 6. Gloss. in clement. fin. & ibi
Imol. num. 9. vers. fatetur tamen appellat.
Roman. vbi supra num. 16. Alexan. circa fi-
nem, vers. Gloss. & Clem. fin. ibidem Rip.
nu. 15. & in d. l. quod iussit nu. 27. vers. vel
illa dicitur habere vim definitiuæ. ff. eod. Fe-
ly. vbi supra nu. 9. vers. & subdit id, Cardin.
Alex. consi. 182. nu. 3. lib. 6. & Aret. consi. 20
nu. 2. vers. de tertia specie fit mentio per Fe
ly. in d. c. qualiter, & quando n. 8. de accusa.
& ratio est, quia licet finiat negotium prin-
cipale, attamen hoc non facit nisi indirecto,
4 & ideo non est mera definitiua: limita quã-
do non expectaret aliam sententiam post se.
Imol. in d. c. cum cessante n. 6. vers. forte tñ,
hoc procedit, quando non expectat Fel. ubi
supra n. 10. Fridet. de Senis consi. 198. infe-
riora attende.

§. VII.

1 ITEM sententia lata super possessorio est mixta, quia directo finit principale negotium, sed tamen iudiciarius ordo
non est seruatus in ea Ancha. consi. 342. in
fin. vers. ult. vt supra subtiliter Roman. vbi
supra n. 27. Ang. Perus. consi. 114. vers. quid
autem sit interlocutoria, & in 4. vers. Porro
vbi causa est summaria, & consil. 115. vers.
quòd autem sit interlocutoria. Alex. in d. l.
Imperium num. 21. vbi etiam Angel. num.
2 24. qui de communi attestatur ibidem De-
cius n. 21. ad 24. Ias. nu. 6. Felyn. vbi supra
nu. 15. vers. et si pronunciatur in causa sum-
3 maria. Limita nisi procedatur ex dispositio-
ne iuris non seruatis sollemnitatibus iudi-
ciorum, de quo puncto ego in meo Sole Ri
tus cum de causis summarijs agerẽ. vbi plu-
ra dixi, & hic adde Castill. decisio. 43. ubi
agit an appellatio ex forma Ritus non ad-
4 mittatur in M. R. C. quando fuerit processũ
summariè scripturarum visione, vel ex ab-
rupto, alias autem si ex permissione iuris, vel
5 statuti id fiat relaxentur que sollemnitates;
tunc esset mera definitiua. Angel. per suam
no. ... idem limitationem in dicto. consi. 114
nu. 4. vers. quia causa, ibi erat ordinaria: ui-
de tamen eundem Angel. consi. 115. col. fi-
nal. vers. nec obstat Clement. sæpè; & eum
sequitur Aret. in l. 5. colum. 2. circa mediũ,
& vers. circa principium, dicit Ang. & c. ff.
de verb. obligat. Roman. consi. 174. vers. ui-
gesimo, quia sententia ferenda & c. & se-
quitur Dec. in d. l. Imperium. num. 24. vers.
6 Tertius est casus; quando sollemnitates, &
cætera.

§. VIII.

1 SENTENTIA autem mandans rem sequestratam restitui, & sententia reseruans parti exceptionem
2 incompetentiæ, & sententia assignans termi
num ad probandum, & sententia dicens, q
3 dos non sit liquida, quæ nã est ? dico, quòd
sunt interlocutoriæ meræ. Felyn. in Rubr.
ex-

extra eod.numero 19. vſque ad finem Rub. & ſententia per quam pronunciatur à definitiua bene iudicatum, & malè appellatū,
4 eſt interlocutoria, quamuis parum in iure verſatis videri poſſet definitiua; vel mixta. Ægid. conſ. vigeſimotertio, ſequitur Fely. in Rub. extra de re iudicat. verſ. etſi dicatur, & bene iudicatum &c. poſſet tamē eſſe merè definitiua. ad idem.

§. IX.

1 SENTENTIA lata ſuper poſſeſſorio eſt mixta, quia directò finit principale negotium; ſed tamen iudiciarius ordo in ea non eſt ſeruatus; Anchar. conſil. 342. in fin. verſic. vlt. vt ſupra ſubtiliter. Roman. ubi ſupra, nume. vigeſimoſeptimo, Angel. Peruſ. conſil. 114. verſic. quid autem ſit interlocutoria, & numero quarto, verſic. porro, vbi cauſa eſt ſummaria, & con ſil. 115. verſic. quod autem ſit interlocutoria, Alexand. in dicta l. Imperium, numero vndecimo, vbi etiam Angel. num. 22. qui de
2 communi atteſtatur ibidem Decius nume. 21. ad 24. Iaſ. numero 6. Felyn. ubi ſupra, numero 15. verſic. etſi pronunciatur in cauſa ſummaria; limita niſi procedatur ex diſpoſitione iuris non ſeruatis ſollemnitaribus iudiciorum, aliàs autem ſi ex permiſſione iuris, vel ſtatuti id fiat, & relaxentur ſollem-
3 nitates, tunc eſſet mera definitiua. Ang. per ſuam notabilem limitationem in dicto cōſ. 114. num. 4. verſic. quia cauſa ibi erat ordinaria: vide tamen eundem Angel. conſil. 115, colum. fin. uerſic. nec obſtat Clement. ſæpe, & eum ſequitur Aret. in l. quinta, colum. prima, circa medium, verſic. circa principium, dicit Angel. &c. ff. de verbo. oblig. Roman. conſil. 174. verſic. 20. quia ſententia ferenda &c. & ſequitur Decium in dicta l. Imperium, num. 24. verſ. 3. eſt caſus, quā-
4 do ſollemnitates; ex quibus etiam conſtat, quòd præſens doctrina noſtri huiuſce tractatus non ſolum valet pro ipſomet contrario Imperio; ſed etiam pro cognitione maxima ipſius appellationis, quarum alterutrius cōiuncta eſt, & Catenata doctrina, vt ita loqui mihi liceat, & inferius dixero.

§. X.

1 SENTENTIA mandans rem ſub ſequeſtro poſitam iudicis mandato reſtitui, & ſententia reſeruans parti exceptionem incompetentiæ, & ſententia aſſignans terminum ad probādum, vel quæ verſatur circa certitudinem ad incertitudinem dotalis debiti, vel crediti ſunt interlocutoriæ tantùm; vt optime, ait, Felyn. in ru-
2 br. num. 19. ad fin. extra de re iudic. ac etiam ſententia per quam confirmatur ſententia appellata, & per quam contra appellationem deciditur, quòd non fuit benè appellatum eſt mixta, ſecundum Ægid. conſ. 23. quem ſequitur Felyn. vbi ſupra, ſed in hoc nota, ne circa ſupradicta in errore induca-
3 ris, quòd talis ſententia poteſt eſſe quandoque merè definitiua, caſu quo, pronunciaret iudex, & confirmaret ſententiam primi iudicis a quo, reprobando appellationem ab ea, quia tali caſu eſſet mere ſententia diffinitiua cum officium iudicis finiat negotium principale, confirmando primam ſententiam, vt uoluit Miliſ. in ſuo repert. in verbo ſententia per quam pronunciatur, &c. ad idem. Facit, quòd diximus ſupra, ſed quia doctores circa hoc diuerſificant, ideo iterato hic paucis additis idem dicimus.

§. XI.

1 PRÆTEREA ſententia, quæ fertur ſuper poſſeſſorio eſt ex alio capite mixta, ſi eſt tentata vna cum petitorio, ratio eſt, quia vnam partem finit ex quo participat de mera definitiua; & quatenus negotium principale non determinat, quia poſtſe expectatur alia ſenten-
2 tia ſuper petitorio; eſt interlocutoria. Roman. in Rubr. ff. de re iud. nume. duodecima. Sarnen. deciſio. 43. Gomeſ. item deciſio. quadrageſimatertia, ſi vero poſſeſſorium ſeparatè intentatur adhuc ſub diſtinguo, quòd aut intentatur incidenter, &

C 2 tunc

stic est interlocutoria mixta, quia quatenus finit participat, de definitiua; quatenus vero fertur super incidente, & non principali, est interlocutoria. Roma. vbi supra
4 num. 10. dicta decis. 43. si vero separatim, & per se intentatur mere dicitur definitiua, si in ea iudicialis ordo seruetur, quia omne deductum in iudicio directe finit ordine iudiciario seruato, ita Roman. in dicto loco num. 12. versic. vti solò possessorio intentato. Imol. in dicta l. quod iussit num. quarto, versic. & potest dicere, ff. eodem, & ibi Alexand. num. septimo, vers. & istud, quòd sententia lata super possessorio, vbi ita communiter teneri dicit, etiam Innocent.
5 in capit. cum venissent post principium, versic. secundo, videtur vera opinio, quòd sententia super possessorio, &c. & ibi Imol. num. 26. versic. secundo obstare, &c. extra de institut. Milis. in repertorio suo in verbo sententia lata super possessorio, versic. qui intelligi debet ad idem.

§. XII.

1 SENTENTIA lata super reuocatione actorum est mixta habens vim definitiuæ; Rot. decis. prima in nouis, in titu. de appellat. decis. 11. Ægid. decisio. 54. 148. 417. & 603. Felyn. in ead. Rubr. numero quarto, versic. & Rota vt lit.
2 pendent. & numero duodecimo, ex quibus patet, quòd non tuta sit decisio Rotæ 10. de re iudic. in antiqu. vbi tenet dictam sententiam super reuocatione attentatorum esse interlocutoriam; contrarium tamen
3 tenuerunt domini de Rota in antiquissimis decisio. 215. quòd etiam sit merè interlocutoria; super attentatis tamen limitarunt, quòd aut sententia principaliter
4 super articulo attentatorum fertur, ab alio non dependenti, & tunc sententia est mixta; si vero dependet a causa principali, quia tunc potest agi interdicto, &
5 alijs modis ad possessionem, non dicitur mixta, sed mera interlocutoria. ita dicti Domini de Rota, vbi supra.

§. XIII.

1 SENTENTIA impediens de cætero agi, est mixta secundum aliquos, & citant Bartol. in dicto l. quod iussit, ff. de re iudic. numero nono, sed Bartol. hoc non dixit, sed bene dixit, quòd est merè definitiua, quia finit negotium principale; Angel. consil. 177. in fi-
2 ne, versic. vnde dicit Bartol. in l. Titia, ff. de accusatio. & Felyn. in dicto capitu. examinata numero decimoseptimo, versic. postea subdit ipse, &c. & versic. nihilominus ipse tenet cum Bartol. & ex his, & alijs, quæ ex ijsdem haberi possunt, per plura videre cupientem; constat autem ad casum instituti nostri de Contrario Impe-
3 rio, de quo agimus; Ipsum enim Contrarium Imperium fundatum in facultate Mag. Reg. Cur. data secundum, quam iudices ipsius possunt reuocare, non solum interlocutorias puras, per eos latas,
4 verum etiam, & interlocutorias mixtas, seu habentes vim definitiuæ, verum quia hoc hucusque fundauimus per communis iuris arcana, forte ab alijs Siculis, nec ab alijs exteris, ita cogitata, siue digesta, superest modo ad ius statutarium Regni, deuenire, & breuiter hunc nouum nostrum
5 tractatum duplici iure munire, quare videndum est, prout in inferiore §. xiiij.

§. XIIII.

1 NOSTRATES Siculi veluti hi, qui semper in ore habent, retractari facere via Contrarij Imperij sententias latas: de Ipso contrario Imperio aliquantisper frustra quædam tractatuli, seu sermonis, & per transitum, hinc inde, tumultuariè, & non perfectè in allegando, consulendo, & in foro clamando parcè, & interdentes materiam
2 deglutire visi sunt; de ea tamen nonnulla tetigit Boniornus, & Octauius Corsettus Siculus, ex antiquis; & ex recentioribus est de-

decisio decimanona Domin. Mastrill. vbi
3 agit de contrario Imperio aliqua referendo, & eligendo more decisionariorum,
ubi examinat obiectum illud, quòd vbi
3 vbi cōpetit remedium reuisionis, seu appellationis ordinarium; debet cessare extraordinarium videlicet cōtrarium Imperium: dēt
4 ergo in eius locum eligi reuisio; quæ ad appellationē succedit, tamq̄ extraordinarium remedium: sed hoc non obstāte, respondet D. Mastrillus ex Ritu 43. n. 2. 3. ipsius Curiæ, q tàm M. R. C. quàm etiam Consistorio S. R. C. ob præeminentiā Tribunalium
5 competit contrarium Imperium, per quòd pinguius prouidet partibus, quia ex eo possunt audiri in reuocatione interlocutoriæ non seruato rigore statuti, & Ritus, etiā nō executa interlocutoria, & sic cessat dispositio textus in l. causæ. la 2. ff. de minorib. & Vincent. de Franch. dec. 248. numero quarto, & ex alijs, quæ dictus Dom. Mastrill. citat. ibidem.

§. XV.

1 EX supradictis oritur quæstio, an electo vno de dictis remedijs videlicet appellationis, vel reuisionis, possit pars etiam vti hoc alio remedio Contrarij
2 Imperij? & respondeo cum Sfoiz. Oddo in tract. de rest. in integ. quæst. 17. art. 2. num. 33. vbi de communi testat, quod licet electa vna via censeat alteri renunciatum: ad hoc
3 dr, q hoc vulgare dictum fallit, qn plura remedia possunt dici concurrere cumulatiuè: vnde praxis nos docet, quòd etiam in vno libello appellatiuo cumulant omnia prędicta cum clausula omni alio meliori modo, &
4 nomine, & cętera, & præterea possunt eadē prorsus remedia tentari cumulatiuè, quapp non mirum, si hoc remedium Contrarij Imperij possit etiam tentari, & eo finito, quis potest etiam ad alia recurrere remedia, Ca-
5 strens. in l. qui legati n. 3. C. vt in poss. Negusant. de pignorib. memb. 3, num. 17. 8. p. Bartol. in l. consentaneum C. quomodo, & quando iudices, & licet contrarium alij teneant verior tamen est priór sentētia, quam
6 nos debemus sequi, de qua testatur Castr. vbi supra, & Ioannes Baptista Asinius de executione §. 2. cap. 3. tanto magis, quia dicta regula, quòd electa vna via intelligit al-
7 teri renunciatū, est intelligenda cum distinctione, de via iuris, & de facti, ab vna enim ad alterā non dat accessus, non aūt de vna via iuris ad aliā viā iuris, seu de vna via facti, ad aliā viā facti: immo cum protestatione, nec est phibita de vna iuris ad alterā iuris viam
8 gradū facere litigatoribus, & Bal. l. 2. q. 11. C. de seruit. & aq. & Ias. in l. 2. C. de iur. emphyt. Alex. cons. 131. præterea addo, q dicta regula intelligit, quādo res non erat integra
9 ex eo, q scripturæ fuissent introductæ, nā tunc nō deberet admitti audiētia ad ɔ̄trium Imperiū, secus aūt re integra, pura si reuisio
10 fuisset petita, & sic tantūmodo cōtùmacia incusata ad prosequendā reuisionē, tunc cōcedit audiētia, & sic in praxi fuit pluries decisum in dictis Tribunalibus. Sed circa materiam istā contingit disceptatio pulchri articuli an iudici, ex d. l. quod iussit competat interpretari posse, seu reuocare pluries, vel semel tantùm? & Rainal. Pet. de Bu.
11 Ful. & Ias. semel tātùm cōpetere voluerunt iudici suā posse reuocare interlocutoriā ex l. si qs iusiurādum, C. de reb. creditis. Bald. in auth. habita. 9. col. fi. 3. q. in fi. C. ne fil. pro pat. & C. de sent. ex breu. recit. l. 2. & ibi Bal. & Imol. in l. ab executore, ff. de app. Ang. & Cuma. in d. l. qđ iussit: ergo multo minus
12 poterat in totum reuocare. Surd. cōs. 288. n. 5. & alij, immo, ait, Rip. q si interlocutoria est p iudicem geminata, nō pōt amplius reuocari, & sic in consequentiam cessat re-
13 medium contrarij Imperij: allegat. Panor. in C. cum cessante. & Ias. in d. l. quod iussit. nu. 46. & idem Ias. in l. si post tres, ff. si quis cautio. Fel. in c. si cautio col. 9. de fid. instru. Rub. Alex. cons. 149. nu. 18. & alij: sed verior
14 est Doctorū, & magis cōis opinio, quod dictum remediū cōpetat bis, & nō tātum semel: Bart. & Dy. in d. l. quod iussit n. 17. sicut bis potest a definitiua appellati. l. 1. C. ne liceat tertio puocare, & l. fidei commissa §. si quis decem ff. de legatis 3. & l. 1. §. si cui, vt leg. nomine caueat, & Rip. vbi sup. n. 38. & ēt Canonistæ, & præcipuè Præpositus num. 58. vers. 10. in d. cap. cum cessante. & Butr. in cap. fraternitatis, de frigid. & maleficiat. & conclusionem de bis concedendo isto remedio contrarij Imperij, intelligit vltra primā, & sic per tres vices doctissimus

Bero.cõſ.19.nu.29.lib.3.ſed quæro an iſtud
ꝯrium Imperium locum habeat in interlo-
16 cutoria tàm mera? quàm mixta? Reſpon-
deo negatiuè, ex deciſ.68. Marci Antonij
Amatis,

§. XVI.

1 QVæro præterea an contrarium Im-
perium habeat locum in interlo-
cutorijs habentibus vim defini-
tiuæ? & dico, quòd non, ex Alex.
in d.l.quod iuſſit, in 4.limit.& limit.12.nec
2 etiã habet locum in interlocutoria, per quã
finitur officium iudicis, vt ſi ſe incompetẽ-
tem pronunciet, quæ nam ſit interlocutoria
vim definitiuæ, vel præfiniens officium iudi
3 cis, per nõs ſupra explicatum luculenter ha-
bes; vide etiam Capyc. deciſ.144.num.6.
Nota hic quod in Regno noſtro ex capitu.
169. Ritus ſecundum ordinem capitulo-
rum Regis Alphonſi, quòd à ſententijs latis
a M.R.C. non admittitur appellatio, & ibi
4 quærit Vincentius Percolla in principio, an
idem ſit in interlocutorijs, & dicit, quòd li-
cet hic non dicatur, & malè per doctrinam
Baldi in l.ſi ex cauſſa. §. nunc videndum ff.
de minorib. & ideo per Excellentiſſimum
Dominum Proregem fuit ex æquitate pro-
uiſum, vt in habentibus vim definitiuæ ſo-
lum ſit locus Contrario Imperio, & de hoc
5 fuit facta nota in Archiuio M. R. C. vt te-
ſtatur dictus de Percolla, vbi ſupra; & nos
infra diximus.

§. XVII.

1 QVæro tertio, quot vocibus conce-
dat iſtud tale remedium? Reſpon-
deo, quod bis, vide Dom. Maſtril.
dec.23.quidquid dicat Anton. de
Ballis lib.5.ſuper prag. Regn. prag.4. tit.2.
n.5. qui de Contrario Imperio etiam p tri-
2 ſcenam quatuor ferè verba congerit; Quæ-
ro quarto, an interlocutoriam M.C. in cau-
ſa remiſſionis fori poſſit p contrarium Im-
perium reuocari? & dico, quòd non, cũ Ca-
pyc. n.fin. vbi ſup. Quæro quinto, quando
3 concedit contrarium Imperiũ? Reſpondeo
ſi de nouo reperiant ſcripturę, verum, quia
ſu p hoc articulo multa dicturus ſum in fina-
4 li gradu huius præſentis tractatus, ideo ad
præſens ſuperſedeo plura dicere; vide etiã
addentes ad Butriũ d.conſil.6.& hinc ſolet
p partes mitti ad effectũ, quod talis, vel ta-
lis non audiat, ſeu non admittat via Con-
trarij Imperij, quia nihil de nouo ponit, ad-
dit, vel habet, & venit cum ijſdem medijs,
5 & non cũ nouis ſcripturis, & nihil mittit de
nouo, p quod poſſit dicta interlocutoria re-
uocari. Quæro 6. an Contrarium Imperiũ
6 ſuſpendat, & dico, q non, ſiſtemus p illam
pragmaticam die 26. Auguſti iiij. Ind. 1533
& per illã aliam pragmaticam D. Ferdinan
di Conzaga, olim Proregis Regni die 24.
7 Martij. xj. Ind. 1538. vt omnino ſtare debe-
mus. Quæro 7. an det in cauſa ſpolij? dico,
quòd non; additio ad Petrum de Gregorio
8 de iudicijs cauſarũ feudaliũ q.7. littera D.
Quæro octauo, an cõtrariũ Imperium poſt
decem dies poſſit tentari? dico, quòd non,
Bal.in ſua practica q.3.n.8.& vlt. de appel.
Crauet.conſ.23.n.8.quare dẽt tentari infra
decem dies, ſicut appellatio ipſa, nam durat
per decem dium, quantum ad partem; licet
quantum ad iudicem, non currat, quia ſem
9 per poteſt ex officio ſuo reuocare. Bart.in d.
l.quod iuſſit.& Gloſ.in d. cap.cum Ceſſan-
te.vbi Abb.col. vlt. & Muta in c.16. Con-
10 ſuetud. Panorm.num.43.& ſeq. fol.140.&
141. ſed tu in hac materia cogita illud ver-
bum tex.d.l.Paullus 42.ff.de re iud.in fine,
videlicet debere ſupplere, ſcilicet, eodẽ die.
11 Quæro 9. an Contrarium Imperium; det in
ſententijs definitiuis? Dico, quòd nõ, ex tex.
in d.l. Paullus, & d. l. iudex, & additio ad
Bart.in l.ſi debitori.ff.de iud.& Mut.in d.c.
16. n.44. vbi ſupra. Quæro 10. an Contra-
12 rio Imperio poſſit iudex rem minoris malè
alienatam reuocare? dico, q ſic, ex l. quam-
uis, & ibi Gloſ. ff. de reb. eorum; commen-
13 dat hoc, & diligenter dicit eſſe notandum
Alex.in d.l.quod iuſſit. vbi ſupra; & Iaſ.ibi-
dem n.49. Additio ad Bart. in l.tutores, ff.
de confirm. tutor Corſet. in ſuis ſingularib.
in verbo minor.& Rim.iun.conſ.247.n.40
& conſ.338.n.86.lib.3. Quæro 11. an con-
trario Imperio reuocari poſſit ſm decretũ?
14 dico, quòd non, quia habet vim definitiuæ;
põt tamen eius executio commiſſa nuncio
15 reuocari? Bald. in d.l. ſi quis num. ſecun-
do, ff. de oper. nou. nunciat. Cumia ſuper
praxi poſt Ritum fol.7. colum.1.ff.& Bar-
tol.in l.2.ff.de iuriſdict. omnium iudicũ, &
Marius Muta, Cap. Rit.112. tom.4. num.

3.fol.

3. fol. mihi 172. quæro postremo, an Iudi-
16 ces Mag. Reg. Curiæ possint, quascumque interlocutorias Contrario Imperio reuocare exceptis definitiuis, & vim definitiuæ habentibus & etiam in criminalibus? Respondeo, quòd sic, ex pragmatica quarta ex textu aperto, & eius serie, hæc de tertio Gradu: nunc ad quartum accedamus.

Gradus quartus de Tribunalibus, & Curijs, quibus conuenit Contrarium Imperium, & de modo, & differentijs inter se.

Reliquum est autẽ videre, quæ Tribunalia, quique Iudices huiusmodi Cõtrario Imperio, vti possint, & valeant, & quidem dicendum est primo
1 de iure communi omnes Iudices, siue ordinarios, siue delegatos posse ex causis superius expressatis suas interlocutorias reuocare; & hoc posito pro constante ex apertissimis iuribus per totum hunc tractatum adductis, & allegatis; pro quo hic, præsertim adstipulor omnes leges, & canones in prin-
2 cipio præsentis tractatus adductas, & adductos, ex quibus liquidò cõstat Iudices ordinarios, ac etiam delegatos posse reuocare, interlocutorias per se latas, & consequenter per me stabilitur indubitata cõclusio, quòd in omni Curia ordinaria, in eaq; ordinarius
3 iuridicus residens habet hãc facultatem reuocãdi suam, quam tulit interlocutionem; sed hoc ex peculiari quadam præeminentia prærogatiuè cõpetit Magnæ Regiæ Curiæ, non nego tamen etiam competere ex quadã
4 obseruantia Tribunali Cõsistorij Sacræ Regiæ Conscientiæ; an autem vti possit, & valeat hoc reuocatorio Imperio in suis Inter-
5 locutorijs reuocandis de iure eodem modo; dictum Tribunal Consistorij. sicut ipsa M. R. C. non modica est difficultas coincidens in alia parilitate, & controuersia; quæ
6 inter prædicta Tribunalia in alia contingentia facti ex dispositione Ritus Capit. 98. in quo quæritur an idem habeat locũ in Consistorio S. R. C. qui Ritus præcisè loquitur de causa pendente in M. C. & ex eodem ca-
7 pite quæritur, an idem locum habeat in alijs Curijs Regni, etiam inferioribus, & dubiũ quidem facit, quia quando Ritus, seu prouisio Protegia, aut Pragmatica præcisè loquitur de M. C. non videtur procedere in alijs Curijs, & præsertim in Cõsistorio pro-
8 ut in Capit. Ritus de cõclusione causæ; tãto magis, quia Ritus est exorbitãs a iure communi; & non videtur deberi extendi ad alias Curias, quibus, & alijs quæ possunt cõsiderari non obstantibus, teneo ego etiã in præ-
9 misso themate, quòd adducitur pro simili ex dicto Ritu intelligi etiam debere, tãm ex stilo, & consuetudine inueterata, quæ etiã hoc recepit, nedum in Consistorio, verum etiam in M. C. rationum; & in multis alijs Curijs inferioribus, de quo stilo, & consuetudine est notorium apud omnes versatos in M.
10 C. & non sunt mutanda ea quæ certam Interpretationem habuerunt, vulgata l. minime. ff. de leg. & hoc etiam militat in omni-
11 bus alijs Curijs inferioribus, ex ratione, qua mouetur ipsemet Ritus, idem prorsus statuendum est, in quibuscunque alijs Curijs, ex quo principio patet, quòd si velimus legizare, vt ita loquar, de dispositione Ri-
12 tuali præcisa ipsius M. R. C. eadem prorsus dispositio seruatur in alijs Tribunalibus, & Curijs inferioribus, sed relicto hoc simili
13 rediẽs ad materiam nostram, dico, quòd verè Contrarium Imperium competit primò, & per se in hoc Regno ipsi M. R. C. vt constat ex prouisionibus Protegijs, & ex Pragmatica quarta titul. 2. Rubr. de officio Iud. M. R. C. tom. 1. fol. 8. quæ Pragmatica Ru-
14 bricatur tenoris sequentis; Iudices M. R. C. possint, quascunque interlocutorias reuocare exceptis definitiuis, vel habentibus, vim definitiuæ, & sequitur Nigri tenoris sequẽtis, die 15. Nouembris 8. Indict. 1519. quia ponebatur in dubio, an M. R. C. possit in causis criminalibus Interlocutorias latas cõtrario Imperio reuocare; ideo hodie Illustrissimus Dominus Prorex cũ voto totius Regij Consilij declarauit, & declarat, quòd in causis criminalibus dicta M. R. C. possit, & valeat reuocare quascunque interlocutorias, dummodo non sint definitiuæ, nec habentes vim definitiuæ. Vnde de mãdato Illustrissimi Domini Protegis cum voto prædicto facta est præsẽs nota, & declaratio fu-
15 turis temporibus valitura. Ex qua Pragmatica duo tibi memores notabilia, primum est, quod M. R. C. tantum vti põ: contrario Impe-

Imperio ĩ interlocutorijs reuocãdis tantũ,&
taxatiuè, vt constat ex dictione illa dũmo-
do,quę de sui natura est taxatiua, (& nõ ex-
tẽdit casum.ꝑ notat.a doctoribus in §. Prę-
terea. Inst.quib.mod.recõtrahit. Obligatio;
& concordantib.vulgatis,) & hoc in caussis
criminalibus,ut clara sũt verba textus prag
16 maticalis. Alterũ est,ꝙ eidẽ M.R.C.in cau-
sis ciuilibus licitum est ẽt reuocare interlo-
cutoriã mixtã; seu vim definitiuæ habentẽ;
vt cõstat ex prouisione Viceregia de qua est
nota in Atchiuio M. R. C. vt testaĩ Vinc.
Percolla super Ritu 169. in principio ꝑ quã
ab Illustrissime Dño Prorege fuit ex quadã
ęquitate ꝓuisum, vt in habẽtibus vim defi-
17 nitiuæ, solũ locum habeat ꝯrium Imperiũ.
18 Et cõstat, quã sit ardua materia, de qua agi-
tur, non rãrum, q̃a rei argumẽtum est ex sui
natura difficile cognitu,& multis ĩplicatũ
difficultatibus; verum ẽt, q̃a sunt pragmati-
cæ, & prouisiones Viceregiæ uariæ; quapp
19 labor noster, vt rẽ clariorẽ faceret,& vt ex eo
motiuo cuiq; aptè rñderi possit; hęc nouiter
20 exarauit; ꝑ quæ tutè possint,& sanctè valeãt
judices iudicare. Stat ergo difficultas, an
hoc ꝯrium Imperium concedaĩ M.R.C. in
criminalibus, sicut ob eius ꝑeminentiã con-
cessa est in ciuilibus? Ad quod cum distin-
ctione rñdeo, ꝙ ex dicta Pragmatica in cri-
21 minalibus licet reuocare interlocutorias tã-
tùm; in ciuilibus autẽ pręter interlocutorias
meras, põt ẽt reuocare vim definitiuæ habẽ-
tes,& ita mecum sentit Intrig. suo sing. 160
vbi indicat materiã istã, mutè tñ, & parcè
22 tangendo,& sub silentio in reliquis fugiẽs.
Idem constat ex dicta prouisione Proregia,
de qua ĩ Archiuio M.C.& testaĩ Vinc. Per-
colla in d.cap. Ritus 169. vt supra.

4 rium Imperium non vĩ cõuenire posse alijs
Tribunalibus, vel Curijs, quia priuilegia, vel
quasi debẽt ꝑpetua firmitate ꝯstare non so-
lum ea rõne, ꝙ nõ debent egredi ꝑsonas, q̃i-
bus concessa sunt, vt apparet ex tex. §. plane
cum concordantibus Inst de iur. nat. gent.
5 & ciuil. vers. non transgreditur. verum ẽt,
q̃a non debẽt auferri, quod quidẽ continge
ret in ista contingentia facti, si ꝯrium Impe
rium, quod ipsi M.R.C. ob eius præeminen
tiã proprium esse vĩ, vt est materia Capitu-
li primi,& secundi 25.q.2. Cap. celebritatẽ,
6 de Consec. dist.3. tanto magis, q̃a nulla cau
sa noua superueniente,& dicta M. R. C. sat
bene dicto priuilegio, uel quasi vtaĩ c. priui-
legium 11.q.3.& summa cum vigilantia il-
lud admittit iuxta tex. l.1. ff. de nund.& c. ꝑ
illorum. de præb. & c. suggestum. in tanto
7 enim magno Tribunali non hẽt locum ver-
sus ille. Indultum tollit contẽptus, crimen,
ab usus, oppositum, factum, dãnum, tp̃s, va
riatum, vt ꝑ Glo.& DD. ibidẽ, tãto magis,
8 q̃a priuilegia non sunt amplianda, quãuis
sint fauores; nec in his locum hẽt dictum il-
lud, odia sunt restringenda; fauore amplian
9 di, c. odia de reg. iur. in 6. c. quædã lex. §. qđ
scripsi 35.q.3.c. tua. de decimis, sed sumus
in c. sanè, de priuileg. & c. non exempl. 16.
q.2. cum similibus; priuilegia enim rece-
dunt a iure cõi; qui recessus est odiosus, &
10 restringendus. c.1.& 2. de filijs presbytero-
rum, in 6. & sic ex his oĩbus vĩ inferri, ꝙ ꝯ-
trium Imperium, solum vĩ conuenire ipsi M.
R.C. eiusq; multum Spect. Iudicibus; & nõ
alijs Tribunalibus, nec Curijs inferioribus,
& tamen videmus quod alia ẽt Tribunalia
11 eodẽ Contrario Imperio vtunĩ: quod quo-
modo contingat pro dissidijs euitandis; est
destinguendum, prout in sequenti. §.

§. I.

1 IAm constat ex dictis, ꝙ primo,& ꝑ se ip
sum ꝯriũ Imperiũ cõpetit ipsi M.R.C.
& ꝙ licet, quod seruaĩ in M.R.C. ex di
spositione iuris statutarij Regni, vt diximus
2 in supradicto proximo gradu 3. nu. 7. & 8.
ex c. Ritus 139. attamen ea, q̃ sunt ex spe-
ciali priuilegio, vel quasi vni concessa nõ vi-
denĩ cõmodè posse alijs applicari vulgatis
3 iuribus; sed cum tã ex dicta prag. quarta, q̃
ẽt ex dictis ꝓuisionibus Viceregijs tãtum vi
deatur concessum dictæ M. C. hoc contra-

§. II.

PRæcedens difficultas distinctionis li-
1 ma est limitanda, nimirum quod di
ctum ꝯrium Imperium trifariã com
petere põt primo de iure cõi, secundo de iu
2 re speciali, tertio per extẽsionẽ de vno ad a-
liud, aliqua concurrente obseruãtia; seu tol-
lerantia, stylo; vel consuetudine: Hæc tri-
membris distinctio iuribus infrascriptis cõ-
probabiĩ. quantùm autẽ ad primum intre-
3 pidè dico, ꝙ oẽs iudices ordinarij cuiuscun-
que

quę iurisdictionis, fori, territorij, & dioecesis sint, possunt sine discrimine, nemine ex-
4 cepto, suas interlocutorias meras, tantùm,
& duntaxat reuocare, retractare: corrigereque, eo modo, & forma iuribus, & rõnibus
per nos in toto p̃senti hoc tractatu positis,
& discussis: & præsertim p̱ ea, q̃ diximus in
gradu 1. §. 1. 2. 3. p̱ tot. & in gradu 2. §. 1. &
§. 3. & p̃cipue ex d. l. q iussit, cũ alijs cõcor-
5 dãtibus cũ ea vbi sup. rõ est, q̱a lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, p̱ legẽ de pretio. ff. de publ. in rẽ actio. & p̱ reg.
300. Thomæ de Thomas. declar. 300. rum,
6 q̱a hoc procedit, cum nulla rõ nos inducat
in isto primo puncto destinguendi: nec sumus in argumẽto cap. Marcion. & l. labeo,
7 ff. de supp. leg. Ad fm dico, q ex iure speciali d. Pragmat. 4. & prouisionum Viceregiarũ solùm M. R. C. põt vti ʒ̃rio Imperio in
habẽtibus vim definitiuę: simul & in interlocutorijs puris reuocãdis, q non licet alijs
iudicibus, & Curijs inferioribus, & ĩ hoc viget priuilegiũ M. R. C. quod cõpetit d. M.
8 R. C. p̱ se primo, vni, & soli, & quasi, ut (ita
loquar) cõuersim de ea p̃dicaĩ. Quo ad tertiũ autẽ dico, q p̱ extensionẽ quamdã, istud
tale priuilegiũ, seu facultas ʒ̃rij Imperij con
uenit Cõsistorio S. R. C. causarum delegatarum: & Tribunali Regiæ Monarchiæ, ac
Tribunali Sãcti Officij, & ego ẽt teneo, q
pariformiter extensiuè cõueniat ista facultas ʒ̃rij Imperij iudicibus Prætorianis fel.
vr. Pan. nec non, & iudicibus Stratecotia-
9 libus Ciuitatis Messanæ: de quibus per infrascriptam seriẽ ordinatim procedẽdũ est,
vt videamus, quibus alijs Tribunalibus, &
10 iudicibus singillatim contrarium Imperiũ
conuenire dicatur per infrascriptos paragraphos.

§. III.

DE Iudicibus Consistorij maxima
1 est in iure dignitas, qñquidẽ Tribunal Consistorij hodie est subrogatum in locũ p̃fecti pretorij, à cuius snĩa
non appellaĩ, & repræsentat conscientiam
Principis, & ĩ Regno dr̃ quidã Magistratus
2 pręeminẽs, & superior, quam sit ipsa M. C.
& hæc eius dignitas est cã, cur hodie ẽt in
causis feudalibus, & sententijs latis per M.
R. C. appellaĩ ad Magistratum S. R. C. p̱
ut disponiĩ in capitulis editis a Rege Alphõ
3 so vocatis di la Sala Bascia: in anno Domini 1423. sub titulo de appel. ad nostrã S. C.
deuolutis p̱ nos cõmittendis, & per textũ
in l. 1. §. 1. ff. de offi. Præfec. Præt. in l. præfecti ff. de minor. in l. 1. §. præfect. ff. de leg.
3. & in l. si qs aduersus. C. de precib. Imp. offer. & officium subrogatũ consequiĩ naturã,
& condõnes, & prærogatiuas eius officij, in
4 cuius locũ subrogaĩ, vt dixit Bart. in l. 2. §.
equidem, ff. ad Tertull. cum simil. & in l. si
stipulatus, ff. de vsuris, & in l. 1. §. Bellissimè,
ff. legat. nom. cauea. quod c. Regni fuit
etiã per aliud c. Regni ab eodem Alphonso
5 Rege cõcessum in anno Domini 1451. sub
titulo de officio Iudicis S. C. confirmatum:
Ideo enim appellaĩ Consistoriũ Sacrę Conscientiæ, quia dr̃ Consciẽtia Principis hinc
6 constat eius dignitas, & Per. de Greg. de iudi. caus. feud. q. 49. licet enim M. C. sit aliarũ
Curiarũ caput, & velut exẽplar, & est Curia ueritatis, & fm ueritatem dẽt cognoscere: & non fm rigorẽ. Et q ipsa seruat: seruare ẽt dẽt totum Regnum ex d. Per. de Greg.
vbi sup. q. 7. n. 8. & 9. attñ Consistorium ipsa maius est, & exinde non est mirum, si ʒ̃rio
Imperio vti ualeat, q̱d q̱d dicat Cumia c. 43
Ritus num. 15. qui ait, M. R. C. succedere in
locum dicti Præfecti Prætorij, tamen si hoc
esset, nec a sententijs M. R. C. ẽt definitiuis
ad ipsum Consistoriũ appellareĩ, nec a feu-
9 dalibus, & tñ ʒ̃rium videmus obseruari, cũ
ab ipsa ad dictum Tribunal Consistorij appelleĩ ex Pet. de Greg. vbi sup. q. 46. nu. 4. &
6. a sententijs aũt dicti Consistorij non ap-
10 pellaĩ, sed tantum daĩ reuisio, aliàs enim incideremus in mille errorum portẽcta, & absurda decantata per Bar. in l. omnes populi,
n. 8. ff. de iust. & iur. & tex. in l. cũ antiquioribus, §. in his aũt, ibi & litem in Sacrũ Consistorium introducere cogant. C. de temp.
appel. & l. ab executione, ibi Sacer cognitor
11 iuncta Glo. in verb. cognitor, q̃ exponit scilicet appellationis. C. quorũ app. non recip.
& l. 1. C. de his, q per metũ iudicis, ibi in sa-
12 cro enim comitatu nostro timere nil potuisti, magna quippe est authoritas p̃fecti Prętorij, cũ & Cardinales ẽt ĩ eius locũ. Subrogenĩ. Bart. in l. 1. ff. quod quisque iuris. n. 1.
Ias. in l. quęcũque sub n. 8. ff. de officio eius,
13 cui mandata est iurisdictio, et nouiter Do.
Mastril. ad Pet. de Greg. de iud. caus. feud.
q. 47.

quæſt.47.lit.D.quæ omnia ego confirmo a
14 ſimili adducto p Caſtill.dec.75. vbi vult,&
bene q ob dignitatẽ Tribunaliũ,& Curiarũ
octo claſſes iudicantium cõparat 1. videlic.
multũ ſpectab. Iudices M.R.C.Iudiceſque
Tribunalis Conſiſtorij,necnõ in Iudice Ec-
cleſiaſtico qñ pcedit cũ voto tribun. Conſi-
ſtorij,& Iudicẽ Reg.Monar.ac Reuerẽdiſs.
tres Inquiſitores,& Auditorem Generalem
gentis bellicę tertij Siciliç,ac & Iudices Re-
15 giæ Curiæ Prætoriæ Panor. & poſtremo in
Iudice primarũ appellationũ eiuſdẽ Vrbis,
& examinat ſub Prag.3.in tit. de recuſatio.
Iudic. & concludit in oĩbus prædictis Iudi-
cibus dict. Pragm. pcedere, q vtrique poſsũt
procedere ad vlteriora, vſque ad ſententiam,
nõ obſtante recuſatione; put in ſupradictis
16 Regijs Conſiliarijs eſt diſpoſitum & ad hoc
citat iura,& obſeruantiam p totam dictam
deciſionem, & præſertim n.6.& 7. qs enim
dixerit hoc non eſſe maioris momenti, quã
ſit facultas, q poſſint vti contrario Imperio
ſaltem in reuocandis interlocutorijs meris,
cum hoc ſit de iure communi,& nullum re-
periatur ſtatutum in contrariũ prohibitiuũ?
colligo ergo pro modo ex dicta deciſ.75.
Caſtill.non ſolũ comparationem dictorum
Iudicum;ſed etiam dignitatem eorum; ſed
17 quantum ad præſentem §. facit ſtabilitum
habeo,q Conſiſtorium ob eius preeminen-
tiam habet idem contrarium Imperium ex
eodem ſtatuto ſaltem ĩ interlocutorijs; Ma-
ſtrill.deciſ.19.nu.10.par.1. ex pluribus per
18 multos caſus hactenus de Iudicibus M. R.
C. ac ipſius Conſiſtorij, & inhærendo prę-
dictis in quibus vidimus de duobus tribu-
nalibus,videlicet M.R.C. & Conſiſtorij S.
19 R.C. Tertio dicẽdũ eſt de tribunali Regiæ
Monarchiæ, quod eſt ſupremum in hoc Re
gno,quod merito Regnicolæ ſolent appel-
lare oculum Regis de quo Caſtill. d. deciſ.
75.nu.10.& 11.& fin.& hodie vſu,& obſer-
uantia ſic, practicamus, ita vt de hoc nulla
20 amplius ſuperſit difficultas,quandoquidem
Reuerendiſs. Iudex Regiæ Monarchiæ ſuũ
habet tribunal ſtabilitum, atq; fundatũ, &
eſt Iudex ordinarius in Sicilia, habetque
omnia requiſita, & in eo proceditur ſicut in
M. R. C. & in alijs ſupremis tribunalibus
21 Regni, inter alia præſertim ex 26. obſerua-
tionibus editis per Excellẽtiſs. Marc. Anto-
nium Columnam olim Proregem; quæ cõ-
22 ſeruantur penes officium Protonotarij ab
anno 1583. die.22. Iunij, 10.Ind. vltra qđ
23 etiam excedit in immenſum cætera alia tri-
bunalia,qa Eccleſiaſtico fulgore, & Regia
authoritate refulget,in quo hiſce noſtris tẽ-
poribus reſidet maximus ille iureconſultus
Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. D. Don Ioannes
Ruis de Valdiuieſſo nobilitate & doctrina,
ac multiplici rerum, experientia, & ſince-
ritate vndequaque conſpicuus, Dominus
meus obſeruandiſsimus.

§. IIII.

1 NEc deſinam aĩaduertere, q ẽt Curia
Archiepiſcopalis, & Metropolita-
na Panormi, veluti ea,in qua pful-
get prima ſedes,& Regni caput,vt cõſtat ex
dictis,& adductis in §.5. per totum, in quo
de Senatu Panormitano egi, ac de eius Re-
gia Curia Pretoriana, & Iudicibus Vrbis
2 exploratiſsima iura detuli; vnius enim ad al-
terũ, idẽ eſt ius, & conſequenter eadẽ rõ, &
iuris diſpoſitio, per textum in l. illud, ff. ad
l.Aquiliam, cũ ſimilibus. Habet ergo Me-
3 tropolitana Curia Archiepiſcopalis Panor-
mi ɔtrium Imperiũ antiquiſsima obſeruãtia,
& quidẽ fundatũ ijſdem efficaciſsimis infra-
ſcriptis tõnibus, & primo ex eminẽtia digni
tatis, & prærogatiua ipſius Eccleſiæ Panor-
mitanæ, q quidem argumenti genus ſi va-
luit pipſa M.R.C. multo fortius valere dẽt
pro ipſa Metropoli Eccleſiaſtica,& pſertim,
quia in ea Excellẽtia dignitatis, clare habẽt
ex priuilegio Friderici II. Imperatoris te-
4 noris ſequentis. Habentes quoque p oculis,
q in ipſa Eccleſia Panormitana ſacram vn-
ctionem, & Regium ſuſcepimus diadema,
qa ẽt ſicut ipſa Eccleſia Prima eſt inter oẽs
Eccleſias Regni noſtri,& Excellentia digni-
tatis ſuæ cæteris præeſt, ſic diuitijs dẽt ex-
cedere vniuerſas: dato Panormi anno 1200
5 & ex alio priuilegio conceſſo in eadẽ Vrbe
per Gulielmum Regẽ I. die 15. Aprilis anno
6 1155. tenoris ſequẽtis. Gulielmus Dei Gra-
tia Rex Siciliæ, &c. Et ſi unicuique noſtri
Regni Eccleſiæ in educandis priuilegio pen
dear principali venerabili tñ Panormitanæ
Eccleſiæ illud tãto clementius duximus in-
dulgendum, quanto, & in Vrbe Regia fun-
7 data digno ſcitur, in qua Thronus, & ſolium
noſtræ reſidet Maieſtatis: & ex alio dato in
Ci-

Ciuitatē Messanæ eodē tempore tenoris se-
quentis sanctam itaq; Panormitanam Ec-
8 clesiam, quam ex hoc generali voto diuinæ
Religionis intuitu amplectimur, tum quia,
& Regij diadematis nostri primitias in ipsa
& ab ipsa suscepimus &c. & ex alio priuile-
gio prædicti Imperatoris Friderici elargito
in eadem Vrbe Panormi die xj. Octobris
anno 1211. tenoris sequentis attendentes,
quòd venerabilis, & veneranda sacrosancta
Panormitana Ecclesia, quæ caput est, & se-
des Regni nostri, & antiquitate sit nobilis,
& dignitate, ac speciali prærogatiua inter
9 alias Regni nostri Ecclesias prima, & meri-
to principalis sit, quia tamen persequtione
multa vastata, non modicam sui iuris iniu-
riam patitur, ne nostro felici tempore, quæ
hactenus passa est, iterum patiatur confide-
rantes, quod in ea sacram vnctionē, & Re-
gium suscepimus diadema; consideratio-
ne quoq; fidei, & grati seruitij, q Berardus
dictæ Panormitanæ Ecclesiæ Archiepisco-
pus &c. q relictis alijs, quæ huc possem ad-
10 ducere, ad stipulor hic omnia prædicta in
dicto §. de Curia Prætoriana Panormi, ac
etiam alia quæ dicta sunt, per argumentum
a simili de Excellentia Magnæ Regiæ Cu-
riæ, ac etiam de præfecto prætorio, addita
preterea dignitate Ecclesiastica, vndequaq;
conspicua præsertim, quando zelus iustitiæ
seruatur in ea; quis ergò abnegare attenta-
uerit eidem Curiæ Metropolitanæ facul-
tatem reuocandi interlocutorias meras, ac
etiam mixtas vbi tamen iusta est causa, &
11 requisita interuenirint, de quibus supra in
hoc tractatū, precedente prius causæ cogni-
tione; & sic absq; alia noua probatione hic
pertransire debemus, ne prius dicta; iterum
repetere cogamur de iure enim communi
cuilibet ordinario Iudici, & etiam delega-
to competit posse suam reuocare interlo-
cutoriam iustis de causis, vt supra, quanto
ergo magis, & Curiæ Metropolitanę Ec-
clesiæ? contra quam nullum reperio ius
12 in contrarium, & nulli fieri præiudiciū, nec
ipsi M. R. C. cui in laycali iurisdictione de-
betur primas habere loci? &, vt alia duo vti-
lia, & necessaria pro clericis Ciuibus Panor-
mitanis profectò non pœnitenda in pręsen-
tiarum sub silentio non pretermittamus, di-
cendum est, quòd ipsa Metropolis Panor-
mitana habet etiam ius in viridi obseruan-
tia positum, per quod eius Prælatus Panor-
mitanus potest reuendicare, quemcumque
clericū Ciuem Panormi à manu cuiuscun-
que alterius Prælati, in aliena diæcesi captū,
13 & detentum, vt constat ex infrascriptis iuri-
bus in ipsa theorica, atque praxi satis benè
fundatis, nimirum in antiqua obseruantia;
concurrente etiam particolari, & locali iure
antiquissimæ consuetudinis ipsius Vrbis p
Ciuibus Panormitanis cap. 3. consuetud.
14 Pan. vers. non obstante, quòd alibi sint in-
uenti, & in vers. aut in alia Prouincia is de-
linquat, & in verbo ius eorū nullatenus in-
fringatur, & per illam aliam particulam ce-
terum; & per totum tenorem textus dictæ
consuetudinis, res est clarissima, sed vt plura
15 paucis comprehendamus præsentē rem ali-
quibus dictis iuridicè fundemus, & quidem
16 dicendum est primo, q tam in ciuili, quàm
in criminali causa Ciues Panormi ēt extra
Vrbem reperti, & conuenti, rationeque de-
licti detenti declinant forū alienum ad pro-
17 prium reuendicati, virtute priuilegiorū Vr-
bis: hinc ego teneo, quòd ipsa M. C. Archie-
piscopalis Panormitana iure suo proprio, &
speciali ex antiqua obseruantia, quam etiā
18 ex iure consuetudinario Vrbis; potest, & de-
bet vti tali priuilegio, de quo in dicta con-
suetudine tertia ex textu aperto, & verbo
nullatenus infringantur; & ex dictione cete-
rum, quæ dictio tollit omnem potestatem,
ex cap. Romana §. sententia de appellat. in
6. & negat actum ipso iure; Glosa. in authē-
tica si qua mulier C. ad Velleianum, late
Ias. in l. explicito. §. sublata in secūda lectu-
ra, n. 13. ff. ad Velleianū, Tiraq. in repet. l. si
19 vnquā, n. 79. & 80. C. de reuoc. don. n. 185.
Cumia in c. Ritus 41. n. 23. & lib. 6. c. cū con
tingat de præb. Gramm. cons. 3. & ex Boer.
dec. 384. validissimū enim est argumētū p
q ostendit, cōcurrente ēt priuilegio Vrbis
20 Panormi, Metropolim Panormitanam Ar-
chiepiscopalē posse, & debere reuēdicare cle
cū Ciuē ab alterius Prælati manu, & iuris-
dictione quolibet detentū, vt sicuti ex parte
ipsius vrbis cōcurrit priuilegiata ciuilitas,
ita ēt ex parte iudicis Ecclesiastici cōpetē-
21 tis, concurrat pariter cōpetētia legitimi fori;
ex quo dico, q eodē priuilegio debent gau-
dere ciues clerici Panormitani ex eo, quia li
cet disputabile sit, an priuilegiū laicorum ēt
fauorabile extendat ad clericos, nihilomi-
nus

nus, si tale priuilegiũ sit canonizatũ, seu con
22 firmatũ a Papa; oĩs cessat disputatio, & p-
cul fit oẽ dubiũ, verum q̃a in istè priuilegio
reuendicãdi ciues Panormitanos vtrũq; cõ-
currit, nimirũ inuictissimorũ Regum Siciliæ
23 facta cõcessio, atq; ipsius Pontificis maximi
plumbeata cõfirmatio, benè ergo tribunal
M. C. Archiepisc. Metropolitana Panormi
suos reuẽdicat ciues Clericos ab alijs deten-
tos, hùc faciunt ea; quæ dicũt Doct. ꝙ statu-
tũ fauorabile extendit̃ ad clericos, si Papæ
confirmatione reperiat̃ corroboratum, &
24 vtrumque dictum probatur ex quatuor ti-
tulis Codicis, videlicet de summa Trinitate
& fide Catholica, de sacrosanctis Ecclesijs,
de Episcopis, & Clericis, & de Episcopali
audientia, cũ q̃bus cõcordant ferè in nume-
ri textus authenticarũ, quæ in maxima par-
25 te sunt confirmata a Pontifice maximo, &
ideo seruant̃ ad vnguẽ, tàm à Clericis, q̃ a
Laicis, ad quos me remitto, & ad ibi notata
p Doct. addo ẽt à fortiori Doctorũ opinio-
ne in illis terminis, ꝙ statutũ, & ordinatio-
nes Laicorũ, si à Papa sint confirmatæ ope-
rant̃ ẽt in Clericis, vt p comuniter scribẽtes
in cap. decernimus, de iuditijs, Archidiac. &
26 alij in cap. sunt q̃dam 25. q. 1. Fel. in c. 2. n.
3. & 4. de maior. & obed. & Stepha. Aufrer.
in repet. cap. 1. de offitio ordinarij. q. 4. n. 6.
Cardin. in cap. perded. n. 6. in fine, de sentẽ-
tia excomunicationis, & priuilegia, statuta,
ordinationesq; Laicorũ a Papa cõfirmatæ,
nõ sunt amplius Laicales, sed potius Papa-
les, ex Crott. cons. 35. n. 47. cũ alijs, quos re-
27 fert, & sequit̃ Ceph. cons. 463. in fin. lib. 4.
Boer. decis. 225. col. 3. Rebuff. in tractat. de
consuet. n. 9. tom. 3. n. 56. Felyn. in cap. cum
accessissent extra de constitutionibus; Ripa
in rubr. ff. de acqui. poss. Cagn. in l. secund.
natur. ff. de Reg. Iur. & hinc est, ꝙ ẽt absque
ipsius Pontificis authoritate, nequeant re-
uocare; Ceph. cons. 461. n. 20. d. lib. 4. & p l.
28 1. §. omn. C. de veter. iur. enucl. Dec. in rub.
de confirmatione vtili, vel inutili Bald. in l.
explicito n. 6. & seq. C. de rerũ permutatio-
ne Crott. cons. 35. n. 47. & Ceph. cons. 601.
n. 31. & seq. eod. lib. 4. & p tex. l. obligatio-
nes, quæ pprijs ff. de actionibus, & obliga-
tionibus, & l. adoptio ff. de adoptionibus, &
29 Castren. in l. si qñ in fin. ff. de legatis primo,
& alij, quos breuitatis ergo prætereo, de
quibus alibi.

30 Confirmatio aũt dicti priuilegij est facta
p Alexandrum IIII. Pontificẽ Maximũ,
& est cõseruata in Archiuio Illustrissimi Se-
natus nostri Panormitani, quæ legit̃ Typis
de mãdata in fine voluminis consuetudinũ
Panormit. ex quo cõuinco ex maxima pari-
tate iuris, ꝙ sicut Vrbs Panormi, est Regni
31 caput, ex eo, quia Metropolitana Ecclesia
Panormitana, est prima sedes, & Regni ca-
put, ita omnia, quæ hẽt Vrbs in Thesauris
suorũ priuilegiorũ, debent, & sunt cõcessa
32 Curiæ Archiepiscopali, mutata tantũ veste
iurisdõnis, quod videlicet sicuti pro ciuibus
laicis, & iurisdictio laica, est iudex cõpetens
laicus, ac magistratus, ita p ipsis Clericis, &
Ecclesiasticis personis, earũq; annexis, & cõ-
nexis, est, & pstat Ecclesiastica iurisdictio
33 Prælati Panormitani, & hęc satis, superq; sint
pro iure reuocandi ciues Clericos. Hẽt præ-
34 terea Metropolis Panormi aliud ius ẽt in an-
tiqua obseruantia positũ, de repetto in Vrbe
Panormi, iuxta tenorem, & continentiã tex-
tus consuetudinis, quarte Panormi sub titu-
lo, de reis, qui Panormitani nõ sunt, Panor-
mitanorum forũ, ꝫ regulã sortiẽdis, & in
35 verbo textus in eadẽ ciuitate Panormi cõpe-
rerit, cõuentus, vel accusatus in vrbe prædi-
cta rñdere teneret̃, corã Panormitano Iudi-
cẽ, ecclesiasticus nimirũ corã ecclesiastico, &
laicus corã laico; quis prudẽs negauerit?
36 Adstipulor hic oĩa, quæ dicit Muta c. 4.
de consuetudine Panor. p totũ, recedo tñ ab
eo, in hoc tantum, quod dicit ibi n. 3. ꝙ si q̃s
37 consentiet in aliquo iudicio, non põt postea
declinare, ẽt si sit clericus; citat Capyc. dec. 9
& Rol. à Vall. cons. 19. n. 18. vol. 2. vbi rein-
38 cidit Muta in materiã supradictã reuendicã-
di clericũ, & dicit, ꝙ is non põt declinare a fo
ro si consenserit in aliquo iudicio, & non op-
posuit declinatoriam fori ante litem conte-
statam; limitat tamen, nisi lex resistat in l.
nulli C. de iudicijs. col. 2. sub nu. 6. & addit
cautelã ꝙ debeat protestari, quod nõ consen
39 tit, sed q̃dq̃d dicat ipse Muta; dico tñ ego, ꝙ
Prælatus Panormitanus per se põt reuendi-
care clericum ẽt inuitum, & nolentẽ reuen-
dicari, quia nõ põt renunciare clericus foro
suo, & alieno se sponte subijcere, quia ille,
clerici consensus, vel assensus in alienum iu-
dicem est nullus à principio, respectu defe-
ctus iurisdictionis, & tali consensu non ob-
stante, põt peti reuendicatio ẽt post sñiam
con-

condẽnatoriam, vel absolutoriã; facit huc doctrina Fel. in c. except. n. 18. de exceptio. vbi Abb. Butr. & alij Canonistæ, & Couar. qq. pp. c. 33. carta 488. & hoc tàm in Ciuilibus, quàm in criminalibus.

41 Nec obstat, si dicatur, quod dicta videntur valere in iudice prorsus incompetente, puta laico non etiam in Ecclesiastico, etiam alieno, nam respondetur, quòd in nostri cõtingentia facti maximè obstat primo, quòd ipsi Prælato Panormitano à vetustissima obseruantia competat hoc ius, secundo ex cõcurrente consuetudine ciuilitatis Panormi-

42 tanæ, tertio etiam ex iure communi Canonico, quia Clericus nõ potest prorogare iurisdictionem alterius, sine licentia sui Episcopi, per tex. in cap. 1. & in cap. significasti de foro competente. Bart. & alij in §. post operis, ff. de operis noui nuntia. vbi Imola, Alex. & Iason. hùc etiam faciunt limitationes, & declarationes adductæ per Capyc. dec. 9. num. 13. & seq. de qua materia super-

43 sedeo, hic, plura dicere, quia in tractatu nostro de priuilegio vrbis, quòd fiscus nõn potest principaliter agere contra Ciues, fusius agemus pro dicta Curia Archiepiscopali.

Concludamus ergo quòd Archiepiscopalis Curia Panormi non solùm habet cõtrarium imperium, sed etiam ius reuendicandi ciues Clericos, ac etiam ius procedendi contra repertum in Vrbe, magna enim est Metropolis Panormitanę dignitas, vt ex dictis constat, & ex infrascripto, & vltimo principali diplomate, quòd instar sigilli prę-

44 sentis §. propono, aperte dignoscitur, Enrici Sexti Imperatoris dato in Ciuitate Messanæ anno 1195. mense Iunio, tenoris sequentis. Nos attendentes deuotionem dilecti fidelis nostri Bartholomei venerabilis Panormitani Archiepiscopi, & omnium Canonicorum Panormitanę Ecclesiæ; considerantes etiam dignitatem, & prærogatiuam ipsius ECCLESIÆ PANORMITANÆ, QVÆ SEDES EST, ET CAPVT REGNI nostri Siciliæ, & in qua ipsius Regni Coronam primo portauimus, &c. Et hæc pro pręsenti §. satis sufficta duta dijudico, concurrendo cum alijs dictis in præsenti tractatu, quæ hic pro specialiter expressis uti uolo, & intendo. De iudicibus Prætorianis, ac de iudice primarum appellationum fęlicis. Vrbis Panormi paulisper dicere decreui ad conuincendam nonnullorum inuidiam contra almam, & felicissimam Vrbem, eiusque ciues.

1

§. V.

Alta est, & obseruabilis ratio, per quam iudices Prætoriani Pan. de iure habent contrariũ Imperium, quòd nullo modo impugnari debet, ex eo, quia Felix Vrbs Pan. habet titulum Senatus, & sic vt maxima est eius dignitas supra ordinariam iurisdictionem suorum iudicũ, nam ut constat ex dictis in gradibus supe-

2 rioribus, illæ Curiæ, quæ habent Senatum super Excellenti titulo excedunt alias Curias; nostra quidem Regia Prætoriana Cu-

3 ria ex amplissimis priuilegijs, & suorum meritorum antiquissimis titulis, Senatus est; ad quod probãdum innumera possem afferre; sed breuitatis amans, his paucis contentus sum. Non solum ex historicis, ut Petro Rãzano, Antonio Beccatello, Vgone Falcando, Mario Rizio, & Mario Nigro, & vltimo loco Thoma Fazello, Francisco Maurolico; nimirum Ranzan. lib. de Pan. & Falcandus Epistola ad Constant. Becca. in suis Epist. Fazel. lib. 8. suę Historię; Mauril. lib. 5. Hist. Siciliæ, & ex iuristis ad id confirmandũ ad-

5 do rationes Oldom. in come. ver. iur. in ver.

6 patritij, & Corrad. in tẽpl. iud. in tit. de Pręsid. & Senat. lib. 1. c. 7. n. 7. & ex Oratoribus, nimirũ lib. 5. Ciceronis in verrem, testaĩ per infrascripta uerba videlicet ẽt illud, nõ prætereibo, quotiescunq. Panormũ veneris illo anno, & sex mensibus (nã tandiu fuit in carcere Apollonius) toties ad te Senatũ Panormitanũ adisse supplicẽ, cũ Magistratibus sa-

7 cerdotibusq. publicis. Hoc idẽ confirmaĩ ex principali rescripto S. R. Cæsareæ Maiestatis Caroli V. Domini nostri gloriosæ memorię, in quo non solũ vocauit Senatores Prętorem, & patres cõscriptos Panormi, ordinẽq; Senatoriũ totũ corpus Magistratus, ipsius Vrbis; sed ẽt eidem dedit multo ma-

8 iores prærogatiuas, ita ut sine aliqua contẽtione idem operaĩ in casu nostro, cũ apertè leganĩ verba ipsius priuilegij, in quo dicitur esse casus eiusdẽ legis, & consequenter eadẽ ratio, & iuris dispositio, per tex. in l. Ancillę.

D C. de

C. de furt. & ibi Bald. consil. 343. co-
lumna secunda, in principio, & consil.
174. in fi. in 2. Verba autem rescripti talia
9 sunt, eximijs, & circumspectis Gubernato-
ribus, Senatoribus, & Magistratibus Rei-
publicæ Ciuitatis Panormitanæ; Insulæ
nostræ Siciliæ. Carolus Hispaniæ Prin-
ceps, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ,
Barbantiæ, &c. Eximij, & circumspecti ui-
ri subditi, & conciues nostri amatissimi, sa-
lute præmissa; quæreremur equidem de na-
turæ in nos asperitate, & impetentia, siqu-
10 rimonia dolori, quem patimur medelam vl-
lam afferre posset: blanditi enim visa est na-
tura, quod auum nostrum colendissimum
Catholicum Regem, donec infirmiorē æta-
tem adolcuissemus, summa ope, animi vi-
11 gore, & virtute, summa auctoritate, medio-
cri autem corporis valetudine seruauerit;
nunc autem pubertatis nostrę exacto curri-
culo, cum iam virum sapere incepimus, &
ad auitę prudentię normam accingeremur,
ille nobis, cum nihil minus speraremus im-
portunissimo tempore e medio ereptus est.
12 Et quia sanando huic vulneri lachrymę nō
sunt profecturę prudentius egimus si Re-
gnorum nostrorum compositioni maturè
vti Principem patrię parentem decet inten
damus: Quæ fit, semperq. fuerit vestrę Rei-
publicę, & Senatorij istius ordinis incolen-
dos Auum nostrum, & nos obseruātia: prō-
ptitudo, & amor integerrimus non ignora-
13 mus, & ideo siguları pię cęteris nostris sub-
ditis quædam amoris prærogatiua rempu-
blicam vestram, & Regnum complectimur,
speramusque vbi ad vos (quod quidem ci-
to fiet) applicuerimus, Principem, Optimū
Optimo Populo nos daturos. Interea rerum
14 summæ, & in vicem nostram præfecimus
D. Vgonem de Moncata Viceregem, cui
non secus, ac nobis uti obedientes ciues, &
in his, quæ ad conseruationem, ac augmen-
15 tum status Regni attinet, oēm eidem opem,
Consilium, & Vires (si quidem opus fuerit)
inpartimini. Eximij, & circumspecti viri
subditi, & Cōciues nostri amatissimi Deus
Optimus Maximus vos feliciter agere iu-
beat. Ex Brussell. die xj. Februarij
M. D. X V I. Yo el Prinçipe.
16 Ex quo constat, quanta sit dignitas Se-
natus Panormitani; hic præ excellens gra-
dus, non solùm ex nominatione Principis,
qui alias sua dumtaxat mera nominatione
facit nominatum esse talē; sicuti pater, qui
uocans aliquē uti filium reddit eum filium:
quanto magis, & nominatio Principis su-
premi maximè per suum rescriptum princi-
17 pale constituit in ea dignitate, quam volet
nominatus; ex eoq; efficacius, quòd si vide-
rit subiectum habile esse, & idoneum ad re-
cipiendum gradum ab ipso Principe trans-
latum sola ipsa nominatione sine alia extrin
18 seca sollēmnitate: argumento, l. idem Vl-
pianus. in fin. ff. de excusat. tutor. & in l.
quidam consulebat. ff. de re iudicata, in cap.
cum ab Ecclesiarum: de offic. ordinarii De-
cian. resp. 21. numero decimo octauo, lib.
primo, & resp. 6. numero tertio, lib. secun-
19 do, Bald. in l. sacrilegii, C. de diuers. descrip.
facit text. in capit. cum te&emptor. 22. quæ-
stio. secunda, & in l. secunda, in fin. ff. de
natal. restituend. Bonus de Curt. in suo tra-
cta. de nobilit. tertia par. num. 129. cum
pluribus sequent. Paul. de Cast. consil. 107.
quantum ad primum dubium; in principio
lib. secundo. Sicuti in ijsdem terminis lo-
20 quuntur DD. & præcipuè illa duo lumina
iuris Canonici Hostiens. & Innocen. qui di-
cunt, quòd quando Princeps ad aliquam
vniuersitatem scribit, eam nominando Ciui
tatē, Vel Collegium, & si ea talis non sit, ex
sola tamē denominatione, talis redditur, &
decoratur, quemadmodum etiam si Prin-
21 ceps vocet plebeium nobilem eo ipso eua-
dit nobilis, & acquirit nobilitatem; ita etiā
Doctor erit ille, qui Imperiali ore Doctor
nominatur, hinc etiam inferunt ex vi solius
22 nominationis, seruus vocatus liber, euadit
liber, & filius nuncupatus a Domino eua-
dit filius, vt apparet ex prædictis iuribus, &
DD. concurrendo cum prædictis Bald. in
l. qui sub prætextu. C. de sacrosanct. Ec-
cles. Bartol. in l. maximarum. C. de excu-
sa. mun. libro decimo Casan. in Catalog.
Gloriæ Mundi par. decim. consid. 31. ver-
23 sic. sed tamen hinc est, quòd etiam omni
alia deficiente ratione, vel etiam hæc sola
sufficeret ad reddendum casum nostrum
certum, indubitabilem, vt peream reddatur
animus ipsius lectoris (si tamen inuidia,

quòd

quòd absit, correctus non inde tabescat)
24 Princeps ergo iā stabiliuit hoc nomen Senatus (nostrę felici cōpatrię) Vrbi Panormi suo principali, glorioſoque reſcripto, quod quidē nomen, ēt ab antiquiſſima alma Vrbe Roma Vrbs alma Panormus habuit, & enituit hac atteſtante marmorea inſcriptione multorum ſæculorum intercapedine con firmata, ſtatuſque, columniſque, & indele-
25 bilibus characteribus præmunita, ut alibi ego fusè dixero, in præſentiarum ſolùm cōtētus ero infraſcripto verſ. qui pro mille va-
26 let teſtibus, videlicet. Tacta fides ſtatuit ſociam ſibi Roma Panormū, hinc Aquila, & Prætor nomē & Vrbis adeſt; q d dicā de hac Excellētiſſima Patria? cuius celſitudo, adeo magna eſt, ut ſit caput, & foliū, Coronaq.
27 Regū, vt infraſcriptis breuiter eluceſcet auteritatibus: ex quo, ēt capite eius Magiſtratus creſcit dignitas, & irradiat iuriſdictio ſuorū Prætoris, Patruum conſcriptorum; atq. eiuſdem Curię, ipſorūq; iudicū: Primo
28 quidem Rege Bono atteſtante Gulielmo ex data in Ciuitate Meſſanæ anno 1155. Sanctam, itaq; Panormitanam Eccleſiam, quā ex hoc Generali voto diuinæ religionis intuitu amplectimur; tùm quia & Regij diadematis noſtri primitias in ipſa, & ab ipſa ſuſcepimus. & cætera.
29 Item ex alio priuilegio dato Panormi xv. die Aprilis. eiuſdem anni ſancitur, vt infra.
Gulielmus Dei gratia Rex Siciliæ, &c.
Et ſi vnicuique noſtri Regni Eccleſiæ in educandis Clericis, & adulterijs coercendis priuilegio pendeat principali: venerabili tamen Panormitanæ Eccleſiæ illud tanto clementius duximus indulgendum; quanto, & in Vrbe Regia fundata dignoſcitur, in qua Thronus, & Solium noſtræ reſidet Maieſtatis, & cætera.
Et ex alio priuilegio dato Panormi anno 1200. Rex Fridericus I I. Ita dixit.
30 Habentes quoque præoculis, quòd in ipſa Eccleſia Panormitana Sacram vnctionē, & Regium ſuſcepimus diadema, quia etiam ſicut ipſa Eccleſia prima eſt inter omnes Eccleſias Regni noſtri; & Excellentia dignitatis ſuæ cæteris præeſt, ſic diuitijs debet excedere vniuerſas; & cætera.
31 Et ex alio priuilegio dato in eadem ciuitate die 11. Octobris 1 2 1 1. In quo ita legitur.
Attendentes, quòd venerabilis, & veneranda Sacroſancta Panormitana Eccleſia, quæ caput eſt, & ſedes Regni noſtri, & antiquitate ſit nobilis, & dignitate, ac ſpeciali prærogatiua inter alias Regni noſtri Eccleſias prima, & merito principalis ſit: quia tamen perſecutione multa uaſtata non modicam ſui iuris iniuriam patitur, ne noſtro felici tempore, quæ hactenus paſſa
32 eſt. iterum patiatur, conſiderantes, quòd in ea ſacram vnctionem, & Regium ſuſcepimus Diadema: conſideratione quoque fidei, & grati ſeruitij, quòd Berardus dictæ Panormitanæ Eccleſię Archiepiſcopus, & cætera.
33 Vltimo, vt poſtremam manum imponamus confirmationi dignitatis Magiſtratus Panormitani, vna prę cunctis ſatis ſit confirmatio, facta per Glorioſiſſimam memoriam Regis Domini noſtri Philippi Secundi, manifeſtis verbis in ſua Regia Littera Directa Duci Medinæ, tunc Proregi in hoc Siciliæ Regno: dato die 7. Ianuarij anno 1577. & regiſtrata in Tribunali Regij Patrimonij die 9. Auguſti 1560. tenoris ſequentis.
34 Primeramente por ſer el Caſtillo de Palermo muy importante, y la Ciudad las mas principal del Reyno, y tener las partes, que requiere vna buena fuerça: Nos hà parecido, que nò ſolamente ſe deue guardar, y entretener: pero os encargamos, que pongais muy gran cuidado, en acabarle de fortificar por todas partes, y tenerle tan munido, y proueido como veys ſer meneſter, en los tiempos preſentes.
35 Ex quibus omnibus Aurea Concha non ſolum demonſtratur digna nomine Senatus, quòd eſt eius proprium, & antiquum, ſed etiam quolibet alio maiore titulo, ut conſtat ex dictis præcipue ex eo, quia condam fuit Vrbs libera, ex forma veræ reipublicæ, ut conſtat vltra alia infinita, quę plenam fidem faciunt, de quibus teſtatur fidelis Hiſtoricus multum venerandus Magiſter Thomas a Fazello in 8. lib. ſuę Hiſtoriæ, hoc tamen manifeſtius probant duo alij lapides antiquiſſimi, qui reperti ſunt in platea Præfecti Prętorij in fundamentis celeberrimi, & pretioſiſſimi fontis cum

infrascriptis notis: Prima videlicet sequentis tenoris.

DIVO CLAVDIO R. PVB. PANORM.

Secunda vero tenoris sequentis.

37 DEÆ NEMESI. R. PVB. PANOR.

itaque prætermitto alia innumerabilia; satis enim est ostendisse Vrbem nostram habere Senatum, & consequenter Curiam Prætorianam esse maximæ autoritatis; eiusque iudices ordinarios magnam habere iurisdictionem, quòd, vt magis legaliter prædicta confirmemus, animaduertendum est,

38 quòd dicti iudices Vrbis, videlicet duo ciuiles, & vnus Criminalis, Capitanialis, ac etiam iudex appellationum primarum causarum, possunt vti contrario Imperio; intrepide. Primo, quia ex supradictis, eorumdem patet ordinaria iurisdictio, Secundo, quia dicta Regia Pragmatica 4. & prouisiones Viceregiæ, de quibus supra passim dictum fuit ex quarum dispositione M. C. potest vti vltra ius commune, specialiter dicto contrario Imperio; attamen ibi nulla est particula, seu clausula taxatiua, uel abdica-

39 tiua per quam alij iudices ordinarij, non possint vti ista facultate contrarij Imperij, & sic dicta pragm. & prouisiones Viceregiæ strictè sunt interpretandæ, vt minus offendant ius commune, & alijs præiudicium nõ

40 faciant, & vbi ipse non loquuntur expresse, prohibendo, vel inhibendo, nec etiam pariter sunt per prauos sensus extorquendæ, ut notorium est, & vulgatis iuribus innotescit, & verè, & bonè theoricè, & praxi consonat;

41 & à nemine etiam Tyrone in sacrarum legũ initijs incipiente negari debet. Verum quidẽ est, quòd ipsa M. R. C. eiusque multum Spectabiles domini Iudices, cũ sit maximũ Tribunal, sintque viri sapientia, & experientia prædìti, moribusque conspicui, & de latere Principis, debent habere aliquid specialitatis in vsu, & obseruãtia istius 3̃ij Imperij, quod vltro, sponteque nos confitemur, per quod excedant alios per infrascriptam

42 distinctionem, quia videlicet ipsa Magn. Reg. C. non solum potest Contrario Imperio meras interlocutorias reuocare iuxta dispositionem iuris communis, & secundum ea, quæ per nos dicta sunt in præsenti tractatu; verum etiam potest vlterius, vim definitiuę habentes corrigere, & retractare,

43 quòd quidem de iure communi non est cõcessum; immo expresè prohibitum; dicti tamen Consiliarij Regij, qui in ipsa M. R. C. resident, speciali prouisione Proregia optimè id possunt efficere. Reliqui autem iudices id vsurpare non audeant, excepto Tribunali Consiliarij S. R. C. causarum Delegatarum, & cęteris maioribus Tribu-

44 nalibus, & hoc in Ciuilibus, in Criminalibus autem causis etiam ipsamet M. R. C. solum potest reuocare interlocutorias meras; non autem habentes vim definitiuæ, vt constat ex dicta prag. 4. tit. vbi sup. vers. dũmodo non sint diffinitiuę, nec habentes vim diffinitiuæ; & hæc satis superque sint, pro

45 cognoscendis Tribunalibus, & iudicibus, in quibus, ipsa facultas Contrarij Imperij de iure communi, seu speciali competat, reliqua autem, quæ in cęteris curijs, & in alijs iudicibus dici possent supersedendum est, quia vel ex prædictis patent, seu ad supradicta reduci possint.

§. VI.

46 QVIA in superiore S. reincidit de definitiua, uel de uim definitiuæ habente tractare, & ad hue de ea nonnulla alia super sunt dicere ad pfectã, & absolutam præsentis tractatus cõpositionem: ideo ad infrascripta omnino deueniendum est, & Primum quidem latere

47 te nolo humanissime lector, quòd occurunt nonnulla quærenda, quæ sicuti resoluta afferunt præsenti operi Maiestatem, & ipsis studiosis non parum commodum: ita si prætermittantur contrarium operantur euentum: hinc quæro si iudex

48 pronunciet appellationem desertam nunquid a tali sententia possit appellari? determinat Bald. quòd sic, quia ista interlocutoria habet vim diffinitiuæ, & quotiescunque interlocutoriæ habent uim diffinitiuę, in tempore potest appellari, casus est in l. intra vtile, ff. de minorib. Ideo pro cautela, quod vtilius est victo se absenta-

49 re, & non prosequi appellationem interpositam, & permittere pronunciare appellationem esse desertam, aduerte singulariter, quòd & si causa appellationis ha-

be-

beat annum, vel ex causa biennium, iudex per lapsum talis temporis nunquã potest pronũciare appellationem esse desertã,
50 quia potuisset victus habere impedimentũ, per quòd non potuisset prosequi appellationem, de quo impedimento nihil sciat iudex Bartol. in l. eos, C. de appellatio. Quæro secundo si iudex pronunciat deferendum
51 esse appellationi, nunquid à tali interlocutoria possit appellari Bald. in l. vnica, C. ne liceat in vna, eadẽq; causa. Tertio prouocare tenet, quòd sic, & primo loco hãc opinionẽ
52 tenuit Io. Monac. in c. cupient; de elect. lib. 6. Ex his omnibus sub breuitate conclude, quòd de iure ciuili regulariter ab interlocutoria non põt appellari, & sic tres conclusiones facito, primã scilicet, quòd ab illa interlocutoria potest appellari, qñ grauamen nõ potest reparari p obtẽtum indiffinitiua; hęc
53 conclusio probat̃ ex tex. in l. 2. de appell. secunda conclusio est ab interlocutoria habẽte vim definitiuæ potest ẽt appellari; p text. l. intra utile, ff. vbi sup. Tertia conclusio est,
54 ab interlocutoria postquam non sperat̃ seq aliqua definitiua potest appellari, vt probat̃ in l. prætor, §. permittitur, ff. de minor.
55 Quæro tertio principaliter, an sit differentia in appellatione ab interlocutotia in casibus, in quibus poterit ab ea appellari, & in appel
56 latione a definitiua respondeo, quòd sic; primo, quia appellatione pendente indiffinitiua nihil debet innouari; secus in appellatione ab interlocutoria, quia appellatione pendente in ea, potest innouari, nisi expressè sit prohibitum; p superiorem, ut in c. non solum. de appellat. in 6. Est & alia differen-
57 tia, quia in appellatione à definitiua non requiritur expressio causæ, ut in l. scio, ff. de appellat. in appellatione autem ab interlocutoria debet exprimi; & specificari causa; ut in capit. ut debitus de appellat. & in cap. Cardin. de appell. in 6. facit, quòd notatur per Gloss. & Bald. in l. in minori.
58 ff. de his, quibus, ut indigni. pro quo puncto sunt uidendi Alexan. de Imol. cons. 80. p. 1. & in l. 1. de appellat. & Ludouic. in rubr. ff. de re iudicata. & Soccin. fallent. 16. vers. appellans. Felyn. in cap. quod ad consultationem de re iud. Petr. fel. Cor. cons. 65. vol. 2. Franc. de Aret. cons. 107.

Item differunt, quia ab interlocutoria
59 appellatur in scriptis dictis Capitulis, ut debitus, & in cap. cordi, vbi autem appellatur a definitiua incontinenti potest appellari viua uoce, dicta l. 2. ff. de appellat. alias non. Nota tamen quod sunt aliqui casus,
60 in quibus etiam in sententia definitiua requiritur expressio causæ; primus casus est, vbi fertur sententia contra confessum, ubi a tali sententia appellata debet exprimi causa allegando metum ex quo confessus est, tex. est & Gloss. Romana. §. sin autem de appellat. lib. 6. quam Glossam sequũtur DD. ibidem. Secundo fallit in appellatione re-
61 ductionis ad arbitrium boni viri, in qua debet exprimi qualitas, & quantitas læsionis, alias simplex appellatio non tenet, vt notat Bald. in l. vnica, C. de his, qui pœnæ nomine vide dictum Alex. de Imol. consil. 19. in 4. par. & Decium cons. 39. incipiente iuridica esse arbitror. vers. secundo pluraliter, &c. & ibi per eum vsque ad quæ tempora possit appellari, reducendo laudum iniquum ad arbitrium boni uiri; Item fallit quando sunt tres conformes, & iudex pronunciat dictum appellantem non posse appellare, & tunc appellans a tali sententia de-
62 bet exprimere causam; secundum Ioan. de Imol. in cap. cupient. de elect. in 6. & idem tenet Bald. in l. vna. C. ne liceat in vna ea-
63 demque: Præterea fallit in causa commissa alicui iudici delegato cum clausula appellatione remota, nam debet talis appellator exprimere causam, alias non tenet appellatio, ita sentit Innoc. in cap. ut debitus de appellat. denique dictam conclusionem militare tenendum est, quod vbicunque p betur, quod si quis appellat teneatur expri-
64 mere causam, aliàs non tenet appellatio, ita dicit Lapus, & Abb. in cap. Romana. in §. sin autem vbi supra, & ibi Gloss. & sic præsumptio iuris est contra appellantem, vnde cum non possit appellare, debet exprimere causam in sua appellatione, & sic non est mirum, si quando appellatum est à sententia causæ, quam, quis cognoscit ap-
65 pellatione remota, præsumptio habeatur contra appellantem, ex dictis, vbi supra. Item quando sunt latæ tres conformes, & iudex profert non esse admittendã appellationem præsumptio enim est contra appel-
66 lantem, quia non licet tertio appellare, vt ex Rubro, & Nigro, C. ne liceat in vna, & si dicatur ista sententia per quam pronunciat̃

non esse admittendā appellationem, est interlocutoria, sic non est mirum si debeat exprimi causa, quia hoc est generale in quacūque interlocutoria mera; & vim definitiuæ habente, & tunc permissa est appellatio, sicut a definitiua, vt in d.l. intra vtile. sed expressio requirit in interlocutoria, quòd non est in diffinitiuæ appellatione, & sic nō videtur bona ista fallentia, cum a tali sententia
67 nō sit appellandum, tanquā a definitiua, sed tamquā ab interlocutoria, licet habeat vim diffinitiuæ. Est & alia differentia inter ap-
68 pellationem a definitiua, & ab interlocutoria, quia in causa appellationis a definitiua potest fieri iustificatio ex nouis probationibus, ut in l. eos. §. 1. C. de appell. & in l. per hanc C. de temporib. appell. in appellatione autem ab interlocutoria. non possunt fieri
69 nouæ probationes; immo debet ipsa appellatio iustificari ex antiquis actis, casus est in clemente appellant. de appellationib. sed limitat hoc dictum in suo tractatu fallentiatum Socc. fallētia 32. verf. appellatio ab interlocutoria, quod fallit quatrupliciter primo in absente, vt est casus in l. cū Prætor. §. qui tamen ff. de minorib. Item in iudice, q noluit admittere probationes in causa prin-
70 cipali; Bald. in d.l. per hanc, & p ea, quæ notant in c. interposita. de appell. Item fallit in interlocutoria continente grauamen itreparabile, & est etiam materia Sacrosancti Concilij Trid. cap. 20. sess. 24. incipien-
71 te. Causæ omnes, & cum alijs concordantibus eiusdem Concilij. Item fallit qñ appellatio surgit ex facto aduersarij, vt dicit Bal. in d.l. per hanc. C. de tempor. appell. & nouiter ad dictum Concil. Trid. sess. 13. Cano. primo de reformat. & ad eum Maynar. dec.
72 25. lib. 2. qui tenet grauamen irreparabile ex iniusta carceratione, & ita censuit Sacra Cōgregatio Illustrissimorū Cardinaliū, item decretū de torquendo. Ann. alleg. 82. quam ego adduco ad tex. in l. 2. ff. de appel. recip. item cōpromissum esse faciendū, vel non ex Monal. dec. 39. p. 2. Itē decretum cōdemnationis ad triremes. pulchrè de Frāch. dec. 139. postremo in decreto decollationis. vel suspensionis ex Cappel. Thol. dec. 430. per Philip. Cor. cons. 87. in litt. A. & in litt. C. volum. 3.

§. VII.

1 Non mireris si in præcedenti §. aliqua diximus de appel. definitiuæ, & definitiuæ vim habentis, ac etiam de appellatione ab interlocutoria; nam hoc nō
2 mediocri studio, nec sine maxima obseruatione fecimus, quippe, quòd ipsum cōtrariū Imperium, de quo nos agimus, cum ipsa appellatione fraternizat; seu eodem modo cōceditur, quo, & ipsamet appellatio ex Ias. in d.l. quod iussit. n. 28. ff. de re iud. & per l. fi. quibus modis appellare non liceat, & expresse Pet. Rizzar. super Ritu 40. citati per
3 Intrigl. sing. 160. lib. 2. iure optimo ergo de instantia ipsius contrarij Imperij agendū est, sumpta paritate ab ipsamet appellatione sub cuius quæsiti occasione multa digna sunt determinanda, per infrascriptos §§. in hoc ultimo infrascripto gradu 5.

Gradus V. & vltimus de temporibus, seu instātijs ipsius contrarij Imperij.

1 DICO primo, quòd in isto cōtrario Imperio tria considerant tēpora, seu instantiæ, aut fatalia. Primum est decendium; a die latæ sententiæ, & hoc est primum fatale; sed contra hoc
2 præuideo aliquos potius audacter, ne dicā temerè promptos esse, atq. paratos ad impugnandum hoc nostrum dictum, allegando quandam obseruantiam in Contrarium (quam ego potius corruptelam voco) per q̄
3 obseruantiam dicunt de medio tolli decem dies fatales, sed pro ista obseruātia, seu corruptela nullā habēt legē, nullam verā Theoricam, & omni bona praxi destituti sunt; e
4 s̄ vero, pdictum nostrum pnunciatum infrascriptis iuribus, & rōnibus comprobat; sit ergo Prima conclusio s̄rium Imperium
5 dēt p partes tentari infra decem dies, a die snīæ, cum eiusdem notitia. Secunda conclu
6 sio est s̄rium Imperiū, quatū spectat ad officiū iudicis eg̃non imploratū, non præscribit per lapsum decē dierū fataliū a die prolatæ snīæ, sed ipse iudex vltra fatis dictum decendium pōt eo vti in reuocando sententiā;
7 quam tulit. Vtraque enim prædicta conclusio cōfirmat per ea, quæ dicta sunt in gradu 2. & §. 4. nu. 5. & infra §. 7. n. 5. & seq.
vbi

vbi per nos distinctū fuit de cōtrario Imperio petendo, & concedendo ad instantiā partis, nec non de eodem prout pendet ex arbitrio, & libito voluntatis ipsius iudicis cū causæ tamen cognitione, & rōne dignè mo-
8 uente eius animum, & præterea probari pōt non solùm per illa vulgaria dicta Antonij de Ball.iunior.prag.4.tit.2. de interloc. cōtr.Imp. reuoc. n.7. & fin.qui de Ballis, hoc vnum dicens de hac materia, quoad me nihil dixit, pauca tamen illa, quæ attulit bona
9 sunt: sed addo ego, quòd istud tps petendi contrarium Imperium, est concludendum tàm actori, q̃ ipsi Reo; si p iudices steterit quo minus causa fuerit cępta, vel etiam terminata, de quo vide Osasc. dec.12.nu.9. & p totam Cassad.dec.9.tit.de app. Gail. obser.141.n.fin.lib.1.Dec.cons.677.& Bar.in auth.vt sponsal.largitas.§.hoc quoq;. Sed ista materia est punctualiter seruanda, quia a nemine sic tractaē, & habet altissimas rōnes, qua pp, vt plurima breui cōpendio cō-
10 prehendamus hoc miscellaneo in medium ppposito; consideranda quippe sunt quatuor tempora, seu fatalia circa ipsum ɔtrium Imperiū; sicuti circa ipsam appellationē. Primū tps est interponendæ appellationis, secundū petendi Apostolos, tertium se præsentandi corā iudice ad quē, quartum est tps prose-
11 quendæ interpositę appellationis; licet enim in ipso ɔtrario Imperio non fit illa rō distinctiua iudicis a quo, & iudicis ad quē, neque Tribunalis inferioris, & Tribunalis superioris; sed eadem sit Curia; Tribunal; & Iudex; in hoc non stat similitudo cōtrarij Imperij, & appellationis; attū id, in quo stat si-
12 militudo est, quoad tēpora, & instantias pponendi, petendi, psequendi, & finiendi ipsum cōtrariū Imperiū: Primū ergo tps in-
13 terponendę appellationis est decē dierū, vt in Authentica hodie, C. de app. & illud tps incipit currere a t pe.scientiæ, & snīæ; pariter tps pponendi cōtrariū Imperiū dēt esse decē dierum. Bal.in sua pract.q.3.nu.8, & vlt. de app.Grauet.cons.23,n.8.quod intellige scientia vera, non psumpta, quæ resultat ex
14 citatione ad domū, quia tunc non sufficit; immo citatus ad domū, licet præsumaē scire, pōt appellare ēt post decem dies fm Rotam dec.363. Item cū iura. pro qua ēt vide Card.in clem.1. 5.notab. de dol. & cōtum. & adde Rotā in dec.268.& dec.55.& dec. 19.Alex.de Imol. l.1. §.tantū, ff. qū appellandū sit, & p Fely.in c.1.vt in lite non contestata: & in c.quoad contestationē. Bald.in l.finali.C.ex quib.caus.maiores: sed qū currat ab interlocutoria: vide Card. in clem. causam 18.q. de elect.in clem.sicut 1. q. de
15 appellatione, & dicta clem.1. quòd currit a die sententiæ, & scientiæ facta computatione de momento ad momentū, idest a puncto diei non a die latæ sententiæ, & scientiæ, dicto cap.quoad cōsultationem, & ibi DD. & Alex.cons.33.in princ.

§. I.

1 ISTud tempus de momento ad momentū currit fauore rei publicæ, Glo. in c. pia de excep.lib.6.& est Glos.in l.1. §. dies, ff. qū appellandū. hoc tenet Bal. in l. si qū, C.de test.idem tenet Ang.in d. auth.hodie. Tempus aūt fm petendi Apostolos iudicis a quo ad iudicē ad quē, nec consequenter tex.in l.iudices, non hēt locū in cōtrario Imperio, cū idē sit Tribunal, & idem Iudex,
2 neq. sint trāsmittenda acta, neq. facienda inhibitio, neq. tertius tps dr habere locū in ipso contrario Imperio ob eamdē rōnem, de qua supra quartū autē tps psequendi ipsum contrariū Imperium, dico q neq. est oino negandū, neq. ptorsus concedendum, ita late sicuti est in ipsa appellatione: sed cum sit idem iudex, qui reuocaturus est, non pōt da-
3 ri certitudo regulæ, sed est in arbitrio iudicis positū fm cōtingentiā casuū, si uidelicet reperianē noua acta, instra, & probationes,
4 quæ indigeant; vel non indigeant extrinsecis probationū adminiculis, tamen cū grano salis; & docta Minerua iudicis temperādū est; quod si interueniat negligentia iudicis, tunc dicito cū Osasc. dec.12.vbi sup. qd nec primū, nec secūdū fatale currit ex supradictis in principio huius gradus: sin aūt es-
5 set mensurāda instantia regula te fm instantiā prosequendæ appellationis, vel alia remedia cōsimilia; & ad hoc vide, dec.39. D. Mastril.p.1.sub argumento introductio scripturarū dēt fieri infra bienniū citata parte, & idē Do.Mastrij.decis.158.p.2. sub argumento prohibita appellatione; an censeaē ēt prohibita reuisio, & Castil.dec.47. sub argu-
6 mento appellatio an sit deserta, qū quis hēt impedimentū, & q̃ sint impedimenta, ex q. bus excusetur a prosecutione appellationis.

§. II.

§. II.

1 PRædictis adde, ꝙ obseruare debent Domini iudices, ꝙ petens hoc ꝯriū Imperium post lapsum fatalium, si ex ꝑsona sua non potest prosequi causam, si tñ appellatus inter fatalia prouisionē aliquā
2 impetrauerit, vel prosequi inceperit, & prosequatur post lapsum fatalium, poterit tūc appellans ex persona appellati et lapsis fatalibus appellationē prosequi. Osasc. dec. 28. n. 8. alter enim alterius appellationi in-
3 hæret, & hic ad stipulor dicta per Osasc. d. dec. 28. nu. 12.

§. III.

1 AN currant fatalia in Consistorio Principis, in quo est introductum ꝯrium Imperium, vide Afflic. dec. 78. Gram. dec. 13. Frac. Marc. q. 420. Rot. Gen. dec. 179. n. 4. Gaill. obser. 141. nu. fin. lib. 1. Rol. cons. 15. lib. 2. & c. ei, qui appell. 2. q. 6. præterea sciendū est, ꝙ princeps pōt
2 restituere aduersus cursus fatalium Grauet. cons. 266. Rol. cons. 4. lib. 2. nu. 12. & teneo ego idem militare in contrario Imperio instantia enim non ipso iure; sed ꝑ restōnem in integrum reparat. Mysing. obser. 42. cēt. 1. Ita fatalia non currunt petenti ꝯrium Imperium, si interea pars ꝓcedat sup attentatis, quia attentatorum prosecutio impedit cur-
3 sum fatalium. D. de Rot. dec. 10. tit. de appell. in antiq. alias 89. nec currunt agenti super attentatis eadē Rot. dec. 79. & 448. & in hoc casu nō opus est restōne, quæ alias opus esset, insuper si snīa nulla, quæ vulgatis iuribus pōt coram eodem iudice, uel superiore tentari, sistemus quod tenetē coram eodem, dico, quòd in hoc puncto maximè coincidit
4 facultas contrarij Imperij in reuocando, & in tali sententia, utrouis, uel alterutro modo nullitatis, scilicet, vel ꝯrij Imperij via; snīæ reuocatio petat; semper tñ a fatalium lapsu, vbiq. dat excusatio. Put. dec. 374. lib. 2. vide in hoc Mysing. obseru. 77. lib. 2. Grauett. d. cons. 266. num. 8.

§. IIII.

TEmpus prosequendi appellationem, & consequenter contrarium Imperiū non in omnibus casibus currit, ꝓ quo vide Thesaur. dec. 10. petenti enim ius sibi dici intra debita tempora; non pōt imputari, de lapsu instantiæ, tamen sm Baldum dēt pluries pe-
2 ti, quod est pūctum Osasc. in d. dec. 12. Balb. dec. 12. Gaill. obser. 141. nu. 9. lib. 1. prorogatio quidem fatalium vnius prodest alteri
3 habenti causam cōem, & connexā. Put. dec. 69. lib. 2. huic enim dicto simillimè accede-
4 re vr mihi decisio 30. doctissimi Marij Giurba, verè Messanensis splendor sub argumēto reuisionis remedium ab vno petitum, an aduersario sit cōe: quod quidē si de appellationis remedio loquamur, & de ꝯrio Imperio, dico, ꝙ est cōe, vt et de appellatione ipsa
5 Do. Giurba nu. 5. vltio concedit. Itidē pdictis non est dissimile, quod licet tpe finito instantię causę appellasionis non possint par-
6 tes procedere corā iudice ad quē, tñ appellato ante tale tps finitū ꝓsequente, poterit appellās et ꝓsequi, & finire et lapso tali tpe.

Quod si ad prosequendā appellationē, seu cōtrariū Imperium ꝯtra lapsum fataliū
7 ex qua causa dēt restō, & qñ non currant fatalia, vide Mysing. obser. 98. cent. 5. Immo contrarij Imperij tēpora, sunt continua, & ī illis currunt feriæ, tex. in l. 1. C. de fer. quāuis impedimentū faciat, quod non currant dicta fatalia, ex d. Osasc. dec. 28. n. 10. Cap-
8 pell. Thol. q. 321. dēt tñ probari ante quam sm fatale concedat. Osasc. ibidē. nu. 15. Afflict. dec. 79. præsertim, qa petens contrariū Imperiū, in primo fatali, hēt integrū secun-
9 dum, secus si fuerit impeditus in secundo, quia tunc hēt tantum dē tpis: quantū in primo impeditus fuit. Rot. dec. 60. tit. de app. in antiquis alias 603. Guid. Pap. sing. 332.
10 ad hæc facit quod non requirit impediti ꝓtestatio, qñ impedimentū circa præmissa aliunde detegit. Vera. dec. 13. p. 1. nu. 5. alias aūt dēt probari, & circa lapsum dictorū fatalium est petenda restō. Gail. obser. 143. lib. 1 Item impeditus vnico die, in primo fatali: hēt secundū fatale: sed impeditus in secundo non iuuatur, nisi via restitutionis in integrum. Guid. Pap. sing. 607. Hartman. cap. 14. in tit. de appell.

§. V.

1 PActo expresso, vel tacito pñt prorogari fatalia. Osas. dec. 28. sed ꝙ solum expresse

se possit prorogare habet ibidē nu. 28. vide Thesaurum d.c. 244. q̃ materia coincidit in eo, quod quærit, p DD. an tpš appellandi: seu instantiam appellationis possit de consensu partium prorogari, & respondēt cũ di-
2 stinctione assignando rōnem: dicentes, q de consensu partium nō potest tēpus appellandi prorogari: sed benè potest instantia pro-
3 rogati. vide Matthesil. sing. 24. incipiente. Nota, q tps instantiæ, ubi ēr allegat Ro. in clem. quamuis, uide etiam Fel. in c. ex rōne de appel. & Panor. in c. cum sit Romana. de appell. quæruntēt DD. an tps appellandi,
4 vel prosequendi appellationem, possit per statutum prorogari, vel minui, sicut est instãtia prorogandi. tñ tenēt, q sic, sed non totum tolli. Gloss. notab. in l. præscriptionē, C. si contra ius. uel utilitatem publicã, &
5 ibi Bald. & Glo. in Clem. quãuis de app. & Bald. & Ang. in auth. ei, qui C. de tempor. appell. sed an fatalia possint prorogari, uel suspendi ipsarum partium consensu: vide Bilb. in decis. 426. & Mysing. obseru. 49. cent. 3. Gail. obser. 140. lib. 1. num. 8. Bart. in auth. de appel. tempora enim assignata,
6 ēt per statutum ad prosequendam appellationem, & consequenter Contrarium Imperium, de consensu partium prorogari pñt, p totum tempus a iure communi concessum, Roland. consil. 21. lib. 3. & hoc est maximè animaduertendum cum omnibus his, quæ dicta sunt in præsenti. §.

§. VI.

1 EAmdem insequendo materiam, dico, q decendium ad petendum Contrarium Imperium, uel ad appellandum non potest prorogari per partes: secus est in alijs secundo, & tertio fatalibus, quæ
2 possunt prorogari. Mysing. obser. 68. cent. 2. Marant. in suo speculo p. 6. in tit. & quãdoq. appella. n. 436. Gail. obser. 139. lib. 1. tps enim ad interponēdum Cõtrarium Imperium, seu primum fatale currit a die scien-
3 tiæ, & notitiæ habitæ de sententia mixta, uel interlocutoria p intimationem, quod ēt p cedit, qñ pars fuit personaliter citata ad audiēdam sniam, & fuit contumax. Osasc. de-
4 cis. 142. n. 35. & n. 36. & c. Biduum, 2. q. 6. & quod requiritur notificatio testat Sigism. Scacc. in suo tractatu de appell. passim. Et
5 sic, quòd fatalia sint triplicia (quorũ tamen aliqua inseruiunt nostro Cõtrario Imperio) reliqua tñ inseruiunt pro ipsa appellatione,
6 & quia appellatio, & Contrarium Imperiũ sunt tãquam soror, & frater eiusdem familiæ, & agnationis: ideo bonum est, hic percurrere quanto tñ breuius fieri possit, con-
7 cernentia vtriusque. Pro his tamen fatalibus, tàm ad interponendum, & ad introducendum, quàm ēt ad finiendã, & prosequēdam causam, quantum ad duo prima, vide Gail. d. obser. 139. lib. 1. quantũ vero ad reliqua duo vide eundem obser. 140. eodem lib. 1. ac etiam Barto. in l. 1. C. si sępius in integrum restitutio postulata fuerit. & text. in c. ex ratione octauo extra de appel. secundum ibi notata per DD.

§. VII.

1 INhærendo eidem argumēto, quæritur cum Cõtrarium Imperiũ eodem modo p cedat, sicuti, & ipsa appellatio, an dēt in causa spolij? & cum in tali casu legem habeamus in Regno nostro, ex Ritu 135. q nō conceditur appellatio, pari formiter concedendum non est ipsum Cõtrarium Imperiũ qđ
2 in Regno nostro nostrates DD. p indubitato pdicant, & tenent vt Ant. de Ball. lun. prag. 4. tit. 2. & addictio ad Petr. de Greg. de iudic. caus. feud. q. 7. in litt. D. attentis etiã his, quæ dicit Ias. in d. l. q iussit. de re iud. n. 28. qđ videlicet reuocatio interlocutoriæ eo modo fit, quo, & ipsa appellatio, & mouetur
3 ex text. in l. fin. ff. q bus appellare nō licet, & ait, qđ de cætero pars nō pōt petere, sed quo ad Iudicē, non currit illud tēpus, quin possit postea ex suo officio reuocare, & ita expressè sentit Boni. Accurs. in d. cap. cũ cessante, & ibi D. D. & Pan. ibidē vlt. col. in prin. de appell. & Glos. in cap. querelã, in verb. absoluere de procurat. Bart. in l. Arbit. in 2. lect. ff. q sat. sdare coganĩ, ad idem tex. in cap. venerabilib. in §. & hoc ipsum, & ibi Glos. in verb. dicendũ, & Gem. de sentent. excom. in 6. ad hoc facit quæstio, q nulla interlocutoria cõcludit Iudici, sed parti Bar. in d. l. 1. §. fi. ff. de
4 Prætor. stip. qđ si decē dierũ tēpus datũ ad appellandũ, intelligit datum ad petendũ reuocationē interlocutoriæ, put Bart. & DD. tenent, ergo elapsis decē dieb. interlocutoria transit in rem iudicatã, ex tacito cõsensu par-

5 partis, quæ nõ appellauit intra decẽ dies l. ab
eo cum similibus C. quom. & quand. iudex;
si ergo de volunrate partis trãsiuit in rem iu-
dicatã, quomodo poterit eã reuocare iudex
6 cum dicta sñia, ex vi dicti transitus fatalium
decẽ dierũ, habeat vim ꝯctus, q non põt per
iudicem reuocari? l. ꝙ semel ff. de decret. ab
ord. fact. ꝑ quẽ text. ita dicit Bart. in d. l. qđ
iussit, in 2. opposit. sed Ias. confir. per Doctr.
Bal. in l. 1. in 1. q. C. sñiam rescindi nõ posse,
7 dicens, ꝙ qui non appellat, videt̃ consentire,
& se quodã modo ad parendũ sñiæ obligare
ex text. in d. l. ab eo, & ꝑ Ias. vbi sup. nu. 39.
quare ꝑ viam ꝯctus ad stringit̃, sed vide Glos.
8 in d. cap. cum cessante, ꝙ elapsis decẽ diebus
interlocutoria transit in iudicatum, & sic in
quasi ꝯctum, quo ad partẽ, vt post decẽ dies,
nõ possit appellari; nec petere interlocutoriã
9 reuocari; sed nõ transit quo ad ipsum iudicẽ,
quin ipse marte suo, & iure, quo vti debet (ex
causa tamen, & non aliter) quin possit suam
interlocutoriam reuocare; ẽt post decẽ dies,
10 & primũ fatale Bart. & Ias. in d. l. qđ iussit,
n. 30. in 2. fundamẽto, vbi exclusis argumẽ-
tis ꝯrijs concludit, ꝙ iudex hoc facit, ex offi-
cio suo, & sic nulla est necessaria instantia,
11 seu petitio partis; non solum in casibus spe-
cialibus; in q̃bus iudex põt ex officio ꝓcede-
re, nemine petẽte, vt si vrgeat vtilitas publi-
ca, & pia causa. vt Bart. in l. 4. §. hoc autẽ iu-
12 dicium ff. de damno infecto, & similibus; sed
ẽt in causa priuata primo ex causa correctio-
nis erroris sui, vt habetur in cap. qualiter, &
qñ, il primo, de accus. & Alex. in d. l. qđ ius-
sit col. 4. 2. q̃a in his, quę sunt nota iudici ex
actis, non est opus parti petitione, q̃a debet
suum officiũ, ẽt non imploratum impertiri.

§. VIII.

1 QVÆRITVR successiuè, an ten-
tato isto ꝯrio Imperio suspẽdat, &
dico, ꝙ nõ, ex prouisione pragma-
ticali D. Ferdinandi Consaga,
olim Proregis die 24. Martij. xj. Ind. 1536.
& ex alia Prag. Regni promulgata die 26.
Augusti iiij. Ind. 1533. per quas disponit̃ di-
ctũ ꝯrium Imperium, non suspendere, & ex
2 his duabus pragmaticis, expedita est q̃stio;
& non indiget vlteriore ꝓbatione, & in hoc
3 articulo ipsum ꝯrium Imperium differt ab
appellatione, ex statuto iure particolati in
Regno nostro.

§. IX.

1 QVÆRITVR præterea, quoties
licet hoc petere remediũ contrarij
Imperij? Respondeo semel, & bis
q̃d q̃d dicat Ant. de Ball. vbi sup. nu. 3. nam
magis communis est, in cõtrarium ex Ma-
strill. decis. 23. nu. 5. & 6. par. 1. & addo ego
quod potest bis, ex text. in l. vnica C. ne li-
ceat in vna, eademque causa 3. prouocar.

§. X.

1 SED præter superius dicta, mihi occur-
rit alia difficultas, quæ supra tacta est,
sed hic ex alio capite (consequenter
tamẽ ad ṗdicta, venit iterũ cõsideranda) an
2 ista facultas reuocadi interlocutoriam (data
supradicta paritate contrarij Imperij, & ap-
pellationis, saltem quantũ ad sollemnia iu-
diciorũ, & eorũ accidẽtalia, de q̃bus passim
Alber. Brun. in suo tractatu de forma, & sol-
3 lemnitate secundũ iuristas) qñ tentat̃ retra-
ctari sñia cõtra sñiam super eadem re, & ea-
dem causa dari debeat? & vidt̃, ꝙ nõ, q̃a nec
4 tuam, nec tuorũ reuocabis sñiam; per text. in
l. 1. C. q̃ño prouocare non est necesse, & l.
nam, & postea § si q̃s damnet̃, cum his, quę
ibi notar Glos. & Bart. ff. de iure iur. & in c.
inter Monasterium de re iud. pro quo om-
nino vide Fely. qui plene, & etiam remissiue
5 in c. qualiter, & quãdo, de accusat. & Dyn.
cons. 4. & Imol. cons. 333. p. 1. & cons. 105.
6 p. 2. & Lanfrac. in c. quoniã contra, de pro-
bat. fol. 12. nu. 27. & seqq. sed huic difficul-
tati respondet̃, quòd hæc argumenta limi-
tantur in sententia, quæ est reuocatione di-
7 gna, vt si est euidẽter iniquã, notoriè iniusta,
& manifestè nulla, & quod sit interlocuto-
ria pura, uel mixta, seu habens uim defini-
tiuæ, si tamen iudicium sit in M. R. C. in cau
8 sis ciuilibus tantùm; in criminalibus uero so
lum in interlocutoria mera, sicuti, & in alijs
Tribunalibus, & Curijs inferioribus ex Lã-
franc. ubi sup. nu. 12. & 28. vers. non obstant.
secundo respondeo cum eodẽ Lanfr. quod
9 dictum obiectum militat tantum in snia ex
eadem instantia, idest non põt ferri duæ de-
finitiuæ sñiæ in eadem instantia, possunt ta-
men

men duę ſententiæ ferri deffinitiuæ, & cõtra-
10 riæ ex diuerſis inſtantijs, ubi agit. ſed non
opponitur exceptio rei iudicatæ, caſus eſt in
textu l. duobus, ff. de except. rei iud. ita tenẽt
Bald. & Ang. in d. l. 1. reprobata Gl. & in d.
11 l. nam, & poſtea §. ſi damnetur ff. de iureiur.
& cum his ego tranſeo, quia fundato iure
loquuntur.
12 Et ſic conſtat ex fundatiſſimis iuribus p̃-
ſentis tractatus robur Theoricæ, & Praxis
validiſſimum; & quòd de cõtrario Imperio
13 hic eſt primus, & nouus tractatus, quòd ſi
in eo aliqua deſint, vt ſolent deeſſe in omni-
bus rebus primis) quæ ſi palmam perfectio-
nis ex candore ſtyli, & excellentia dicendi
ſæpiſſimè non ſunt conſpicuæ; ſunt tamen
tanquã pudicę virgines in publicum exeun-
14 tes, quæ ſua verecundia apud omnes captãt
beneuolentiam, & ſpectatores dociles, & be
15 neuolos faciunt; hoc ipſo ſatis, ſuperque cõ-
tentæ, quòd primo ſuo, & virginali inceſſu
ambulant, cęteroſque poſt ſe trahunt, quòd
16 etiam de primis ſapientibus contigit, nam,
vt inquit, Philoſophus in Methaphyſicis,
primis Phyloſophis etiam aberrãtibus plu-
rimum debemus, quia viam nobis ad veri-
tatem emendam aperuerunt: hinc nos feli-
cius hũc certamenis Agonem perficiemus,
17 qa nihil ſine forti authoritate iuris, & DD.
profximus, nihil ſine Theorica pronun-
ciamus, nihilq; ſine optima Praxi in me-
dium adducimus, ea profecto dicendi for-
ma, & ſtyli idęa utentes, quę requirũ pro fo-
renſibus negotijs, & iudiciorum praxi: vn͂
18 tamen aduertiẽ, quod ex dictis in præſenti
tractatu tota ferè habeẽ materia ipſius con-
trarij Imperij, & omnes difficultates, & obie
19 ctiones apta reſponſione, claroq. diſtinctio-
nis fœdere reſolutæ ſunt ſecundum potiſſi-
ma fundamẽta; quibus tota machina ipſius
20 argumenti niti maximè videẽ; ſi qua tamen
fortè prętermiſſa; aut elapſa e memoria ſunt
hæc, aut non ita magni momenti eſũt, aut,
quàm facillime poterunt ex dictis cognoſci;
21 Hæc enim doctrina mihi in Tribunalibus
ſemper magnum in allegando fecit honorẽ
præſtantiſſime lector, teque volo de animi
mei Cõſilio certiorem facere, quòd nimirũ
inter alias rationes, ob quas dignè motus
ſum hunc prę ſentem tractatum exarare, hęc
vna potiſſima fuit, quia ſępè video pragma-
ticos, & vulgares iuris interpretes in tantam
audaciam peruenisse, vt Doctores conſuma-
tiſſimos circa hoc, & alia arcana iuris ſe pro-
22 fiteantũ: & ad aures iudicum importunẽ, cõ-
tinueq. ſuſurrare non deſinant, & quòd de-
terius eſt, quaſdam quotidiè effingũt fides,
quas ex communi eorum conſpiratione cõ-
fectas ipſi Marte ſuo tariffas appellare auſi
ſunt, per quas ſacra iura perturbant, & ſup-
biente fauſtu contumaciter præſumunt; &
quòd bonorũ animos magis in dies mouet,
23 & cruciat, eſt, quia Domini Iudices maiorẽ
fidem huiuſmodi eorum tariffæ in deciden-
dis cauſis quandoq. præſtant, quàm veræ,
& expreſſæ iuris diſpoſitioni exhibeant, non
ſine iuris maximo detrimento, & Doctorũ
iactura, hic enim faciendi tariffas frequens
abuſus, eſt omnino ab aula iudiciorum, tan
quàm lęthalis amouendus: ſed aduertant
hi, quos benignitas Regia togis exornat pro
cauſarum deciſione, nõ eſſe à caſu iuris rece-
dendũ quidquid factitẽt vulgares Curiales,
& non poſſum non dolere, q̃ quandoq. Do-
mini Iudices contra doctores quadam pro-
cliuitate magis videnẽ inclinare triuiali, &
illegali dicto ĩperitorũ, quàm vero, & legali
Aduocatorum pronunciato, & hoc forte nõ
niſi quia Doctores amãt deprimere, Curia-
les vero extollere: Scio ego, & expenſis pro-
prijs didici, q̃ malè, ſalua ſemper bonorũ pa-
ce, ac obſeruantia, ẽt benemeriti Doctores
fuerunt, & ſunt iudicibus exoſi, e contra ue-
ro, Curialium ſemper afflatibus inclinant,
neſcio, quo iure, & machinatione: hæc enim
dicta volo in hoc primo Contrarij Imperij
tractatu ad bonorum gloriã augendã: pra-
uorumq. contumaciã redarguendam: hinc
ego de eo ſecretiora iura quoad potui, per-
uolutaui, quę tibi per me in prę ſenti ſponte,
& ſine inuidia communicantur: tu uerò ca-
ueas ne de illorum numero fias, qui ingrati-
tudinis filij eſſe ſolent, interea vale, & hoc
noſtro labore fruere.

INDEX OPERVM EIVSDEM AVTORIS (DEO DVCE) SVCCESSIVE PROMVLGANDORVM.

1 IN primis vltra CX. obseruationes in Ritum Siciliæ;

2 Et præsentem tractatũ de contrario Imperio, qui iam venerũt in publicum supersunt alij nimirum.

3 Tractatus de Praxi Sicula in mille quingentaquæsita secundum ius Commune, & ius statutarium Regni, iuxta consuetudines particulares Locorũ, Villarum, & Terrarũ Regni, vltra quinque principales Ciuitates Panormi, Messanæ, Catinæ, Syragusarum, & Drepani diuisus.

4 Tractatus de priuilegio vrbis Panormi, quòd Fiscus non potest principaliter agere contra ciues, & habitatores Vrbis, etiam clericos, atq; de ipsius meritis, & dignitate validissimè discussus, & nouiter digestus.

5 Tractatus de Cõcordia, & Discordia scribentium Siculorũ in materia feudali, & in materia Ritus; acetiam in argumento decisionariorum qui hucusque candidè scripserunt in Regno.

6 Tractatus de vera forma allegandi secundum iura, & dignitatem Doctoratus, contra Pragmaticos, & vulgares iuris interpretes, qui natibus emũtis vitia in virtutes, virtutesque in vitia temerè oblaterant.

7 Tractatus de maxima potestate Proregis in prouisionibus faciendis in Regno Siciliæ, plusquã alibi, & ex particulari iure ipsius Regni regiminis.

8 Tractatus de leguleijs, & chirothecatis legum, & praxis corruptoribus: ad effectũ ne iustitia corrumpatur.

9 Tractatus de fortuna legali, & de eius libra, & lance in exaltando; in quo virtutes laudantur, & vitia iudicantur.

10 Tractatus de vera, & non simulata legali Philosophia.

11 Tractatus de iure, & potestate tridui in recessu Principis remanente Curia a nullo alio inuentus, nec primo tractari psumptus.

12 Tractatus, seu discursus de vera ciuilitate Diuæ Agathæ gloriosissimæ.

13 Tractatus de excellentia Clarissimæ Vrbis Catinæ, & de triginta similitudinibus cum alma vrbe Panormi, ab alio antea nõ obseruatis: vtrique enim Ciuitati debeo, Panormo, quòd me genuit, Catinæ autem, quòd me Doctorem fecit, & sic vtramque in amore concordare conabor.

14 Tractatus de prælatione Regnicularum scriptorum, & qui ex eis luculentius scripserint.

15 Tractatus de vera inductione legali, ac de deploranda corruptela in patrocinando contra ius, & fas, deq; forma veræ iustitiæ.

LAVS DEO, ET VIRGINI IMMACVLATÆ CONCEPTÆ.

AC DIVÆ AGATHÆ MEÆ CONCIVI HONOR.

FINIS.

OPTIME LECTOR.

QVanta cum diligentia, studio, & vigilijs hoc præsens opusculum, de Contrario Imperio limandum curaui, meum testor laborem, meosque amicos, qui hoc sciunt, sed Typographorum incuria non desijt in aliquibus passibus; syllabis, & dictionibus aliqua loca deturpare, vt eorum innatus est mos, & illaudabilis abusus: Itaque non sine graui animi molestia post reiteratam reuisionem præsentis operis; vltimam manum ei imponens, iterumq; relegens quibusdam cicatricibus ex temeraria manu prædictorum Typographorum illud vulneratum inueni, vel ex lapsu ipsorum, aut ex malignantium, & inuidorum insinuatione, vel denique ex aliquo fortuito casu, (quidquid autem sit,) Ego tamen, vt huic morbo medelam adhibeam, duos elenchos quorumdam errorum tibi concinnô, vt si forte in dicto opere in aliquod incideris, per quod offendaris secundum emendationem per me ibi positam, possis placari. Cætera si qua inemendata repereris, tuopte ingenio castigare non dedigneris, ex nostra litteraria penu in posterum Deo duce politiora, & candidiora; exspectans in dies; interim vale, & sicut amaris, ama.

PRIMVS ELENCHVS EST IN FINE INDICIS PRÆLVDIORVM.

Secundus autem est in fine indicis graduum in specie.

Sed nota, quòd in Epistola Dedicatoria ad Excellentiam Illustrissimi D. D. Francisci de Castro Proregis. linea 35. in verbo, Optime Principes, debet legi Princeps. & in Carmine Auctoris ad detractorem in primo versu, in verbo scripa, lege scripta.

Et in Epistola ad excellentiam Illustrissimæ D. D. Lucretiæ Proreginæ, linea 22. in verbo, virtutuum, lege virtutum.

INDEX QVATRVPLEX MIRANDA, AC NOVA FORMA concinnatus, eosque ordine digestus, vt omnia, vel obtutu primo, etiam penè dormienti, vel sanè oscitanti palàm fiant, quæ hoc tractatu Theoripraxis de Contrario Imperio continentur: primus videlicet in genere, ex Præludijs; Secundus quidem in specie ex Gradibus; Tertius autem in indiuiduo, secundum SS. cuiusque gradus; Quartus de...que secundum aliquas selectiores particulas ex corpore prædicti Tractatus desumptas; & in fine cuiusque indicis ponitur Elenchus errorum, qui ex lapsu Typographi occurrerunt.

INDEX PRIMVS IN GENERE.

Errores, qui irrepserunt ex incuria Typographorum in his Præludijs, sunt videlicet.

In fol. 2. linea 23. nu. 22. in verbo Tractatus, lege Tractatus Et n. 26. fol. eodem linea 8. In uerbo finere, lege finere.

In fol. eod. 2. lin. 10. n. 26. in verbo Citta, lege citra.

Fol. eod. lin. 17. n. 28. in verbo quasquis, lege

A quas-

quasuis. In fol. 3. lin. 8. nu. 43. in verbo dilationem, lege, dilatione. In fol. 4. n. 48. lin. 4. in verbo parti, lege parti.

Reliquos eruditio Lectoris corrigat.

INDEX SECVNDVS IN SPECIE.

De erroribus, qui pro typis inciderunt in his gradibus, & primo in gradu primo.

Fol. 7. gradu primo. in principio lin. 16. n. 4. in verbo quare, lege Quare; & lin. 17. in verbo cla è, lege, clarè. in fol. 8. n. 3. lin. 21. in verbo ff. lege titul. de off. deleg. fol. eod. §. 5. n. 6. in verbo scribed; lege scribend. fol. 10. §. 10. lin. 13. nu. 4. in verbo Cun, lege cum. in fol. 12. §. 15. n. 1. in principio, verbo competens, lege competens sit. fol. 13. §. 17. nu. 2. lin. 8. in verbo definitiua, lege definitiuas. in fol. 15. §. 24. nu. 7. lin. 34. in verb. de plus petit, lege petit: in fol. 17. §. 28. lin. 17. in verbo debet ad jcit, lege adijci. in fol. 18. §. 30. nu. 4. lin. 24. in verbo obtutus, lege obtusus.

Ex secundo gradu. §. 1. nu. 15, linea 41. in verbo, nec iudices, lege & iudices. in f. 19. §. 3. in verbo contexendo. num. 1. linea 4. lege contexendo. & ibidem linea 5. nu. 2. in verbo de cogendos, lege cognoscendos. in fol. 20. §. 4. n. 6. linea 25. in verbo dictis, lege doctis. in fol. 21. §. 6. in verbo §. x1. lege §. vj. fol. 22. §. 7. n. 10. linea 45. in verbo in facto, lege in factum, & ibidem linea 64. in verbo obtusi, lege obtusi.

Ex gradu tertio fol. 24. in principio, linea vltima, in verbo infrascrito, lege infrascriptū. & §. 1. ibidē. linea 3. nu. 1. in verbo, tractatur. lege tractatur fol. 23. §. 1. n. 7. lin. 30. in verbo, sed parcissimus lege parci simus in fol. 24. §. 7 lin. 29. in verbo viā, lege vim. in fol. 25. §. 5. n. 1. & 2. linea 5. in verbo Decian. lege Decan. & linea in verbo iudicinm, lege iudicium. & linea 18. in verbo Mihi, lege mihi, & linea 34 in verbo multatoria, & linea 38. in verbo multarum lege mulctarum, & linea 47. in verbo, lege mulcta. in fol. 29. §. 15. linea 53. in verbo, recit. lege recit. & linea 61. in verbo iustit. lege iussit. in fol. 32. §. 1. nu. 6. linea 27. in verbo iilud lege illud, & ibidem num. 8. linea 36. in verbo fauore, lege fauores. ibidem §. 2. num. 1. linea 6. in verbo tollerántia, lege tolerantia. in fol. 34. §. 4. nu. 3. linea 14. in verbo & quidem, lege equidem. in fol. eod. §. 4. nu. 13. linea 98. in verbo particolari, lege particulari, & ibidem linea 134. n. 20. in verbo clecum, lege clericum in fol. 36. eod. §. nu. 22. in verbo in iste, lege in isto. & n. 23. eod. in verbo Metropolitana, lege Metropolitanæ linea 159. & 165. & ibidem nu. 30. linea 214. in verbo patitate, lege paritate, & ibidem nu. 3. linea 222. in verbo, & iurisdictio, lege est iurisdictio.

Ex Gradu quarto. in fol. 39. §. 5. num. 34. in verbo y la Ciudad las mas, lege la mas, & ibidem nu. 4. in verbis, & verè, & bonè Theoricè, lege & veræ, & bonæ Theoricæ.

Ex gradu quinto. in fol. 42. in principio, linea 40. nu. 9. in verbo est concludendum, lege est concedendum, in fol. 44. §. 4. linea 13. in verbo Messanensis splendor, lege Messanensis splendoris.

INDEX TERTIVS IN INDIVIDVO secundum §§. Cuiusque gradus.

Ex gradu primo fol. 7. in principio exponitur causa modus, methodus, & via, quibus ipse Auctor inductus est componere hunc tractatū, in §. 1. fol. 7. habetur definitio Contrarij imperij, in § 2. fol. 8. Indicatur dupplici iure de Contrario Imperio Authorem agere. in 3. § f. 8. ostenditur sedē materiæ de Contrario Imperio, id in iure Canonico, quod in iure Ciuili fundatissimā esse. in 4. § f. 8. ipse Author medelam adhibet procliuitati errandi, q̄ hucusq; debacchata est circa, in, & super praxim Contrarij Imperij, in 5. § f. eod. demostratur tres esse species sententiarum, videlicet interlocu-

INDEX.

EX GRADU SECUNDO.

EX GRADU TERTIO.

EX GRADU QUARTO.

INDEX.

EX GRADV QVINTO, ET VLTIMO.

INDEX

INDEX QVARTVS

SECVNDVM PARTICVLAS

Selectiores Tractatus.

Primus numerus gradum, secundus paragraphum, tertius numerum, quartus filium significat.

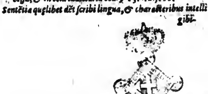
INDEX.

In-

INDEX.

I N D E X.

INDEX.

Sen-

INDEX.

FINIS.